

Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il üçün dövlət və icmal büdcələri üzrə layihələrin TƏQDİMATI

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi

BAKİ-2021

Mən son illər ərzində ölkəmizin hərtərəfli inkişafını dilə gətirərək deyirdim ki, bu gün müstəqil Azərbaycan dövləti özünün ən şanlı dövrünü yaşayır. Çünki Azərbaycan tarixdə heç vaxt bu qədər güclü olmamışdır. Bu gün bu, həm siyasi gücdür, iqtisadi gücdür, xalq-iqtidar birliyidir, hərbi gücdür və bizim regionda oynadığımız müsbət roldur. Biz bu gücdən istifadə edərək qarşımızda duran əsas vəzifəni şərəflə yerinə yetirdik. Ermənistan ordusu 44 gün ərzində darmadağın edildi.

07 yanvar 2021-ci il

M Ü N D Ə R İ C A T

1. 2021-ci ilin sonuna gözləntilər və 2022-ci il üçün makroiqtisadi proqnozlar	1
2. Büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri	5
2.1. Büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri və fiskal hədəflər	6
2.2. Gəlirlər üzrə siyasətin əsas istiqamətləri	8
2.3. Xərclər üzrə siyasətin əsas istiqamətləri	11
2.4. Büdcə kəsirinin maliyyələşdirilməsi	14
3. 2022-ci il dövlət büdcəsinin əsas göstəriciləri	15
3.1. 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri	15
3.2. 2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin xərcləri	26
3.2.1. Sosialyönlü xərclər	28
3.2.2. Təhsil xərcləri	30
3.2.3. Elm xərcləri	33
3.2.4. Səhiyyə xərcləri	34
3.2.5. Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri	36
3.2.6. Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərcləri	38
3.2.7. Müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri	41
3.2.8. Əsaslı xərclər	42
3.2.9. Kənd təsərrüfatı, mənzil və kommunal təsərrüfatı və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri	43
3.2.10. İqtisadi fəaliyyət və əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər	46
3.2.11. Dövlət borcu, dövlət borcuna xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər və dövlət borclanmalarının yuxarı hədləri (limitləri)	49
3.2.12. Beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclər	51
3.2.13. Dövlət büdcəsinin yerli gəlir və xərcləri	51
4. Dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi və onun maliyyələşdirilməsi	52
5. İcmal büdcə	52
5.1. İcmal büdcənin gəlir və xərcləri	52
5.2. İcmal büdcənin kəsiri	53
6. Fiskal risklər	53
7. “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi	63
8. “Dövlət sosial müdafiə fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi	74
9. “İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi	77
10. “Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi	80
11. “Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi	81

1. 2021-ci ilin sonuna gözləntilər və 2022-ci il üçün makroiqtisadi proqnozlar

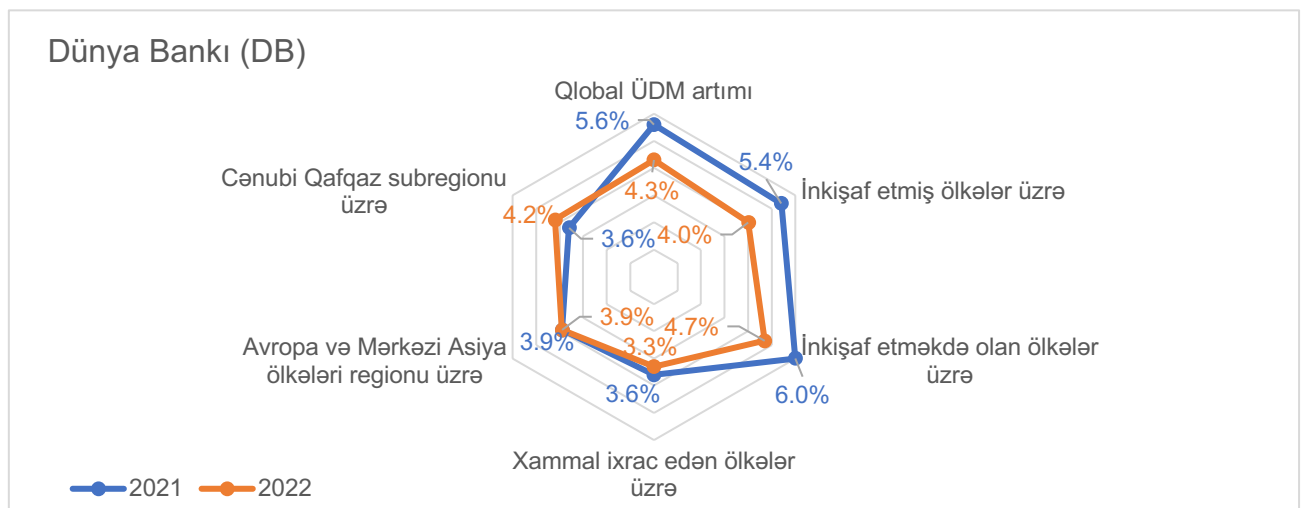
Əksər ölkələr tərəfindən geniş vaksinasıya tədbirlərinin həyata keçirilməsi, karantin rejiminin çevik şəkildə idarə edilməsi, fiskal dəstək paketlərinin davam etdirilməsi, dünya bazarlarında tələbin bir qədər genişlənməsi ilə əmtəə qiymətlərinin artması 2021-ci ildə dünya iqtisadiyyatının tənəzzüldən çıxaraq bərpa dövrünə keçməsinə imkan vermişdir. Bununla belə, yeni infeksiya dalğalarının mövcudluğu, ölkələrin vaksinlərin əldə olunmasına qeyri-bərabər çıxışı, qlobal təchizat zəncirində qırılmalar, yüksələn borc və inflyasiya göstəriciləri iqtisadi artımın qarşısında əsas təhdidlər kimi qalmaqdadır.

Dünyanın aparıcı maliyyə təşkilatlarının proqnozuna əsasən müxtəlif ölkələr üzrə bərpa prosesinin sürəti peyvəndlənmə səviyyəsindən, səhiyyə sisteminin durumundan, iqtisadiyyatın strukturundan və diversifikasiya səviyyəsindən, fiskal dəstək tədbirlərinin səmərəlilik dərəcəsindən asılı olacaqdır. BVF tərəfindən təklif olunan və bir sıra nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən birgə təsdiq olunan plana əsasən, pandemiya ilə effektiv mübarizənin davam etdirilməsi üçün hər bir ölkə üzrə əhalinin 2021-ci ilin sonunadək minimum 40 faizi tam vaksinasıya olunmalıdır (Azərbaycan üzrə bu göstərici artıq 42,0 faizin üzərindədir). Postpandemiya dövründə isə dünya ölkələrində səhiyyə və təhsil sisteminin müasir tələblərə uyğun inkişaf etdirilməsi, investisiyaların rəqəmsal texnologiyalar və yaşıllıq iqtisadiyyatına yönəldilməsi, inklüziv cəmiyyətin və iqtisadiyyatın təkmilləşdirilməsi mühüm rol oynayacaqdır.

Beynəlxalq maliyyə təşkilatları tərəfindən 2021-ci ildə dünya iqtisadiyyatında artım proqnozlaşdırılsa da, qlobal ÜDM-in pandemiya əvvəlki göstəricidən xeyli aşağı olacağı ehtimal edilir. Pandemiya ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərin davam etməsi cari və növbəti illər üzrə proqnoz göstəricilərində kəskin kənarlaşmalara səbəb ola bilər. Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) dünya iqtisadiyyatı ilə bağlı oktyabr ayında açıqlanmış proqnozlarına əsasən qlobal ÜDM 2021-ci ildə 5,9 faiz, 2022-ci ildə isə 4,9 faiz artacaqdır. Mövcud qlobal meyillər əsasında dünya əhalisinin peyvəndlənmə nisbətlərinin artması şəraitində Dünya Bankı (DB) tərəfindən 2021-ci ildə qlobal iqtisadi böyümənin 5,6 faiz, 2022-ci ildə isə 4,3 faiz səviyyəsində olacağı proqnozlaşdırılır (qrafik 1).

Qrafik 1. Qlobal iqtisadiyyatla bağlı Dünya Bankının proqnozları

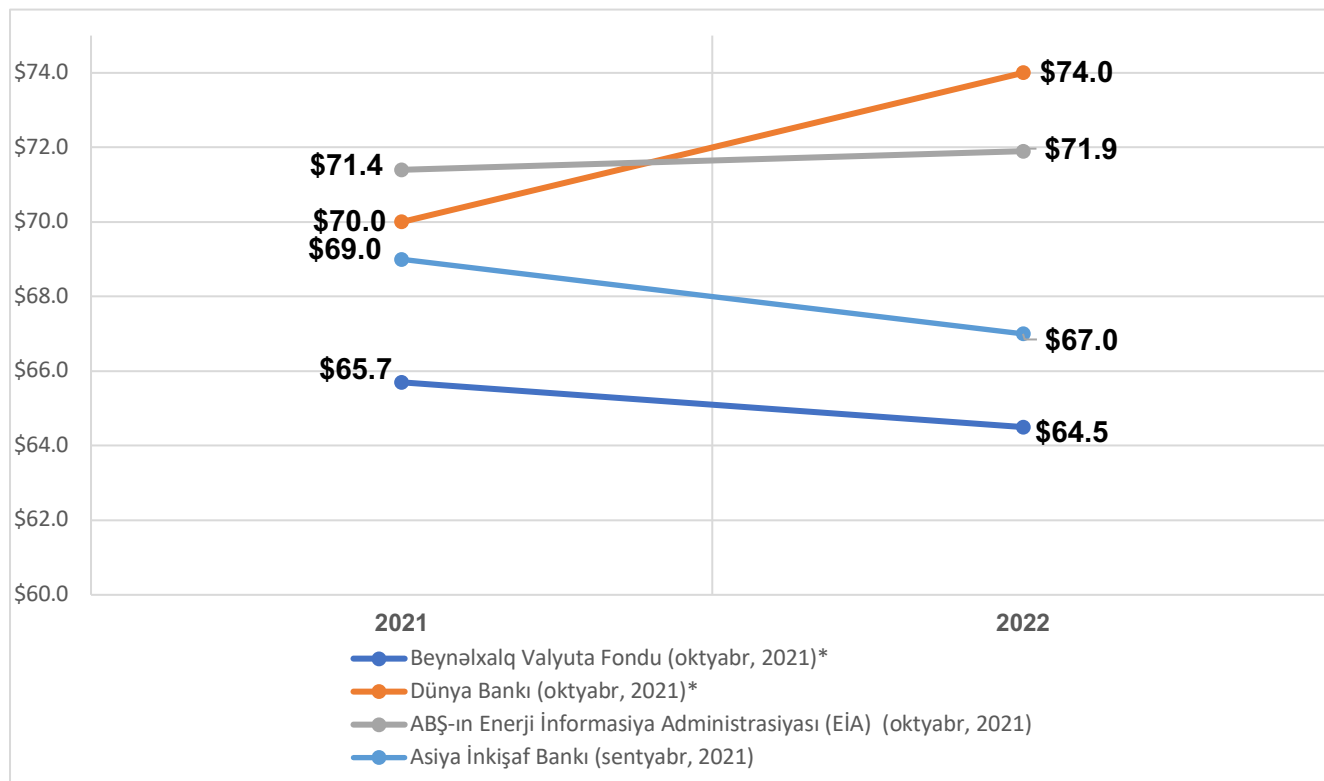

Mənbə: DB-nin "Qlobal İqtisadi Gözləntilər" hesabatı (iyun, 2021)

Qlobal səviyyədə müşahidə olunan bir tərəfdən iqtisadi bərpa meyillərinin güclənməsi, digər tərəfdən isə inflyasiya templərinin artması cari və növbəti illər üzrə proqnozlaşdırılan neft qiymətlərinin əvvəlki proqnozlara nəzərən yüksəlməsinə səbəb olmuşdur. Belə ki, dünyanın aparıcı maliyyə təşkilatları və neft qiymətlərinin proqnozlaşdırılması üzrə ixtisaslaşmış agentliklər 2020-ci ildə 1 barelinin orta qiyməti 41,3 ABŞ dolları olmuş Brent markalı neftin qiymətinin cari il üçün 65,0-75,0 ABŞ dolları ətrafında olacağını və ən azı növbəti bir ildə də neftin qiymətlərində kəskin artımın baş verməyəcəyini proqnozlaşdırırlar (qrafik 2).

Qrafik 2. Brent markalı neftin 1 barelinin proqnozlaşdırılan orta illik qiyməti
(ABŞ dolları ilə)

*UK Brent, WTI və Fateh neft brendlərinin orta qiyməti

Mənbələr: BVF-nin "Dünyanın İqtisadi İcmalı" hesabatı (oktyabr, 2021); DB-nin "Əmtəə bazarlarının icmalı" hesabatı (oktyabr, 2021); AİB-nin "Asiya İnkişaf İcmalı" hesabatı (sentyabr, 2021); EIA-nın və reyting agentliklərinin rəsmi internet informasiya ehtiyatları

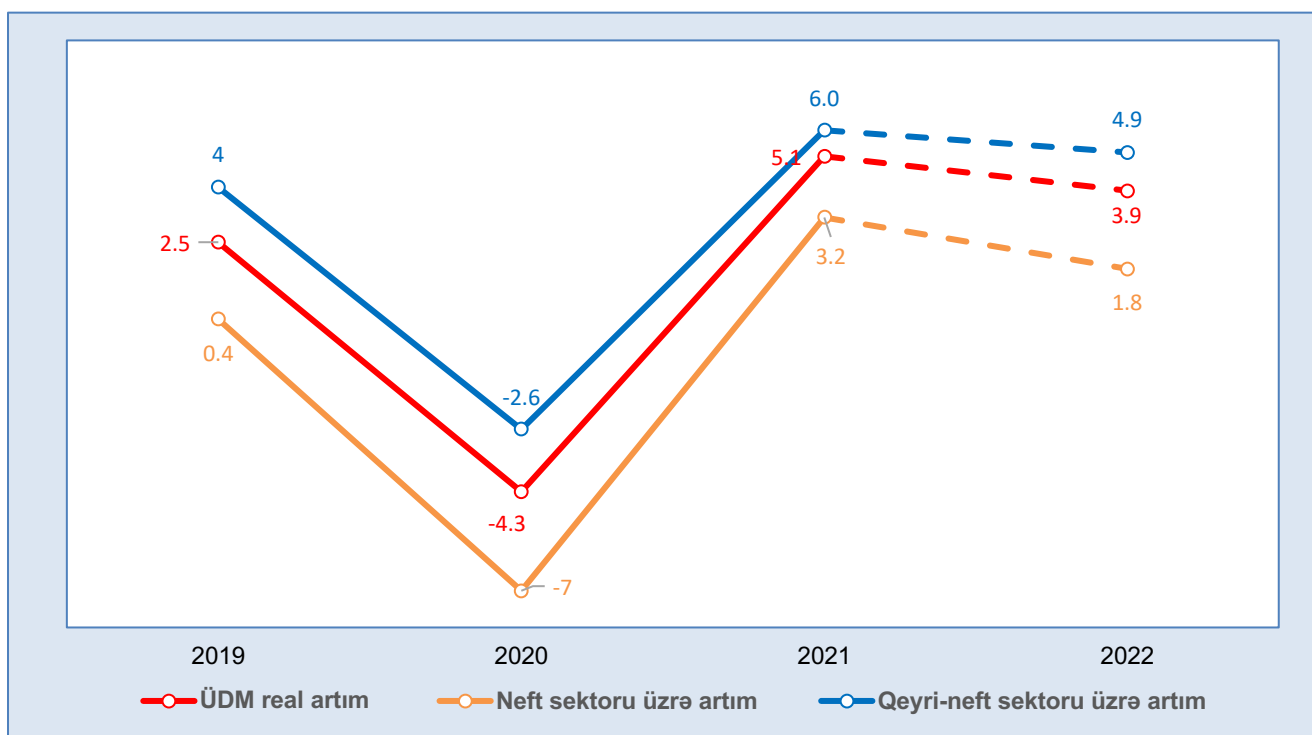
Pandemiyanın yaratdığı iqtisadi böhran dövründə (2020-ci il) geniş fiskal proqramların icrası ilə əlaqədar dövlət büdcəsi xərclərinin kəskin artımı inkişaf etmiş ölkələrdə dövlət borcu və büdcə balansı ilə bağlı vəziyyətin pisləşməsinə səbəb olmuşdur. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə iqtisadi aktivliyin azalmasına görə büdcə gəlirlərində müşahidə edilən kəskin azalmalar borcları səviyyəsinin yüksəlməsinə gətirib çıxaran əsas amil kimi xarakterizə oluna bilər.

Qeyd olunmalıdır ki, qlobal iqtisadiyyatda gedən neqativ meyillərin fonunda yeni çağırışlar və imkanlar nəzərə alınmaqla, Azərbaycanda dövlət borcu və kəsin dayanıqlığı təmin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən neftin bir barelinin orta illik qiyməti 50,0 ABŞ dolları götürülməklə hazırlanmış makroiqtisadi proqnoz göstəricilərinə əsasən cari ildə ölkədə ÜDM-in **real artımı** 5,1 faiz, o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in artımı 6,0 faiz təşkil edəcəkdir. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi 2022-ci ildə ÜDM-in real illik artımının 3,9 faiz təşkil edəcəyini və ilin sonuna 86,6 milyard manata çatacağını proqnozlaşdırır (qrafik 3).

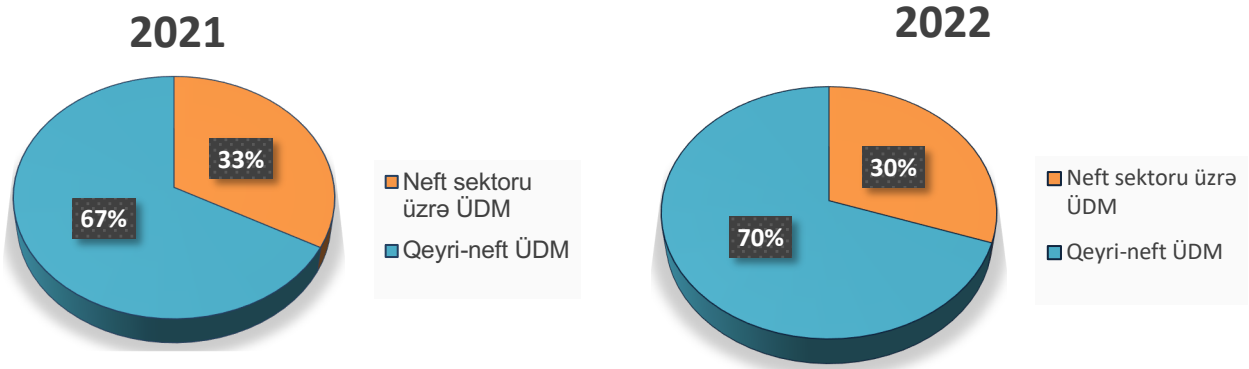
Qrafik 3. ÜDM-in real artım tempi (faizlə)

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi

İqtisadiyyatın diversifikasiyasının genişləndirilməsi növbəti illərdə də əsas strateji iqtisadi prioritetlərdən biri olmağa davam edəcəkdir. İqtisadi artımın əsas hərəkətverici qüvvəsinin neft sektorundan qeyri-neft sektoruna transformasiya olunması sayəsində dövlət büdcəsində qeyri-neft gəlirlərinin payının davamlı artımına nail olunacağı gözlənilir. 2022-ci ildə ÜDM-in tərkibində **qeyri-neft sektorunun payının** 69,7 faizə, neft sektorunun payının isə 30,3 faizə bərabər olacağı proqnozlaşdırılır (qrafik 4).

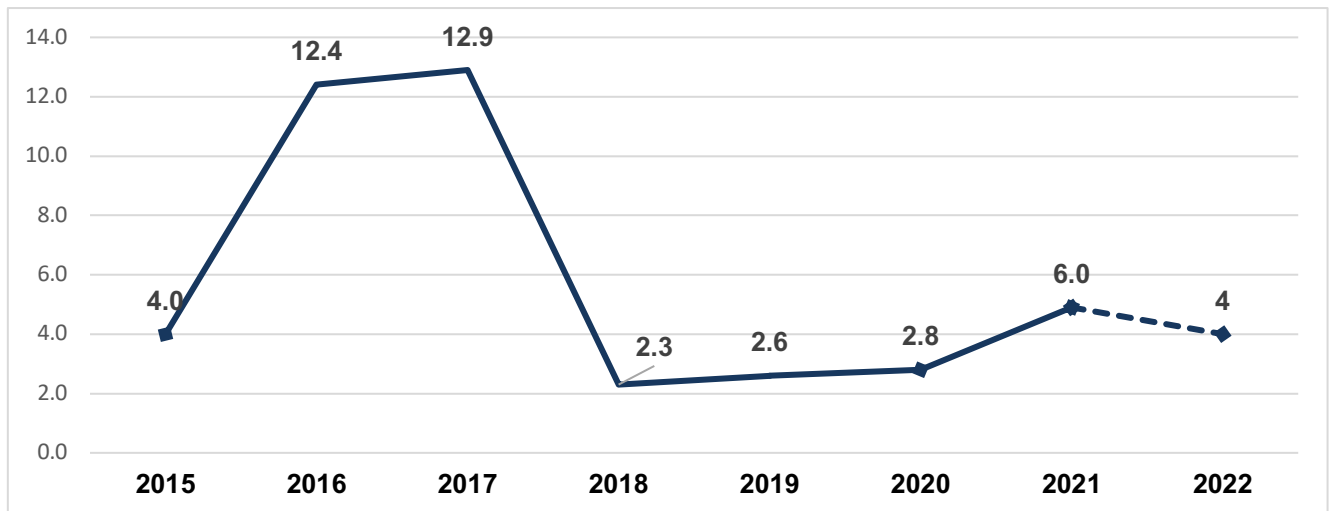
Qrafik 4. 2021-ci və 2022-ci illərdə ÜDM-in strukturu (milyard manatla) və xüsusi çəkisi (faizlə)

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi

2021-ci ilin sonuna bəzi dövlət tənzimlənməsi tətbiq edilən qiymətlərin yüksəlməsi (enerji və qeyri-enerji) və global əmtəə qiymətlərinin artması kimi xərc amillərinin təsiri ilə 6,0 faiz proqnozlaşdırılan inflyasiyanın 2022-ci ildə 4,0 faizə qədər enəcəyi gözlənilir (qrafik 5). Makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədilə fiskal və monetar siyasətlərin əlaqələndirilməsinin gücləndirilməsi milli valyutanın mübadilə məzənnəsinin sabitliyini dəstəkləyəcəkdir. Bu əsasda, 2022-ci il üzrə manatın ABŞ dollarına qarşı məzənnəsi 1,7 səviyyəsində götürülmüşdür.

Qrafik 5. illər üzrə orta illik inflyasiya səviyyəsi (faizlə)

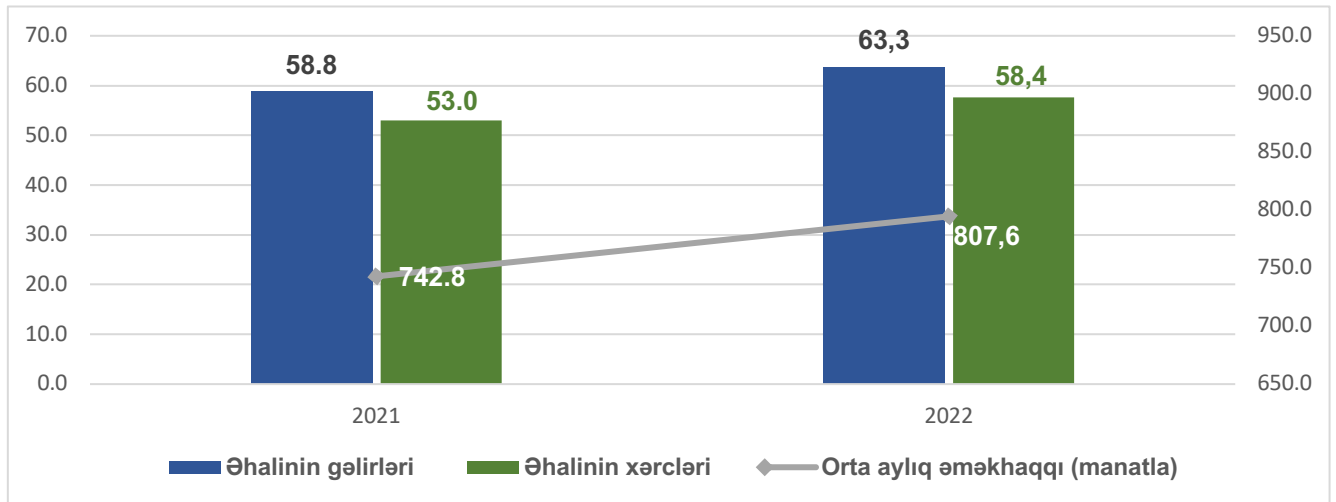

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi

Eyni zamanda, inflyasiya səviyyəsinin tənzimlənməsi əhalinin sosial rifah göstəricilərinə də müsbət təsir göstərəcəkdir. Ölkədə vaksinasiya prosesinin sürətli şəkildə davam etməsi və pandemiya ilə əlaqədar sosial təcrid tədbirlərinin qismən yumşaldılması istehlak tələbinin artması üçün şərait yaratmışdır. İstehlakın bərpası əhalinin gəlirlərinin artımı ilə dəstəklənir. Proqnozlara əsasən növbəti ildə əhalinin gəlirlərinin artaraq 63,3 milyard manata, xərclərinin isə 58,4 milyard manata qədər yüksəlməsi proqnozlaşdırılır (qrafik 6).

Qrafik 6. 2021-ci və 2022-ci illər üzrə əhalinin nominal gəlir və xərcləri (milyard manatla) və əməkhaqqı səviyyəsi (manatla)

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi

2022-ci ildə əsas kapitalla yönəldiləcək investisiyaların ümumi həcmi real ifadədə 3,4 faiz artaraq 18,5 milyard manat olacağı proqnozlaşdırılır.

Qeyd olunanlarla yanaşı, onu da vurğulamaq lazımdır ki, işğaldan azad edilən ərazilərdə quruculuq işlərinin aparılması ölkənin iqtisadi potensialının genişlənməsinə, o cümlədən iqtisadiyyatın sürətlə bərpaasına əlavə təkan verəcəkdir. Müharibənin başa çatmasından qısa müddət keçməsinə baxmayaraq, bir çox əsas infrastruktur layihələrinin icrasına başlanılmış, bir sıra layihələr isə artıq başa çatdırılaraq istismara verilmişdir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə infrastrukturun yenidən qurulması, digər abadlıq-quruculuq işlərinin həyata keçirilməsi sayəsində həmin ərazilərin Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası təmin olunacaq ki, bu da öz növbəsində iqtisadiyyatın bir çox sektorlarının inkişafı üçün yeni imkanlar yaradacaqdır. Digər tərəfdən, həmin ərazilərdə kommunikasiyaların açılması regionda sülhün, təhlükəsizliyin, rifahın və qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın əsasını qoyacaqdır.

2. Büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri

2022-ci il üzrə büdcə siyasətinin istiqamət və hədəfləri mövcud qlobal iqtisadi çağırışlar, eləcə də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər" sənədində müəyyən edilmiş prioritetlər və onların həyata keçirilməsi üçün qarşıya qoyulmuş strateji məqsədlər nəzərə alınmaqla müəyyən edilmişdir. Hazırda Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 27 fevral tarixli 161s nömrəli sərəncamına əsasən 2022-2026-cı illər üçün sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası hazırlanır, həmin sənəd təsdiq olunduqdan sonra zərurət yarandığı təqdirdə, 2022-ci ilin dövlət büdcəsinə qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq dəyişikliklər ediləcəkdir.

2021-ci ilin əvvəllərindən etibarən koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı vaksinasıya prosesinin başlanılmasına, məhdudlaşdırıcı tədbirlərin qismən aradan qaldırılmasına baxmayaraq, koronavirusun yeni dalğalarının mümkünlüyü və yeni ştammlarının yaranması ilə bağlı qeyri-müəyyənliklər davam edir. Bu baxımdan da vaksinasıya prosesinin davam etdirilməsi, pandemiyanın iqtisadiyyata və sosial vəziyyətə təsirinin yumşaldılması, əhalinin, xüsusən də həssas təbəqənin sosial müdafiəsinin təmin olunması, səhiyyə sisteminin təkmilləşdirilməsi kimi zərurətlərlə bağlı maliyyə resurslarına tələbatın artması ehtimalları növbəti ilin dövlət büdcəsinin layihəsinin hazırlanması zamanı nəzərə alınmışdır.

2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuzun mənfur düşməni üzərində qazandığı Böyük Zəfər, 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımızın azad edilməsini, dövlətimizin ərazi bütövlüyünü və tarixi ədalətin bərpasını təmin etmişdir.

Döyüş əməliyyatları başa çatdıqdan dərhal sonra işğaldan azad edilmiş bütün ərazilərimizdə Azərbaycan Ordusunun, Sərhəd Qoşunlarının, daxili işlər, təhlükəsizlik orqanlarının fəaliyyətinin təmin edilməsinə, minatəmizləmə tədbirlərinin təşkil olunmasına, habelə su, elektrik enerjisi, qaz təchizatı, rabitənin bərpası, həmçinin yol infrastrukturunun qurulması ilə əlaqədar işlərin icrasına başlanılmışdır. Azad olunmuş ərazilərdə əhalinin məskunlaşdırılmasına, onların həyat şəraitinin bərpasına, dayanıqlı və davamlı iqtisadi fəallığının təmin edilməsinə yönəldilən infrastruktur layihələrinin hazırlanması, sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, dövlət xidmətlərinin təmin olunması, müdafiə xarakterli işlərin icrası ilə bağlı meydana gələn zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi dövlət büdcəsi qarşısında mühüm çağırışlar yaratmışdır.

Eyni zamanda, qeyd olunmalıdır ki, dünya iqtisadiyyatında yaşıl iqtisadiyyata keçid, dekarbonlaşma və alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişlənməsi meyillərinin artması karbohidrogen resurslarına tələbatın getdikcə azalmasını şərtləndirməklə uzunmüddətli perspektivdə neft qiymətlərində əhəmiyyətli artımın olmayacağına dair gözləntiləri formalaşdırır. Bu əsasda ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi, habelə iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və resurs gəlirlərindən asılılığın azaldılması istiqamətində əhəmiyyətli addımların atılması mövcud çağırışları formalaşdıran əsas faktorlar kimi qiymətləndirilməlidir.

2.1. Büdcə-vergi siyasətinin əsas istiqamətləri və fiskal hədəflər

Qeyd olunan çağırışlar nəzərə alınmaqla, 2022-ci il üzrə büdcə-vergi siyasətinin aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

1. Dövlətin əsas funksiyalarının, o cümlədən müdafiə və təhlükəsizlik, sosial təminat, səhiyyə, təhsil, dövlət borcu, prioritet dövlət proqramları və layihələri üzrə maliyyələşdirmənin davam etdirilməsi, əhalinin sosial rifahının qorunmasına yönəlməmiş tədbirlərin və iqtisadi artımın dəstəklənməsi.

2. Büdcə qaydasının təkmilləşdirilməsi və tətbiqinin bərpa edilməsi. Mövcud çağırışlar dövlətin əsas funksiyalarının və prioritet layihələrin həyata keçirilməsi üçün zəruri maliyyə təminatının formalaşdırılması ilə yanaşı, dövlətin maliyyə aktivlərinin qorunmasına və orta və uzunmüddətli dövrdə fiskal dayanıqlığın təmin edilməsinə yönələn yeni fiskal tənzimləmənin hazırlanmasını və bunun əsasında beynəlxalq təcrübə nəzərə alınmaqla, təkmilləşdirilmiş büdcə qaydasının formalaşdırılmasını və tətbiqini şərtləndirir.

3. Neft gəlirlərinin büdcə xərclərinin maliyyələşdirilməsində xüsusi çəkisinin azaldılması. 2022-ci ildən etibarən icmal büdcənin qeyri-neft baza kəsinin qeyri-neft ÜDM-ə nisbətinin ortamüddətli dövrdə ardıcıl surətdə azaldılması nəzərdə tutulur. Həmin dövrün ilkin illərində icmal büdcənin cari ilin sonuna gözlənilən qeyri-neft baza kəsinin qeyri-neft ÜDM-ə nisbət göstəricisi ilə müqayisədə artımın gözlənilməsinə baxmayaraq,

dövrün sonuna bu nisbətə cari ilin əvvəlindəki göstəricidən 10 faiz bəndədək enəcəyi hədəflənir. Növbəti illərdə qeyd olunan göstərici üzrə hədəflərin təkmilləşdirilmiş büdcə qaydasına əsasən müəyyən edilməsi və illik əsasda azaldılması büdcənin neft gəlirlərindən asılılığının aradan qaldırılmasına və orta və uzunmüddətli dövrdə fiskal dayanıqlığın təmin edilməsinə şərait yaradacaqdır.

Qeyd olunanlarla yanaşı, uzunmüddətli perspektivdə Dövlət Neft Fondunun aktivlərinin tükənməsinin qarşısının alınması və ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyini təmin edən səviyyədə saxlanılması məqsədilə Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə yönəldilən transfertin həcmi tənzimlənməsi nəzərdə tutulur.

4. Ortamüddətli dövr ərzində dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin ahəngdarlığının təmin edilməsi, büdcə qaydası çərçivəsində müəyyən olunmuş meyarların gözlənilməsi, Dövlət Neft Fondunun aktivlərinin iqtisadi təhlükəsizliyi təmin edən səviyyədə qorunması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma işlərinin, habelə dövlətin əsas funksiyalarının (sosial təminat, səhiyyə, müdafiə, dövlət borcuna xidmət və s.) maliyyələşdirilməsi məqsədilə dövlət borclarından daha aktiv istifadə edilməsi nəzərdə tutulur.

Belə ki, 2022-ci ildə xarici borc üzrə əsas borc ödənişlərinin bir qisminin istiqrazları yeni cəlb ediləcək borc vəsaitləri hesabına yenidən maliyyələşdirilməsi və sərbəstləşən vəsaitin prioritet hesab olunan digər büdcə xərclərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməsi planlaşdırılır. Bununla belə, qeyd olunan dövr ərzində borcların həyata keçirilərkən dövlət borcunun dayanıqlığının təmin edilməsi, dövlətin digər mənbələrdən təmin oluna bilməyən maliyyə ehtiyaclarının ən az xərclə və aşağı risklərlə qarşılanması və dövlətin qiymətli kağızlar bazarının inkişafının dəstəklənməsi kimi strateji məqsədlər gözlənilməlidir.

2022-ci ildə dövlət borcu ilə yanaşı, kvazi-dövlət borcunun idarə edilməsi üzrə də bir sıra tədbirlər görülməkdir. Belə ki, dövlət müəssisələri tərəfindən dövlət zəmanəti ilə cəlb olunmuş maliyyə öhdəliklərinin həcmi və valyuta tərkibi, növbəti illərdə bu maliyyə öhdəliklərinə əsas borcların tərəfindən xidmət edilə bilməməsi şəraitində, dövlət zəmanətinin şərtlərinə uyğun olaraq sözügedən öhdəliklərə xidmətin dövlət tərəfindən həyata keçirilməsi, habelə ölkənin kredit reytinginə xələl gətirilməməsi məqsədilə "Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondu"nda verilmiş dövlət zəmanətləri çərçivəsində dövlət borcu hesab edilən şərti öhdəliklər məbləğində vəsaitin ehtiyat kimi formalaşdırılması və səviyyəsinin mütəmadi saxlanılması üçün bərpa edilməsi təmin ediləcəkdir.

5. Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsinin (OMXÇ) tətbiqi və nəticəəsaslı büdcə mexanizminə keçidlə bağlı islahatların davam etdirilməsi. Dövlət maliyyəsinin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi sahəsində islahatların davamı olaraq dövlət xərclərinin

səmərəliliyinin və ünvanlılığının artırılması məqsədilə nəticəəsaslı büdcə tərtibi mexanizminin pilot sektorlarda təşkili prosesinin növbəti ildə də davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

2022-2025-ci illər üçün büdcə xərclərinin funksional təsnifatının “Təhsil”, “Kənd təsərrüfatı” və “Ətraf mühitin mühafizəsi” pilot sektorları üzrə Xərclər Çərçivəsi hazırlanmış, növbəti illərdə həmin sektorlar üzrə Xərclər Çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi davam etdiriləcəkdir. 2022-ci ildə pilot sektorlar üzrə ilk dəfə olaraq 2021-ci ilin yekunları əsasında monitoring və qiymətləndirmə tədbirlərinin təşkili nəzərdə tutulur.

Eyni zamanda, dövlətin maliyyə resurslarının idarə olunması sahəsində səmərəliliyi artırmaq məqsədilə büdcə vəsaitləri ilə yanaşı, büdcədən kənar resursların da səfərbər edilməsi, onların məqsədyönlü istifadəsi və ciddi maliyyə intizamının tətbiqi, dövlət qurumlarının büdcə vəsaitlərindən istifadəsi üzərində nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdiriləcəkdir. Qeyd olunanlar əlavə maliyyə resurslarına kəskin ehtiyacın olduğu bir şəraitdə dövlət büdcəsinin xərclərinin artmasının qarşısını alacaq və dövlətin əlçatan maliyyə resurslarından maksimal və səmərəli istifadəsini təmin edəcəkdir.

6. Dövlət investisiyalarının tədricən özəl investisiyalarla əvəzlənməsi. Milli Xərc

Prioritetlərinə daxil olan, xüsusilə də işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və yenidən qurulması ilə bağlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə özəl investisiyaların cəlb olunması məqsədilə əlverişli və etibarlı investisiya mühitinin yaradılması sahəsində görülməli işlər növbəti ildə də dəstəklənəcəkdir.

Ölkə iqtisadiyyatının beynəlxalq rəqabət qabiliyyətinin gücləndirilməsi, daha dayanıqlı və inklüziv iqtisadi artım mənbələrinin yaradılması, qeyri-neft ixracının stimullaşdırılması, iqtisadiyyatın liberallaşdırılması, investisiya mühitinin

yaxşılaşdırılması üçün daha təsiredici addımların atılması, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin və aktivlərinin satışının sürətləndirilməsi, dövlət müəssisələrində mütərəqqi korporativ idarəetmə üsullarının tətbiq edilməsi yolu ilə fəaliyyətlərinin səmərəliliyinin artırılması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər 2022-ci ildə büdcə siyasəti çərçivəsində dəstəklənəcəkdir. Bununla dövlət büdcəsindən dövlət investisiya qoyuluşu üçün ayrılan vəsaitin azalması qarşılanacaqdır.

7. Dövlət maliyyəsinin idarə edilməsində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması.

Büdcə prosesinin hər bir mərhələsində şəffaflığın və hesabatlılığın təmin edilməsi istiqamətində işlər (“E-büdcə portalı”nın yaradılması, “Açıq Büdcə İndeksi” üzrə Azərbaycanın mövqeyinin yaxşılaşdırılması və s.) 2022-ci ildə də davam etdiriləcəkdir ki, bu da büdcə prosesinin mütərəqqi beynəlxalq standartlara uyğun daha da təkmilləşdirilməsinə, ictimaiyyətin və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının büdcə proseslərində iştirakının genişləndirilməsinə töhfə verəcəkdir.

2.2. Gəlirlər üzrə siyasətin əsas istiqamətləri

Ortamüddətli dövrdə gəlir siyasətinin əsas istiqaməti dövlət büdcəsinin qeyri-neft gəlirlərinin xüsusi çəkisinin qeyri-neft ÜDM-də artırılmasının təmin edilməsi olacaqdır. Ölkədə həyata keçirilən islahatlar, o cümlədən kölgə iqtisadiyyatının, qeyri-rəsmi məşğulluğun səviyyəsinin azaldılması və şəffaflığın artırılması istiqamətində görülən tədbirlər, idxal

əməliyyatlarına nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsi kimi amillər qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafına müsbət təsir göstərməklə ortamüddətli dövr ərzində büdcə gəlirlərinin formalaşmasının əsas hərəkətverici qüvvəsini təşkil edəcəkdir.

Bu əsasda qeyri-neft sektorunda fəaliyyət göstərən ödəyicilərin neft sektorunda baş verən şoklara dayanıqlılığının artırılması, qeyri-neft ixracının stimullaşdırılması və nomenklaturasının genişlənməsi də ortamüddətli dövr ərzində gəlir siyasətinin təmin edilməsi üçün mühüm rol oynayacaqdır.

2022-2025-ci illərdə qeyd olunanlarla bağlı aşağıdakı büdcə-vergi siyasəti tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

1. İnvestisiya və sahibkarlıq mühitinin vergi yolu ilə təşviq edilməsi. Bu istiqamətdə investisiya qoyuluşunu təşviq edən xüsusi vergi imtiyazlarının yaradılması nəzərdə tutulur. Belə ki, işğaldan azad edilən ərazilərin inkişafının təşviqi üçün xüsusi vergi rejiminin tətbiq olunması, yeni istehsal sahələrinin qurulmasına görə kapital qoyuluşlarına uyğun güzəştlərin nəzərdən keçirilməsi, turizmin inkişafı üçün vergi təşviqlərinin verilməsi tədbirlərinin ortamüddətli dövrdə həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

kimi formalaşdırılmasını, sağlam rəqabət mühitinin yaradılmasını, habelə xarici investorların maraqlarını artıracaq və eyni zamanda ölkənin beynəlxalq reytinglərdə mövqeyini yaxşılaşdıracaqdır.

2. Ölkənin beynəlxalq reytinglərdə mövqeyinin möhkəmləndirilməsi və xarici investorların maraqlarının artırılması üçün vergi qanunvericiliyinin mütərəqqi beynəlxalq praktikaya uyğun təkmilləşdirilməsinin təmin edilməsi. Ortamüddətli dövrdə vergidən yayınma hallarının qarşısının alınması tədbirlərinin görülməsi bu sahədə vergi inzibatçılığının az riskli vahid sistem

Bununla yanaşı, bu istiqamətdə transfer qiymətləndirilməsi prosesinin və elektron ticarətdə vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

3. Kölgə iqtisadiyyatı ilə sistemli mübarizənin davam etdirilməsi və ədalətli rəqabət mühitinin dəstəklənməsi. Ortamüddətli dövrdə bu istiqamətdə ümumi bəyannamə sisteminə keçidin hüquqi əsaslarının yaradılması, kapital və əmlakın amnistiyası kimi tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da kölgə iqtisadiyyatı ilə mübarizənin davam etdirilməsində və ədalətli rəqabət mühitinin dəstəklənməsində mühüm rol oynayacaqdır.

4. Vergi uçotu siyasətində rəqəmsallaşmanın və hesabatlılığın genişlənməsi, uçot siyasətində gəlir və xərclər də daxil olmaqla, sahəvi yanaşmanın tətbiqi və vergi nəzarəti metodlarının təkmilləşdirilməsi. Kölgə iqtisadiyyatı ilə mübarizə tədbirləri çərçivəsində uçot siyasətində sahəvi yanaşmanın tətbiqi və vergi nəzarəti metodlarının təkmilləşdirilməsi vacib yanaşmalardan hesab olunur. Bu kontekstdən irəli gələrək ortamüddətli dövrdə vergi ödəyiciləri üçün ədalətli rəqabət mühitinin dəstəklənməsi, uçot siyasətinin və nəzarət imkanlarının təkmilləşdirilməsi və hesabatlılığın genişlənməsi istiqamətləri əsas prioritetlər sırasındadır.

5. Ortamüddətli dövr üçün elektron mühasibatlığın tətbiqinin genişləndirilməsi.

Ortamüddətli dövrdə Kiçik və Orta Sahibkarlıq Subyektləri üçün Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları əsasında mühasibat uçotunun aparılması, habelə maliyyə, vergi və digər hesabatların tərtibi üzrə mühasibat uçotu subyektləri üçün proqram təminatının yaradılması nəzərdə tutulur. Ortamüddətli dövrdə həmin proqram təminatını tətbiq edən mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən bank əməliyyatları da daxil olmaqla avtomatlaşdırılmış rejimdə mühasibat balansının, maliyyə hesabatlarının və vergi bəyannamələrinin əldə edilməsi və aidiyyəti üzrə təqdim edilməsi həyata keçiriləcəkdir.

6. Dövlət rüsumu haqqında qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi. 2022-ci ildən dövlət rüsumlarının büdcədənkenar gəlirlərə aid edilən hissəsinin ləğv edilərək tam məbləğdə dövlət büdcəsinin gəlirlərinə köçürülməsi, mövcud qanunvericilikdə bir sıra xidmətlərə və hüquqi hərəkətlərə görə müəyyən edilmiş dövlət rüsumu dərəcələrinin onların tətbiq olunduğu dövrdən etibarən inflyasiyanın müəyyən hissəsi nəzərə alınmaqla artırılması, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti və digər qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilmiş dövlət rüsumu dərəcələrinin vahid qanunvericilikdə tənzimlənməsi, dövlət rüsumu tutulmalı olan bir sıra xidmət və hərəkətlərə görə dövlət rüsumunun müəyyən edilməsi ilə bağlı “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi və həmin layihənin qəbul edilməsi ilə əlaqədar digər normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması.

7. Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin, həmçinin büdcə, iqtisadi və sosial baxımdan səmərəliliyinin mütəmadi qiymətləndirilməsi. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 8 fevral tarixli 38 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi metodologiyası və həmin güzəşt və azadolmaların reyestrinin aparılması Qaydası”na əsasən güzəştlər üzrə büdcə itkilərinin hesablanması və dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsiri “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 11.15-ci maddəsinə əsasən növbəti büdcə illəri üzrə dövlət büdcəsinin və icmal büdcənin layihəsi və sonrakı üç il üçün icmal büdcənin göstəriciləri ilə birlikdə ilk dəfə olaraq təqdim edilir. Sonrakı illərdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 3 noyabr tarixli 436 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Vergi və gömrük güzəştlərinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi Qaydaları”na əsasən güzəştlərin büdcə, iqtisadi və sosial baxımdan səmərəliliyinin qiymətləndirilməsinin nəticələrindən asılı olaraq ortamüddətli dövrdə vergi və gömrük sahəsində güzəştlərə yenidən baxılmasına dair təkliflər qeyd olunan göstəricilərə əlavə olunacaqdır.

Qeyd olunmalıdır ki, 2020-ci il üzrə vergi və gömrük rüsumları üzrə dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği **5 020,8 milyon manat** təşkil etmişdir ki, bunun da **3 620,5 milyon manatı** ölkədaxili, **1 400,3 milyon manatı** isə idxal əməliyyatları üzredir.

(Haşiyə 1)

		Güzəşt tətbiq olunan halların sayı	Dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolma (milyon manatla)			
			2020-ci il üzrə fakt	xüsusi çəkisi, %	2021-ci il gözlənilən	2022-ci il proqnoz
CƏMİ		202,457	5,020.8	100.0	5,238.3	5,474.9
Dövlət Vergi Xidməti üzrə		86,852	3,620.5	72.1	3,703.6	3,845.0
1.	Əlavə dəyər vergisi	3,831	1,784.7	49.3	1,866.8	1,941.5
2.	Muzdlu işlə əlaqədar gəlir vergisi	11,695	1,269.2	35.1	1,273.0	1,315.0
3.	Hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi	6,541	141.6	3.9	148.1	154.0
4.	Fərdi sahibkarın gəlir vergisi	56,483	124.5	3.4	131.0	137.7
5.	Sadələşdirilmiş vergi	3,152	120.5	3.3	103.5	108.8
6.	Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi	4,394	107.1	3.0	107.8	111.8
7.	Ödəmə mənbəyindən vergi	661	71.9	2.0	72.3	75.2
8.	Torpaq vergisi	95	0.97	0.0	0.97	0.97
Dövlət Gömrük Komitəsi üzrə		115,605	1,400.3	27.9	1,534.7	1,629.9
1.	Əlavə dəyər vergisi	29,655	837.7	59.8	918.1	975.0
2.	İdxal gömrük rüsumları	85,008	559.7	40.0	613.4	651.4
3.	Aksiz vergisi	942	2.98	0.2	3.27	3.5

2.3. Xərclər üzrə siyasətin əsas istiqamətləri

2022-ci il üzrə dövlət büdcəsinin əsas xərc istiqamətləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədində qeyd olunan Milli Prioritetlər və onların həyata keçirilməsi üçün qarşıya qoyulmuş strateji məqsədlər eləcə də mövcud makro-fiskal çağırışlar nəzərə alınmaqla müəyyən edilmişdir. 2022-ci ildə dövlət büdcəsi xərcləri əsasən dövlətin əsas funksiyalarının təmin edilməsinə, o cümlədən müdafiə və təhlükəsizlik, sosial təminat, səhiyyə, təhsil və dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə, eləcə də iqtisadi artımın davamlılığının dəstəklənməsinə yönəldiləcəkdir.

Xərclərin proqnozlaşdırılması zamanı aşağıdakı amillər əsas götürülmüşdür:

1. Əməkhaqlarının əmək məhsuldarlığı ilə uzlaşdırılmaqla layiqli səviyyəsinin təmin edilməsi; Bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 16 oktyabr 2021-ci il tarixli Sərəncamı ilə verilən tapşırığın icrası olaraq əməkhaqlarının, əmək pensiyalarının və sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin məbləğlərinin artırılması ilə bağlı 2022-ci ilin dövlət büdcəsi layihəsində maliyyə təminatının yaradılması;

2. Əhəlinin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi, sosial ödənişlərin indeksasiyası, əhəlinin mənzilə olan tələbatının ödənilməsi və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi və sosial mənzillərin tikintisi, müharibə veteranlarının, əlil və şəhid ailələrinin sosial vəziyyətinin və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması;

3. Səhiyyə sisteminin müasir tələblərə cavab verən səviyyəyə çatdırılması, insanların sağlamlığının qorunması, pandemiyanın xarakterindən və kollektiv immunitetin səviyyəsindən asılı olaraq vaksinasıya tədbirlərinin davam etdirilməsi;

4. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma və bərpa işləri, Böyük Qayıdış Planına uyğun olaraq iqtisadi reintegrasiya çağırışları fonunda bölgədə daha müasir və innovativ formatda təşkil olunacaq iqtisadi

sahələrin yaradılması, infrastrukturun qurulması, əsas fəaliyyət sahələri kimi, kənd təsərrüfatı, kənd təsərrüfatı emalı və turizmin formalaşdırılması, regionda yeni beynəlxalq və regional nəqliyyat-logistika dəhlizinin bərpası;

5. Ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, növbəti ildə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dövlət sərhədlərinin bərqərar edilməsi, mühafizəsi və müdafiəsinin təşkili, ərazilərin minalardan təmizlənməsi, ordu quruculuğu sahəsində aparılacaq islahatlar çərçivəsində ordunun maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, müdafiə sənayesinin təkmilləşdirilməsi və digər müdafiə xarakterli layihələr və tədbirlər üçün maliyyə təminatının yaradılması.

6. Yüksək rəqabətli insan kapitalının formalaşdırması üçün müasir və güclü təhsil sisteminin qurulması və inkişaf etdirilməsi, XXI əsrin tələblərinə uyğun təhsilin təmin edilməsi;

7. Yaşıl iqtisadiyyata keçid, dekarbonlaşma və alternativ enerji mənbələrindən istifadənin genişlənməsi yolu ilə "yaşıl artıma" nail olunması üçün ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, resurs gəlirlərindən asılılığın azaldılması istiqamətlərində işlərin davam etdirilməsi.

2022-ci il üzrə xərclərin proqnozlaşdırılması zamanı müxtəlif fərziyələr əsasında cari, əsaslı və dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin ehtimal olunan dinamikası təhlil edilmişdir. 2022-ci ildə əsaslı və dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində payının azalacağı, cari xərclərin payının isə cari ildəki 63,1 faiz səviyyəsindən 67,1 faizə yüksələcəyi proqnozlaşdırılır (qrafik 8). Əhalinin artım tempinin və digər demografik amillərin sosialyönlü xərclərin (əməkhaqqı, pensiya, səhiyyə, təhsil) artımına təsiri, layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsinə yönəlmiş əməkhaqqı siyasəti, inflyasiya proqnozları və indeksasiya ehtimalları cari xərclərin artımına səbəb olan əsas amillər kimi qeyd edilməlidir.

Növbəti illər üzrə qeyri-neft ÜDM-in artımını şərtləndirən əsas amil kimi dövlətin real sektora sərmayəsinin səmərəliliyinin artırılması, eyni zamanda dövlət-özel sektor əməkdaşlığının daha sıx və mütərəqqi əsaslarla inkişaf etdirilməsini təşviq edən tədbirlərin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı xərclərin qeyri-neft sektorundan əldə olunan gəlirlərin potensial artım tempinə nəzərən artırılması nəzərdə tutulur. Ortamüddətli dövrdə dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərinin tədricən azaldılması və daha çox özəl sektor tərəfindən qarşılanması gözlənilir. Belə ki, 2022-ci ildə əsaslı xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində

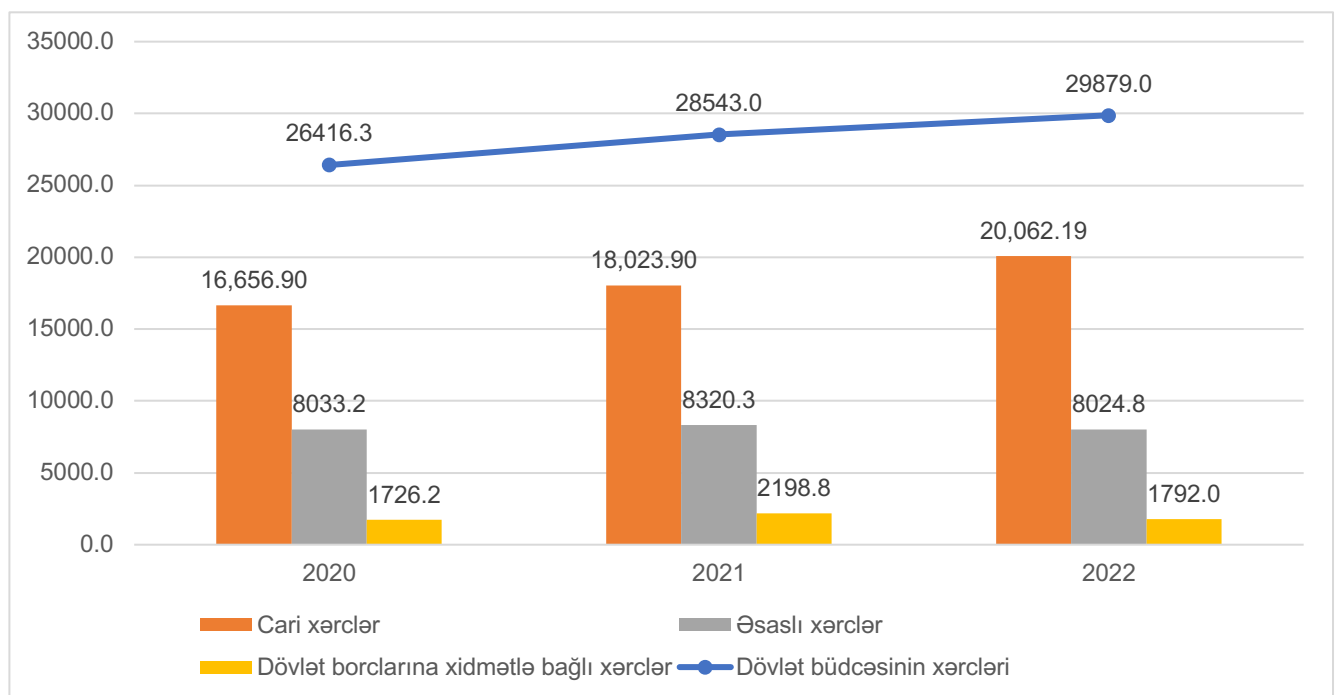

payının cari illə müqayisədə təxminən 2,3 faiz bəndi azalaraq 26,9 faizə düşəcəyi proqnozlaşdırılır.

Azalan neft gəlirləri dövründə zəruri büdcə xərclərinin maliyyələşdirilməsinin təmin edilməsi, habelə qeyri-neft sahəsində gəlirlərin artımı üçün güclü və dayanıqlı potensial formalaşdırılanadək borclanmadan daha aktiv istifadə edilməsi nəzərdə tutulur. Bunun üçün ortamüddətli dövr ərzində uzunmüddətli dövlət borclanması strategiyasına yenidən baxılması və müvafiq çağırışlara uyğun təkmilləşdirilməsi əsasında ümumi dövlət borcunun optimal səviyyəsinin müəyyənəşdirilməsi, xarici borc üzrə vaxtı çatan əsas (ana) borc ödənişlərinin bir qisminin yenidən maliyyələşdirilməsi və bunun nəticəsində sərbəstləşən vəsaitin prioritet hesab olunan xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilməsi nəzərdə tutulur. Dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində payının cari illə müqayisədə təxminən 1,7 faiz bəndi azalaraq 2022-ci ildə 6,0 faizə düşəcəyi proqnozlaşdırılır (qrafik 7).

Qrafik 7. 2022-ci ildə dövlət büdcəsi xərclərinin strukturu

Tarixi torpaqlara Böyük Qayıdış, azad olunmuş ərazilərin ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyası, yenidənqurma və bərpa işləri, həmçinin postpandemiya dövründə ölkə iqtisadiyyatının canlandırılması istiqamətində görüləcək tədbirlərin əsas hissəsinin, təbii olaraq dövlət büdcəsinin xərcləri hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur. Lakin bu xərclər növbəti illərdə ÜDM-in, xüsusən də qeyri-neft ÜDM-in artımına, eləcə də əhəlinin məşğulluğunun və sosial rifahının daha da yaxşılaşmasına səbəb olacaq ki, bu da öz növbəsində büdcənin qeyri-neft gəlirlərinin tədricən artmasına gətirib çıxaracaqdır.

Növbəti il üçün prioritet xərc istiqamətləri kimi müdafiə və təhlükəsizlik, sosial müdafiə və təminat, kənd təsərrüfatı, səhiyyə və təhsil xərclərinin ümumi dövlət büdcəsi xərclərində payları aşağıdakı kimi proqnozlaşdırılır. Ümumilikdə prioritet xərclərin dövlət büdcəsi xərclərində payı 49,3 faiz təşkil edəcəkdir. 2022-ci ildə prioritet xərclər arasında təhsil xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərində payı 13,0 faiz olmaqla daha böyük xüsusi çəkiyə malik olacaqdır. Müdafiə və milli

təhlükəsizlik, habelə sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri müvafiq olaraq 15,0 faiz və 11,9 faiz təşkil edəcəkdir. 2022-ci ildə səhiyyə və kənd təsərrüfatı xərclərinin isə ümumi büdcə xərclərində payı 6,0 və 3,3 faizə bərabər olacaqdır.

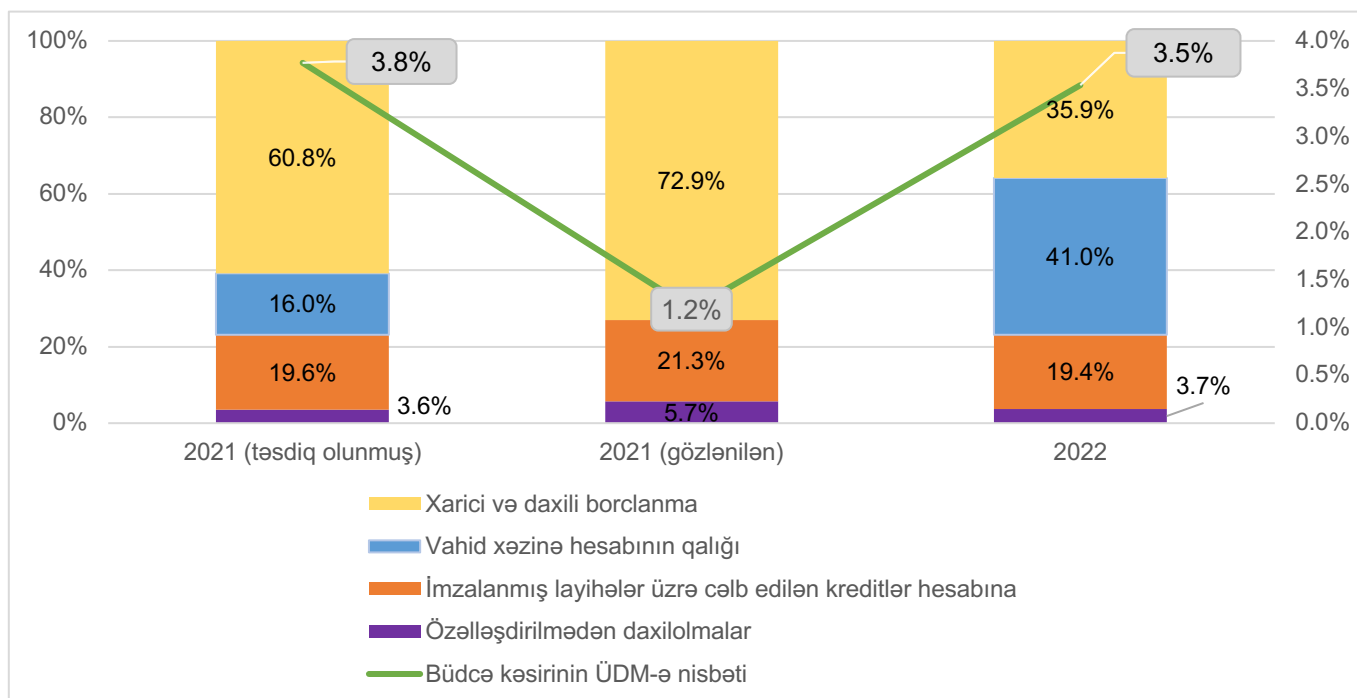
Dövlət maliyyəsinin idarə olunması sahəsində aparılan islahatların davamı olaraq ölkədə nəticəəsaslı büdcə mexanizminin tətbiqi məqsədilə 2022-ci ilin dövlət büdcəsi xərclərinin funksional təsnifatının üç pilot bölməsi ("Təhsil", "Kənd təsərrüfatı" və "Ətraf mühitin mühafizəsi") üzrə xərclər sektorların strateji planları ilə əlaqələndirilərək proqram, subproqram və tədbirlərə uyğun proqnozlaşdırılmışdır. Həmin tədbirlərin açıqlanması 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsinin aidiyyəti xərc bölməsində öz əksini tapmışdır.

2.4. Büdcə kəsirinin maliyyələşdirilməsi

Təkmilləşdirilmiş büdcə qaydası və yenilənmiş borclanma strategiyası əsasında formalaşdırılacaq yeni makro-fiskal çərçivə, eyni zamanda cari ilin 9 ayının nəticələri 2022-ci ildə dövlət büdcəsinin kəsirinin məqbul səviyyədə saxlanılmasını təmin etməklə onun ÜDM-də xüsusi çəkisinin azalmasını şərtləndirəcəkdir. Belə ki, cari ilin 9 ayının nəticələrinə uyğun olaraq dövlət büdcəsində profisit qeydə alınmışdır (qrafik 8).

Qrafik 8. 2021-2022-ci illərdə büdcə kəsirinin maliyyələşmə mənbələri (faizlə, sol şkala) və ÜDM-ə nisbəti (faizlə, sağ şkala)

2021-ci ildə büdcə kəsirinin böyük hissəsi xarici və daxili borclanma hesabına maliyyələşdirilmişdir. 2022-ci ildə kəsirin maliyyələşmə mənbəyi olaraq xarici və daxili borclanmanın payının 35,9 faizə enməsi gözlənilir. Eyni zamanda, imzalanmış layihələr üzrə cəlb edilən kreditlərin büdcə kəsirinin maliyyələşdirilməsində payının 19,4 faizə enməsi gözlənilir. Cari

ildə iqtisadi dirçəlmə fonunda büdcə daxilolmalarının artımı və bəzi xərc istiqamətlərində ehtimal olunan qənaət hesabına növbəti ilin büdcə kəsirinin əsas maliyyələşmə mənbəyi kimi vahid xəzinə hesabının qalığının (41,0 faiz) önə çıxacağı proqnozlaşdırılır.

Yeni makro-fiskal çərçivənin tətbiqi ilə əlaqədar büdcə kəsirinin maliyyələşmə mənbələrinin strukturunda da müəyyən dəyişiklik olacaqdır. Belə ki, qarşıya qoyulmuş hədəflər əsasında qeyri-neft sektorundan əldə olunan gəlirlərin dövlət büdcəsi kəsirini tam təmin etməyə kifayət edəcəyi müddətədək borclanma, ələlxüs daxili borclanma təsdiq edilmiş limitlər çərçivəsində müvəqqəti olaraq büdcə kəsirinin maliyyələşməsinin əsas mənbəyinə çevrilməlidir. Bu hədəfin təmin edilməsi üçün dövlət qiymətli kağızlarının emissiyası ilə daxili maliyyə bazarlarının inkişaf etdirilməsi diqqət mərkəzində saxlanılmalı, ilkin və təkrar bazarın formalaşdırılması və gücləndirilməsi prosesində aidiyyəti qurumlar tərəfindən görülməli işlərin dəstəklənməsi davam etdirilməlidir.

3. 2022-ci il dövlət büdcəsinin əsas göstəriciləri

2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin gəlirləri 26816,0 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1389,0 milyon manat və yaxud 5,5 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 2134,3 milyon manat və yaxud 8,6 faiz çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 170,0 milyon manat və yaxud 0,6 faiz azdır.

Dövlət büdcəsinin xərcləri 29879,0 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq edilmiş göstəricisi ilə müqayisədə 1336,0 milyon manat və ya 4,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3462,7 milyon manat və yaxud 13,1 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi 3063,0 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq edilmiş göstəricisi ilə müqayisədə 53,0 milyon manat və ya 1,7 faiz az, ilin sonuna gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 2047,0 milyon manat və ya 3 dəfə çoxdur. Kəsirin ÜDM-də xüsusi çəkisi 3,5 faiz olmaqla cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,3 faiz-bənd az proqnozlaşdırılmışdır.

3.1. 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri

Cari ildən koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı mübarizə tədbirlərinin gücləndirilməsi, tətbiq edilən sosial izolyasiya tədbirlərinin təcridən azaldılması nəticəsində dünya iqtisadiyyatında canlanma meyilləri müşahidə edilməkdədir. Belə ki, Azərbaycan Respublikasının ticarət tərəfdaşı olan Avrozonada cari il üzrə **7,0 faiz**, 2022-ci ilə üzrə isə **4,9 faiz** iqtisadi artım proqnozlaşdırılır ki, bu da gələn ildə də neft qiymətlərinin cari ildə olduğu kimi milli iqtisadiyyat üçün nikbin olacağını deməyə imkan verir.

Qeyd edilən bu müsbət amillər 2022-ci il üzrə dövlət büdcəsinin həm neft-qaz sektoru üzrə həm də qeyri-neft sektoru üzrə gəlirlərinin proqnozlaşdırılmasında həlledici faktor olmaqla, növbəti il üzrə dövlət büdcəsi gəlirlərinin artmasına geniş zəmin yaradır.

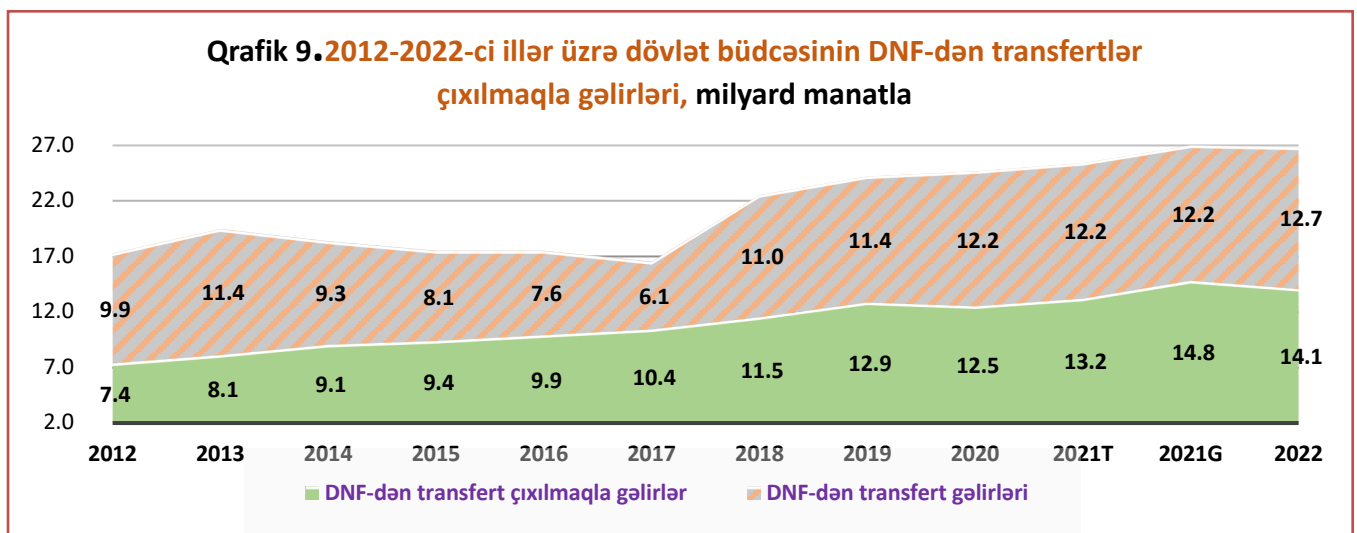
Cari ilin 9 ayı üzrə qeyri-neft gəlirlərinin qeyri-neft ÜDM-də xüsusi çəkisi 21,5 faiz, o cümlədən Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə 11,7 faiz, Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə 7,9 faiz, digər qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmalar isə 1,9 faiz olmuşdur.

Növbəti il üzrə dövlət büdcəsi gəlirlərinin proqnozlaşdırılmasında dövlət rüsumu dərəcələrinin son müəyyən edilmə tarixindən sonrakı dövrdə olan faktiki inflyasiya dərəcələrinə uyğunlaşdırılması və dövlət rüsumlarının büdcədən kənar gəlirlərə aid edilən hissəsinin ləğv edilərək tam məbləğdə vergi orqanlarının xətti ilə dövlət büdcəsinə köçürülməsi ilə bağlı

qanunvericiliyə, habelə Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə təklif olunan dəyişikliklərin təsiri (**Haşiyyə 2**) də nəzərə alınmışdır.

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış növbəti və sonrakı üç il üçün makroiqtisadi göstəricilər, “Dövlət büdcəsinin gəlirlərinin, o cümlədən dövlət büdcəsinin qeyri-neft gəlirlərinin və dövlət büdcəsinin neft gəlirlərinin proqnozlaşdırılması Qaydası” əsasında və neft gəlirlərinin 1 barrelinin orta ixrac qiymətinin 50 ABŞ dolları olmaqla 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri **26816,0 milyon manat** nəzərdə tutulur ki, bu da ÜDM-in **31,0 faizi** həcmində olmaqla, 2021-ci ilin təsdiq edilmiş göstəricisi ilə müqayisədə **1389,0 milyon manat** və yaxud **5,5 faiz** çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə **170,0 milyon manat** və yaxud **0,6 faiz** az, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə **2134,3 milyon manat** və yaxud **8,6 faiz** çoxdur.

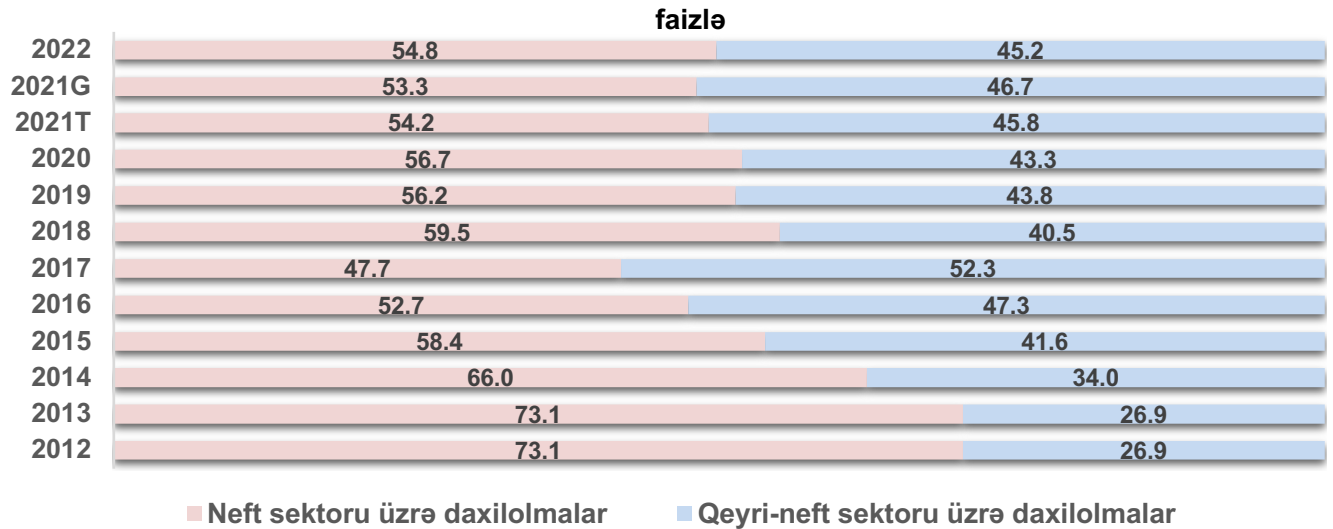
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan transfertlər çıxılmaqla dövlət büdcəsinin gəlirləri 14106,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 879,0 milyon manat və ya 6,6 faiz çox, gözlənilən icrası ilə müqayisədə isə 680,0 milyon manat və ya 4,6 faiz azdır (qrafik 9).

Qeyd. G – gözlənilən, T – təsdiq olunmuş

2022-ci il üzrə proqnozlaşdırılan dövlət büdcəsi gəlirlərinin 54,8 faizi və ya 14690,0 milyon manatı **neft sektorunun**, 45,2 faizi və ya 12126,0 milyon manatı **qeyri-neft sektorunun** payına düşür. 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə neft sektorunun gəlirləri (ARDNF-dən transfert daxil olmaqla) 914,0 milyon manat və ya 6,6 faiz, qeyri-neft sektorunun gəlirləri isə 475,0 milyon manat və ya 4,1 faiz çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə neft sektorunun gəlirləri 304,0 milyon manat və ya 2,1 faiz çox, qeyri-neft sektorunun gəlirləri 474,0 milyon manat və ya 3,8 faiz az, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə neft sektorunun gəlirləri 687,9 milyon manat və ya 4,9 faiz, qeyri-neft sektorunun gəlirləri isə 1446,4 milyon manat və ya 13,5 faiz çoxdur (qrafik 10).

Qrafik 10. 2012-2022-ci illər üzrə neft və qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərində xüsusi çəkisi,

Qeyd. G – gözlənilən, T – təsdiq olunmuş

Neft sektoru üzrə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 86,5 faizini və ya 12 710,0 milyon manatını Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan transfert, 13,5 faizini və ya 1980,0 milyon manatını vergi orqanlarının xətti ilə neft sektorundan daxilolmalar təşkil edir. Vergi orqanlarının xətti ilə neft sektoru üzrə daxilolmalarda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (ARDNŞ) üzrə büdcə ödənişləri 1350,0 milyon manat və neft-qaz sahəsində fəaliyyət göstərən Hasilatın Pay Bölgüsü sazişlərindən mənfəət vergisi 630,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da vergi orqanları tərəfindən neft sektoru üzrə daxilolmaların müvafiq olaraq 68,2 və 31,8 faizini təşkil edir.

Cari ildə neft sektoru üzrə proqnoza nisbətən icranın çox gözlənilməsinə səbəb cari ilin ilk 9 ayı üzrə xam neftin dünya bazarında orta qiymətinin dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan qiymətindən 28 ABŞ dolları çox olması, dünya bazarında neft qiymətlərinin yüksək olması ilə əlaqədar sərbəstləşən neft məhsullarının qiymətlərinin qalxması, habelə cari ilin yanvar ayından Aİ-92 avtomobil benzinin və dizel yanacağının qiymətinin artırılması ilə

əlaqədardır. Göstərilən amillər nəzərə alınmaqla növbəti ilin neft sektoru üzrə proqnozu tərtib edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti və onun törəmə müəssisələri tərəfindən 1350,0 milyon manat məbləğində dövlət büdcəsinə vergi ödənişləri 2021-ci ilin təsdiq edilmiş və gözlənilən icra göstəricilərindən 214,0 milyon manat və ya 18,8 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 151,6 milyon manat və ya 12,7 faiz çoxdur. Artıma səbəb cari ilin yanvar ayından Aİ-92 avtomobil benzinin və dizel yanacağının qiymətinin artırılması, habelə digər neft məhsullarının ölkədaxili qiymətlərinin sərbəstləşdirilməsi olmuşdur.

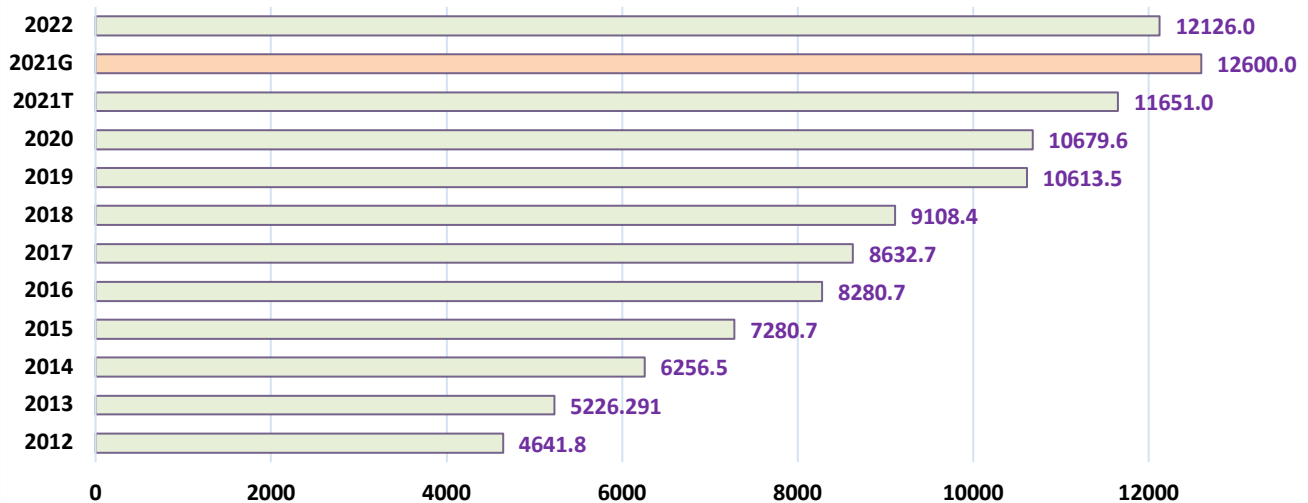

Hasilatın Pay Bölgüsü sazişlərindən mənfəət vergisi 630,0 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da cari ilin təsdiq edilmiş göstəricisindən 190,0 milyon manat və ya 43,2 faiz çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 420,0 milyon manat və ya 40,0 faiz az, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 26,3 milyon manat və ya 4,4 faiz çoxdur.

Qeyri-neft sektoru üzrə dövlət büdcəsi gəlirlərinin 56,4 faizini və ya 6 840,0 milyon manatını vergi orqanlarının xətti ilə daxilolmalar, 35,1 faizini və ya 4260,0 milyon manatını gömrük orqanlarının xətti ilə daxilolmalar, 8,5 faizini və ya 1026,0 milyon manatını digər gəlirlər təşkil edir (qrafik 11).

Qrafik 11. 2012-2022-ci illər üzrə qeyri-neft sektoru üzrə büdcə gəlirlərinin dinamikası (milyon manatla)

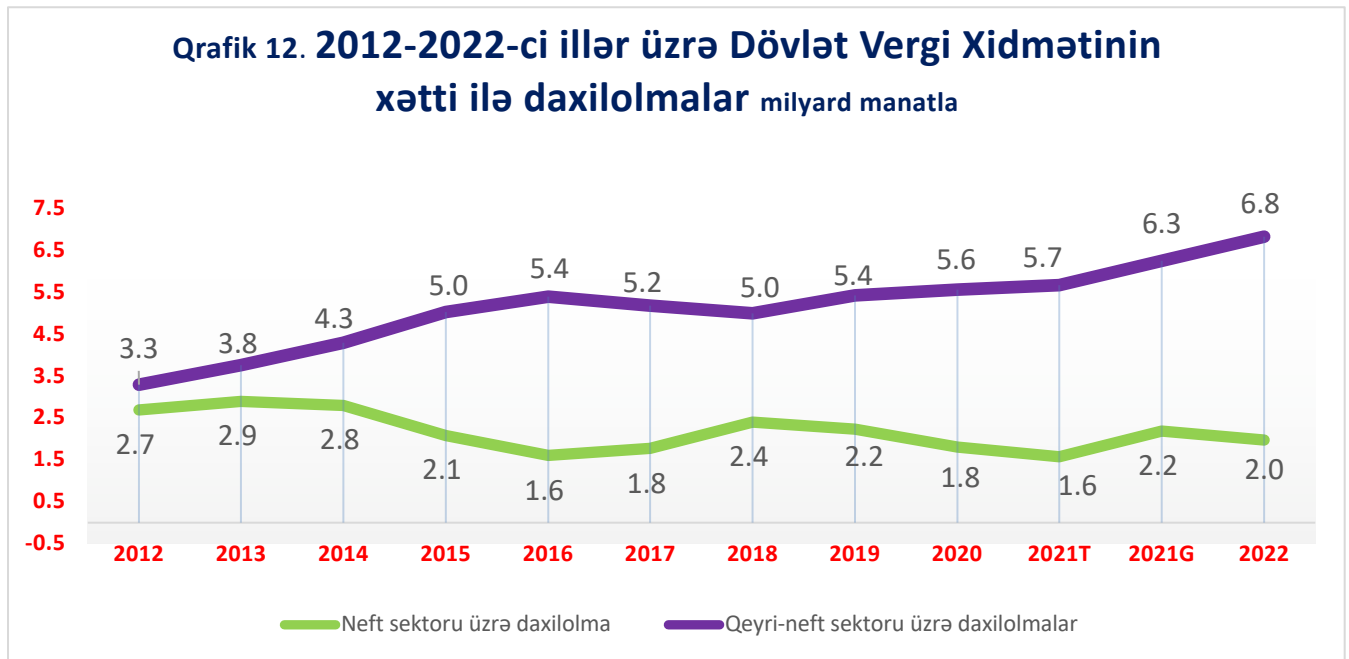
Qeyd. G – gözlənilən, T – təsdiq olunmuş

Cari ildə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin proqnozdan artıq icranın gözlənilməsinə səbəb cari ilin 9 ayı üzrə ÜDM-in ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 4,8 faiz, o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in 6,2 faiz, idxalın 6,7 faiz çox olması, Dövlət Vergi Xidməti vasitəsilə təmin olunan tədiyələr üzrə cari ildə vergi bazasının genişlənməsi və yığım əmsalının yüksəldilməsi, habelə vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi və mütərəqqi təşviqlərdən istifadə edilməsi nəticəsində pərakəndə ticarət dövriyyəsinin şəffaflaşdırılması ilə əlaqədardır.

2022-ci ildə dövlət büdcəsi gəlirlərinin 12710,0 milyon manatı və ya 47,4 faizi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan transfertin, 8820,0 milyon manatı və ya 32,9 faizi Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə daxilolmaların, 4260,0 milyon manatı və ya 15,9 faizi Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə daxilolmaların, 760,0 milyon manatı və ya 2,8 faizi büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar daxilolmalarının, 266,0 milyon manatı və ya 1,0 faizi isə sair gəlirlərin payına düşür.

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə proqnozlaşdırılan daxilolmaların məbləği ÜDM-in 10,2 faizi həcmində olmaqla 8820,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari il üzrə təsdiq olunmuş göstəricidən 1570,0 milyon manat və ya 21,7 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 376,0 milyon manat və ya 4,5 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 1432,8 milyon manat və ya 19,4 faiz çoxdur (qrafik 12).

Qeyd. G – gözlənilən, T – təsdiq olunmuş

Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə 2022-ci il üzrə dövlət büdcəsinə proqnozlaşdırılan daxilolmaların 77,6 faizi və ya 6840,0 milyon manatı qeyri-neft sektorunun, 22,4 faizi və ya 1980,0 milyon manatı neft sektorunun payına düşür (qrafik 13).

Qrafik 13. Vergi Xidmətinin xətti ilə qeyri-neft sektoru üzrə gəlirlərin qeyri-neft ÜDM-də payı (faizlə)

Göstəricilər	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2022
	Fakt									gözlənilən	təsdiq olunmuş	proqnoz
Cəmi	11,2	11,5	11,9	13,3	13,5	11,8	10,6	10,8	11,0	11,3	10,6	11,3
Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	2,8	2,6	2,7	2,6	2,9	2,4	2,1	1,9	2,3	2,3	2,2	2,5
Əlavə dəyər vergisi	4,3	4,4	4,6	5,1	4,6	3,5	3,5	3,7	3,5	3,7	3,4	3,5
Mənfəət vergisi	2,3	2,5	3,0	3,7	3,7	4,0	2,8	2,9	3,1	3,2	2,8	3,0
digər	1,8	2,0	1,6	1,9	2,4	2,0	2,2	2,3	2,1	2,1	2,2	2,3

2022-ci ildə dövlət büdcəsinə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin xətti ilə ayrı-ayrı gəlir növləri üzrə daxilolmalar aşağıdakı kimi proqnozlaşdırılır:

Fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə daxilolmalar 1485,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki,

bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 335,0 milyon manat və ya 29,1 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 215,0 milyon manat və ya 16,9 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 334,0 milyon manat və ya 29,0 faiz çoxdur.

Artıma səbəb cari ildə bir sıra dövlət qurumlarında (əsasən hüquq mühafizə, müdafiə və s.) əməkhaqqı üzrə struktur islahatlarının davam

etdirilməsi, islahatlar nəticəsində muzzdlu işə aid olmayan yeni iş yerlərinin açılmasının növbəti ildə nəzərdə tutulması olmuşdur. Eyni zamanda 2022-ci ildə məşğul əhalinin ümumilikdə 5003,8 min nəfərə çatması proqnozlaşdırılır ki, bu da 2020-ci illə müqayisədə 2,6 faiz, 2021-ci illə müqayisədə isə 1,0 faiz çoxdur. Bununla yanaşı, fiziki şəxslərin gəlir vergisinin artırılmasına təsir edən faktor kimi təqdim edilmiş makroiqtisadi göstəricilərə əsasən ölkədə orta aylıq əməkhaqqının cari ildə gözlənilən 5,0 faiz, 2022-ci il üzrə isə 4,6 faiz artımının nəzərə alınmasıdır.

Bununla yanaşı, 2022-ci ildə gəlir vergisi üzrə hesablanmış vergi öhdəliklərinin mövcud yığım səviyyəsinin 92,7 faizdən 97,2 faizə yüksəldilməsi də proqnozun tərtibi zamanı nəzərə alınmışdır.

Hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə daxilolmalar 2670,0 milyon manat nəzərdə tutulur. Həmin məbləğin 68,2 faizi və ya 1820,0 milyon manatı qeyri-neft sektorunun, 31,8 faizi və ya 850,0 milyon manatı neft sektorunun payına düşür.

Qeyri-neft sektoru üzrə 2022-ci ilə proqnozlaşdırılan mənfəət vergisi cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 303,0 milyon manat və ya 20,0 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 39,0 milyon manat və ya 2,2 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 265,3 milyon manat və ya 17,1 faiz çox nəzərdə tutulur.

Qeyri-neft sektoru üzrə mənfəət vergisinin artmasının səbəbi qeyri-neft ÜDM-in gözlənilən artım surətinin cari ildə 9,3 faiz nəzərə alınması, ölkədə aparılan uçot və hesabat işlərində stimullaşdırıcı tədbirlərin görülməsi nəticəsində şəffaflıq əməliyyatlarının hesablamalarda əksini tapması, növbəti ildə koronavirus (COVID-19) pandemiyasının təsirlərinin minimuma endirilməsi nəticəsində sahibkarlıq subyektləri tərəfindən vergi ödənişlərinin artmasının gözlənilməsi, eyni zamanda sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin tətbiqinin məhdudlaşdırılması nəticəsində mənfəət vergisi ödəyicilərinin sayının artırılmasıdır. Bununla yanaşı, təqdim olunmuş makroiqtisadi proqnozlara əsasən cari ildə istehlak qiymətləri indekslərinin 4,9 faiz, proqnozlaşdırılan dövr üçün isə 4,0 faiz nəzərdə tutulması, 2022-ci ildə mənfəət vergisi üzrə daxilolmaların artacağına əlavə imkan yaradacaqdır.

Bununla yanaşı, cari ilin 9 ayı üzrə aparılan təhlillər göstərir ki, hesabat dövründə mənfəət vergisi üzrə 1819,4 milyon manat hesablanmış, 1397,1 milyon manat isə dövlət büdcəsinə ödənilmişdir. Cari ilin 9 ayında qeyri-neft sektoru üzrə mənfəət vergisi daxilolmalarının qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-də yükü 3,5 faiz olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin təqdim etdiyi məlumatlara əsasən 2018-2020-ci illər üzrə hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə hesablanmış vergi öhdəlikləri müvafiq olaraq 2018-ci ildə 1491,9 milyon manat, 2019-cu ildə 1864,0 milyon manat, 2020-ci ildə

isə 2025,4 milyon manat təşkil etmişdir ki, bu da nəticədə növbəti il üzrə mənfəət vergisinin vergitutma bazasının mövcudluğunu deməyə əsas verir.

Əlavə dəyər vergisi (ƏDV) üzrə daxilolmalar

2368,7 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 398,7 milyon manat və ya 20,2 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 166,7 milyon manat və ya 7,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 291,9 milyon manat və ya 14,1 faiz çoxdur. Əlavə dəyər vergisi üzrə daxilolmaların 89,0 faizi və ya 2107,6 milyon manatı qeyri-neft sektorunun, 11,0 faizi və ya 261,1 milyon manatı neft sektorunun payına

düşür. 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə neft sektoru üzrə ƏDV 106,1 milyon manat və ya 68,5 faiz, qeyri-neft sektoru üzrə ƏDV 292,6 milyon manat və ya 16,1 faiz çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə neft sektoru üzrə ƏDV 96,1 milyon manat və ya 58,2 faiz, qeyri-neft sektoru üzrə ƏDV 70,6 milyon manat və ya 3,5 faiz çox, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə neft sektoru üzrə ƏDV 16,9 milyon manat və ya 6,1 faiz az, qeyri-neft sektoru üzrə ƏDV 308,8 milyon manat və ya 17,2 faiz çox nəzərdə tutulur.

Neft sektoru üzrə ƏDV-nin artmasının səbəbi dünya bazarında neft qiymətlərinin yüksək olması ilə əlaqədar ölkə daxilində sərbəstləşən neft məhsullarının qiymətlərinin yüksək olması, bununla yanaşı Tarif (qiymət) Şurasının 2021-ci il 30 iyun tarixli müvafiq qərarına əsasən ölkə daxilində təbii qazın topdansatış və pərakəndə satış qiymətlərinin artırılması ilə əlaqədardır.

Qeyri-neft sektoru üzrə ƏDV-nin artımla proqnozlaşdırılmasının səbəbi qeyri-neft ÜDM-in gözlənilən artım sürətinin cari ildə 9,4 faiz, növbəti ildə 8,7 faiz nəzərə alınması, eyni zamanda bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olmaq hüququnun tədricən başa çatması ilə həmin vergi ödəyicilərinin ƏDV ödəyicilərinə keçməsi ilə əlaqədardır.

Bununla yanaşı, qeyd olunan tədiyə növünün proqnozlaşdırılmasında təqdim olunmuş makroiqtisadi proqnozlara əsasən cari ildə istehlak qiymətləri indeksi 4,9 faiz, proqnozlaşdırılan dövr üçün isə 4,0 faiz nəzərdə tutulmuşdur. Bununla yanaşı, qüvvədə olan qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq 2022-ci il üzrə qeyri-neft sektorunda ƏDV-nin proqnozlaşdırılması məqsədilə tətbiq edilən metodiki hesablamalara görə cari ilin 9 ayında qeyri-neft sektorundan ƏDV-nin faktiki daxilolması qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-də xüsusi çəkisi 3,9 faiz təşkil etmişdir. Aparılmış qiymətləndirmələrin nəticəsi olaraq qeyri-neft sektoru üzrə ƏDV-nin qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM-də xüsusi çəkisi 3,5 faiz proqnozlaşdırılır.

Sadələşdirilmiş vergi üzrə daxilolmalar 200,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 95,0 milyon manat və ya 32,2 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 88,0 milyon manat və ya 30,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 108,9 milyon manat və ya 35,3 faiz azdır.

Azalmaya səbəb Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin əhatə dairəsinin məhdudlaşdırılması, o cümlədən bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərin (2021-ci illə müqayisədə 60,0 milyon manat azalma nəzərdə tutulur) və vergi ödəyicisi kimi vergi orqanında uçotda olmayan şəxslərə (əhaliyə) göstərilən xidmətlərdən başqa, xidmətlərin göstərilməsini (rüb ərzində elektron qaimə-faktura ilə rəsmiləşdirilməli olan əməliyyatların həcmi xidmətlərin göstərilməsi üzrə ümumi əməliyyatların həcmindən 30 faizindən çox olmadıqda) həyata keçirən şəxslərin sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olmaq hüququnun ləğv

edilməsi, eyni zamanda sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri olan mikrosahibkarlıq subyektləri tərəfindən mənfəət (gəlir) vergisi ödəyicisinə keçməsinin nəzərə alınmasıdır.

Aksizlər üzrə daxilolmalar 1106,8 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 217,8 milyon manat və ya 24,5 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 209,8 milyon manat və ya 23,4 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 352,1 milyon manat və ya 46,7 faiz çoxdur. Həmin məbləğin 51,3 faizi və ya 567,8 milyon manatı neft sektorunun, 48,7 faizi və ya 539,0 milyon manatı qeyri-neft sektorunun payına düşür. Qeyri-neft sektoru üzrə aksiz vergisi cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 115,0 milyon manat və ya 27,1 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 114,0 milyon manat və ya 26,8 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 171,7 milyon manat və ya 46,7 faiz çox nəzərdə tutulur.

Qeyri-neft sektoru üzrə aksizlərə dair artım makroiqtisadi proqnozlara əsasən 2022-ci il üzrə ölkə daxilində aksizli malların istehsal həcmlərinin, o cümlədən ölkədaxili siqaret istehsalının və aksiz dərəcəsinin artmasının proqnozlarda nəzərə alınması hesabına olmuşdur.

Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi üzrə daxilolmalar 236,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 25,0 milyon manat və ya 11,9 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 49,2 milyon manat və ya 26,4 faiz çoxdur. Həmin məbləğin 72,0 faizi və ya 170,0 milyon manatı qeyri-neft sektorunun, 28,0 faizi və ya 66,0 milyon manatı neft sektorunun payına düşür.

Əmlak vergisinin artımla proqnozlaşdırılmasının səbəbi əsaslı kapital qoyuluşlarına yönəldilən investisiyanın əvvəlki il üzrə artım əmsalının nəzərə alınması, habelə yığım əmsalının artırılması ilə əlaqədardır.

Mədən vergisi üzrə daxilolmalar 142,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin həm təsdiq olunmuş, həm də gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 4,0 milyon manat və ya 2,9 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 11,8 milyon manat və ya 9,1 faiz çoxdur. Həmin məbləğin 94,8 faizi və ya 134,6 milyon manatı neft sektorunun, 5,2 faizi və ya 7,4 milyon manatı qeyri-neft sektorunun payına düşür.

Neft sektoru üzrə mədən vergisi növbəti il üzrə Yanacaq Enerji Balansının göstəricilərinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən (ARDNŞ) istismar olunan yataqlardan əldə olunan neft və təbii qazın hasilat həcmi nəzərə alınmaqla proqnozlaşdırılmışdır.

Qeyri-neft sektoru üzrə artıma səbəb mədən vergisinin yığım əmsalının proqnozlaşmada nəzərə alınması ilə əlaqədardır.

Hüquqi şəxslərin torpaq vergisi üzrə daxilomalar 46,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 1,0 milyon manat və ya 2,2 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 5,2 milyon manat və ya 12,7 faiz çoxdur. Həmin məbləğin 67,4 faizi və ya 31,0 milyon manatı qeyri-neft sektorunun, 32,6 faizi və ya 15,0 milyon manatı neft sektorunun payına düşür.

2020-ci ilin icrası ilə müqayisədə artıma səbəb koronavirus (COVID-19) pandemiyası ilə əlaqədar torpaq vergisi üzrə verilən güzəştlərin ləğv edilməsi ilə əlaqədardır.

Dövlət rüsumu üzrə daxilomalar 363,5 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 193,5 milyon manat və ya 2,1 dəfə, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 214,5 milyon manat və ya 2,4 dəfə çoxdur.

Artıma səbəb dövlət rüsumunun büdcədən kənar gəlirlərə aid edilən hissəsinin ləğv edilməsi və tam məbləğdə vergi orqanlarının xətti ilə dövlət büdcəsinə təmin edilən daxilomalara aid edilməsi, dövlət rüsumu dərəcələrinin sonuncu qüvvəyə mindiyi tarixdən sonrakı dövrdə inflyasiya səviyyəsinə uyğun indeksasiya edilməklə artırılması, habelə koronavirus (COVID-19) pandemiyası səbəbindən tətbiq edilən məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması ilə əlaqədar xidmətlərin və hüquqi hərəkətlərin sayının artmasının proqnozlarda nəzərə alınması olmuşdur.

Yol vergisi üzrə daxilomalar 76,5 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 2,5 milyon manat və ya 3,4 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 8,3 milyon manat və ya 12,2 faiz çoxdur.

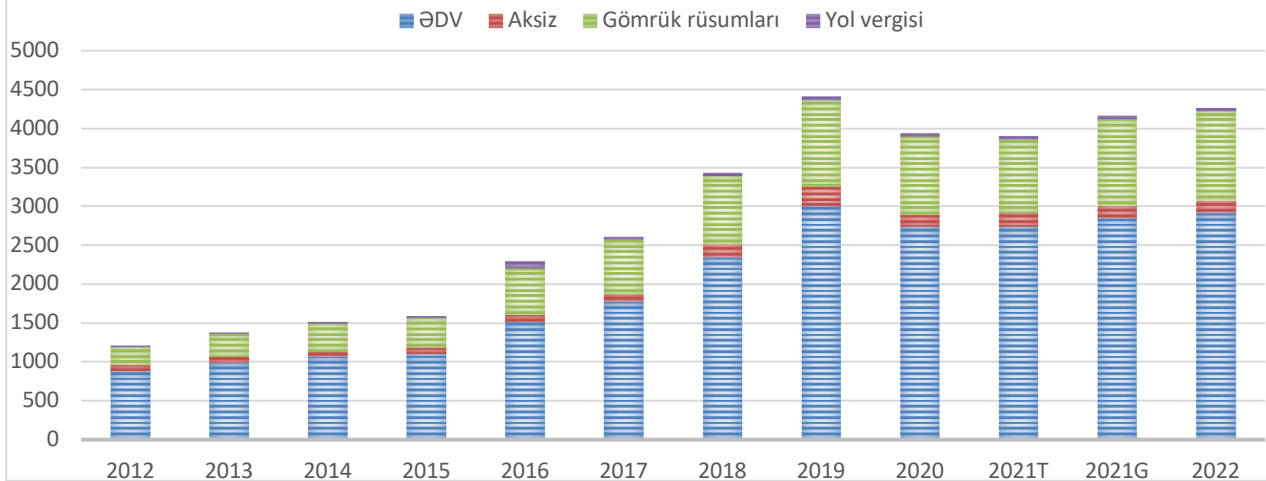
Bu tədiyə növünün proqnozu növbəti il üzrə Yanacaq Enerji Balansının göstəricilərinə əsasən ölkə daxilində istehsal olunan və daxili istehlaka yönəldilən avtomobil benzininin, dizel yanacağının və maye qazın növbəti il üçün həcmi nəzərə alınmaqla müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiymət arasındakı fərqdən yığımlar 95,4 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 45,6 milyon manat və ya 32,4 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 12,6 milyon manat və ya 11,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 48,6 milyon manat və ya 33,8 faiz azdır.

Bu tədiyə növü üzrə azalmanın səbəbi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən növbəti il üzrə xam neftin ixracının həcmi aşağı düşməsi, ölkə daxilində neft-qaz məhsulları üzrə qiymətlərin artması və sərbəstləşməsi, eyni zamanda "Azərenerji" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən ixracın növbəti ildə azalmasının nəzərə alınması olmuşdur.

Dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsindən daxilomalar 9,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 1,0 milyon manat və ya 12,5 faiz çox, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3,0 milyon manat və ya 50,0 faiz çoxdur.

Qrafik 14. 2012-2022-ci illər üzrə Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən dövlət büdcəsinə təmin edilən gəlirlərin dinamikası (milyon manatla)

Qeyd. G – gözlənilən, T – təsdiq olunmuş

Artıma səbəb dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsi üzrə yığım əmsalının proqnozlarda nəzərə alınmasıdır.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi üzrə daxilolmalar ÜDM-in 4,9 faizi həcmində olmaqla 4260,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 360,0 milyon manat və ya 9,2 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 95,0 milyon manat və ya 2,3 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 321,8 milyon manat və ya 8,2 faiz çoxdur (qrafik 14, 15).

Qrafik 15. Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə daxilolmaların qeyri-neft ÜDM-də xüsusi çəkisi (faizlə)

Göstəricilər	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021	2022
	Fakt									gözlənilən	təsdiq olunmuş	proqnoz
Cəmi	4,1	4,2	4,2	4,2	5,7	5,9	7,3	8,7	7,8	7,5	7,3	7,1
Əlavə dəyər vergisi	3,0	3,0	3,0	2,9	3,8	4,0	5,0	6,0	5,4	5,1	5,1	4,8
Aksiz	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
Gömrük rüsumları	0,8	0,9	1,0	1,0	1,5	1,6	1,9	2,2	2,0	2,0	1,8	1,9
Yol vergisi	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

2022-ci ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin xətti ilə ayrı-ayrı gəlir növləri üzrə daxilolmalar aşağıdakı kimi proqnozlaşdırılır:

İdxal olunan mallarla bağlı əlavə dəyər vergisi üzrə daxilolmalar 2910,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 170,0 milyon manat və ya 6,2 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 60,0 milyon manat və ya 2,1 faiz 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 168,5 milyon manat və ya 6,1 faiz çoxdur.

Artımın səbəbi qeyri-neft sektoru üzrə idxalın artımla proqnozlaşdırılmasının, habelə vergiyə cəlb olunan vergitutma bazasının artımının proqnozlarda nəzərə alınması ilə bağlıdır.

İdxal olunan mallara aksizlər üzrə daxilolmalar 160,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 10,0 milyon manat və ya 5,9 faiz az, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 5,0 milyon manat və ya 3,2 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 16,5 milyon manat və ya 11,5 faiz çoxdur. Azalmanın səbəbi makroiqtisadi proqnozlara əsasən bir sıra aksizli malların, o cümlədən siqaretin ölkə daxilində istehsal həcmələrinin növbəti ildə artması, idxalın azalması ilə əlaqədardır.

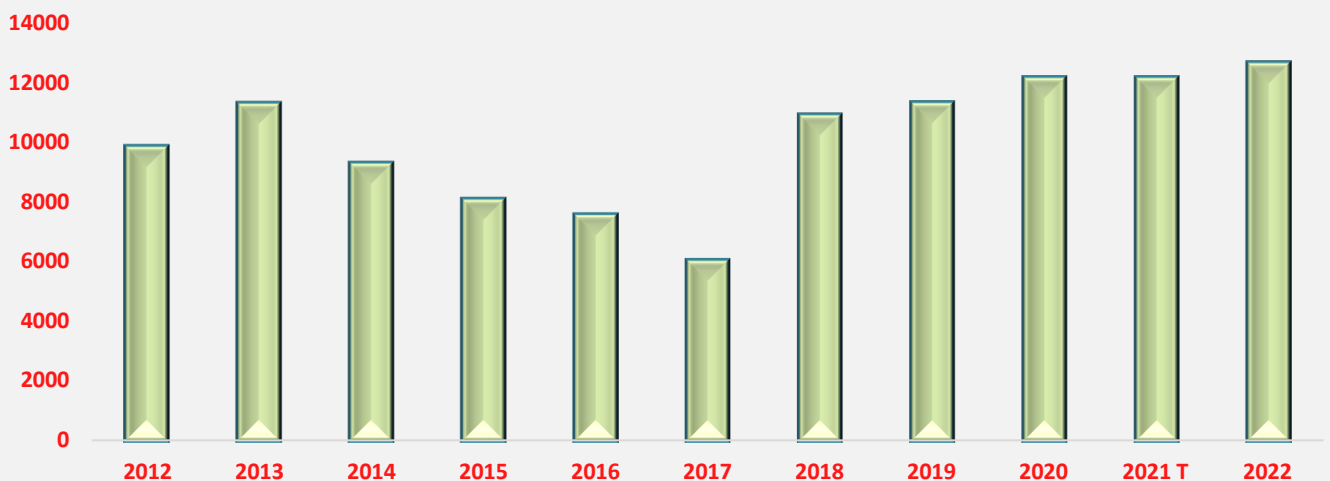
Gömrük rüsumları üzrə daxilolmalar 1150,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 200,0 milyon manat və ya 21,1 faiz, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 30,0 milyon manat və ya 2,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 133,4 milyon manat və ya 13,1 faiz çoxdur.

Artımın səbəbi cari ilə nisbətən qeyri-neft sektoru üzrə idxalın artımla, habelə xarici ölkələrdən idxal olunacaq idxalın həcmnin artmasının proqnozlaşdırılmada nəzərə alınması ilə bağlıdır.

Yol vergisi üzrə daxilolmalar 40,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə eyni səviyyədə, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 3,4 milyon manat və ya 9,3 faiz çoxdur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertlər 12710,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş, gözlənilən icra və 2020-ci ilin icra göstəriciləri ilə müqayisədə 510,0 milyon manat və ya 4,2 faiz çoxdur (qrafik 16).

Qrafik 16. 2012-2022-ci illər üzrə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertlər (milyon manatla)

T-Təsdiq olunmuş

Digər gəlirlər üzrə mənbələr aşağıdakı kimi nəzərdə tutulur:

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti tərəfindən dövlət büdcəsinə **dövlət mülkiyyətində olan əmlakın icarəyə verilməsindən** icarə haqqı 16,0 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 5,0 milyon manat və ya 45,5 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 5,7 milyon manat və ya 55,3 faiz çoxdur.

Artıma səbəb növbəti ildə icarəyə verilməsi nəzərdə tutulan dövlət mülkiyyətində olan əmlakın hesablanmış icarə haqlarının, habelə minimum tariflərin artması ilə əlaqədardır.

Büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən dövlət büdcəsinə 760,0 milyon manat vəsaitin daxil olacağı nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş və gözlənilən icra göstəriciləri ilə müqayisədə 60,0 milyon manat və ya 8,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 163,9 milyon manat və ya 27,5 faiz çoxdur. Növbəti ildə dövlət rüsumunun büdcədən kənar vəsaitlərə aid edilən hissəsinin ləğv edilməsi və tam məbləğdə büdcəyə köçürülməsinə baxmayaraq proqnozun artımına səbəb rayon (şəhər) icra hakimiyyətlərinə ilin sonuna vergi orqanlarının xətti ilə proqnozdan artıq daxil olacaq vəsaitlərin cari illə müqayisədə çox nəzərdə tutulmasıdır.

Sair daxilolmalar üzrə dövlət büdcəsinə 250,0 milyon manat vəsait nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 14,0 milyon manat və ya 5,9 faiz çox, 2021-ci ilin gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 86,0 milyon manat və ya 25,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 299,9 milyon manat və ya 54,5 faiz azdır. Sair daxilolmaların strukturunda **səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən alınan dividendlər** üzrə daxilolmalar 106,5 milyon manat, **xarici dövlətlərə verilmiş kreditlər** 1,8 milyon manat nəzərdə tutulmuşdur.

3.2. 2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin xərcləri

2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin xərclərinin tərkibində aşağıdakı istiqamətlər və tədbirlər üzrə xərclərin maliyyə təminatı üstünlük təşkil edəcəkdir:

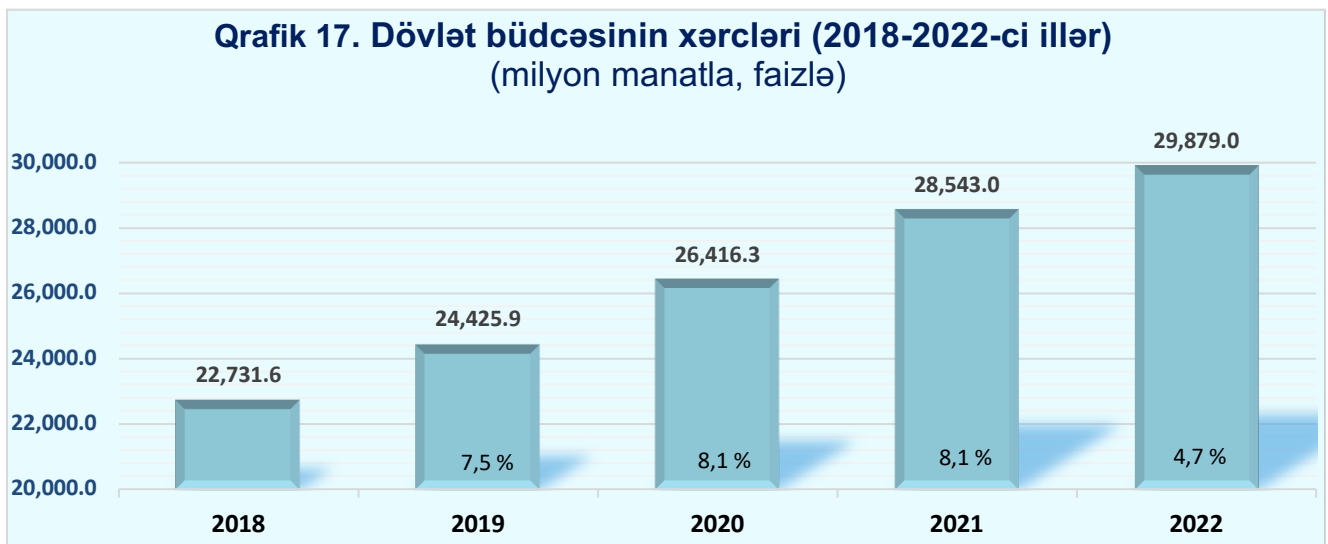
- əhəlinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, əməyin ödənişi və sosial müdafiə sahəsində islahatların davam etdirilməsi və növbəti ilin yanvarın 1-dən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda və maliyyə yardımı alan bir sıra müəssisə və təşkilatlarda çalışanların əməkhaqlarının, həmçinin ölkədə əmək pensiyalarının, sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin artırılması ilə bağlı xərclərin;
- tibbi sığortanın tətbiqinin;
- koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı mübarizə tədbirlərinin davam etdirilməsi;
- müdafiə olunan xərclərin, o cümlədən əməyin ödənişi, təqaüd və pensiyalar, başqa sosial müavinətlər, dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclərin;
- işğaldan azad edilmiş ərazilər üzrə bərpa və yenidənqurma işlərinin, infrastrukturaların tikintisinin;

- ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin daha da artırılmasının, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə müdafiə, hüquq mühafizə orqanlarının müvafiq xidmətlərinin təşkilinin və hərbi infrastrukturların tikintisinin və yenidən qurulmasının;
- xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlərin;
- müdafiə və hüquq mühafizə orqanlarında şəxsi heyətin sayının artırılmasının, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə, sərhəd zonasında və yüksək dağlıq yerlərdə xidmət edən hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinin və onlar üçün vəzifə maaşlarına xüsusi əlavələrin tətbiqinin;
- şəhid ailələrinin, müharibə qəhrəmanlarının və məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin;
- dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş dövlət proqramlarının və tədbirlərin;
- dövlət sifarişi ilə ali təhsil alanların, təqaüd yerlərinin sayının artırılmasının və tələbə kreditinin;
- təhsil müəssisələrində informasiya kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi üzrə artan tələbatın qarşılanması;
- ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin, aqrar sektorun stimullaşdırılmasının, kənd təsərrüfatının aparıcı sahələrinin daha da inkişaf etdirilməsinin;
- nəqliyyat, kommunal, meliorasiya, sənaye və energetika, kənd təsərrüfatı kimi prioritet sahələr üzrə infrastruktur layihələrinin;
- təhsil, elm, səhiyyə, sosial təminat, mədəniyyət və idman sahələri üzrə maddi texniki təminatın daha da artırılmasının;
- dövlət adından yaradılmış publik hüquqi şəxslər tərəfindən dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına dövlət sifarişlə iş və xidmətlərin;
- 2021-ci ildə bəzi neft məhsullarının, təbii qazın və suyun tariflərinin artımı hesabına yaranan əlavə xərclərin;
- dövlətin funksiya və vəzifələrinə aid olan digər zəruri xərclərin.

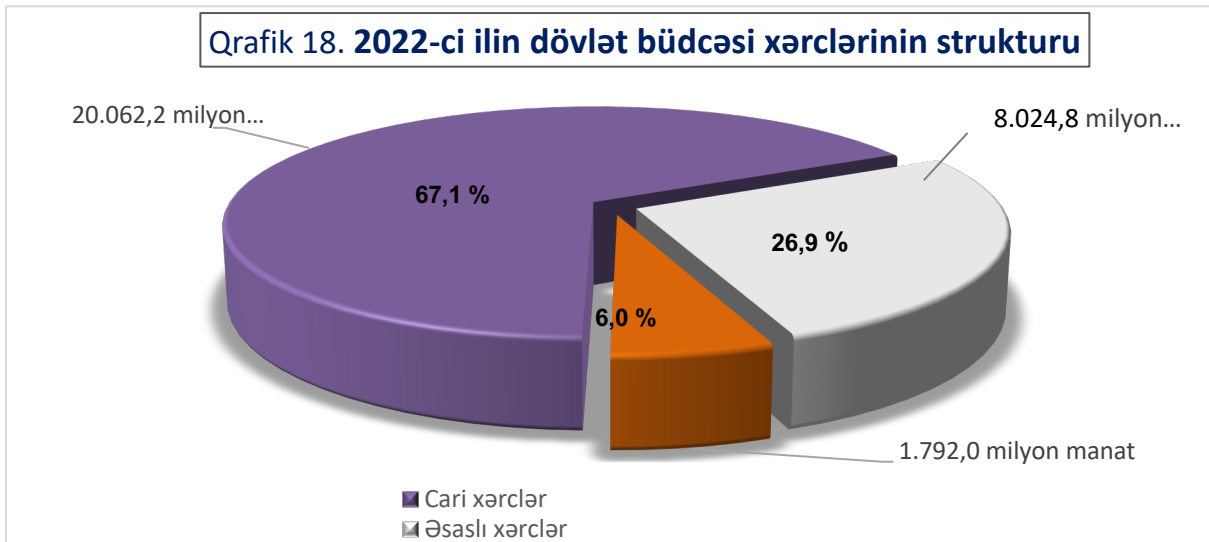
2022-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri 29879,0 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 1336,0 milyon manat və ya 4,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3462,7 milyon manat və ya 13,1 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsi xərclərinin ÜDM-də xüsusi çəkisi 34,5 faiz təşkil edəcəkdir.

Son 5 ildə (2018-2022-ci illər) dövlət büdcəsinin xərcləri 31,4 faiz və ya 7147,4 milyon manat artmışdır (qrafik 17).

Növbəti ilin dövlət büdcəsi xərclərinin strukturunda cari xərclər 67,1 faiz və ya 20062,2 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 2038,3 milyon manat və ya 11,3 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisinə nisbətən isə 3405,3 milyon manat və ya 20,4 faiz çox), əsaslı xərclər 26,9 faiz və ya 8024,8 milyon manat, dövlət borcuna xidmətlə bağlı xərclər 6,0 faiz və ya 1792,0 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 406,8 milyon manat və ya 18,5 faiz az) təşkil edəcəkdir (qrafik 18).

İqtisadi təsnifata uyğun olaraq, 2022-ci il dövlət büdcəsində əməyin ödənişi xərclərinə 8097,3 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1496,3 milyon manat və ya 22,7 faiz çox) və ya xərclərin 27,1 faizi həcmində, malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınmasına 6380,7 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 794,8 milyon manat və ya 14,2 faiz çox) və ya xərclərin 21,4 faizi həcmində, faizlər üzrə ödənişlərə 632,3 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 6,4 milyon manat və ya 1,0 faiz çox) və ya xərclərin 2,1 faizi həcmində, subsidiyaların ödənilməsinə 1440,2 milyon manat və ya xərclərin 4,8 faizi həcmində, qrantlar və digər ödənişlərə 453,7 milyon manat və ya xərclərin 1,5 faizi həcmində, sosial ödənişlərə 3674,1 milyon manat və ya xərclərin 12,3 faizi həcmində, qeyri-maliyyə aktivlərinin alınmasına 8024,8 milyon manat və ya xərclərin 26,9 faizi həcmində, maliyyə aktivləri üzrə əməliyyatlara 8,2 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,7 milyon manat və ya 9,3 faiz çox), öhdəliklər üzrə əməliyyatlara 1167,7 milyon manat və ya xərclərin 3,9 faizi həcmində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

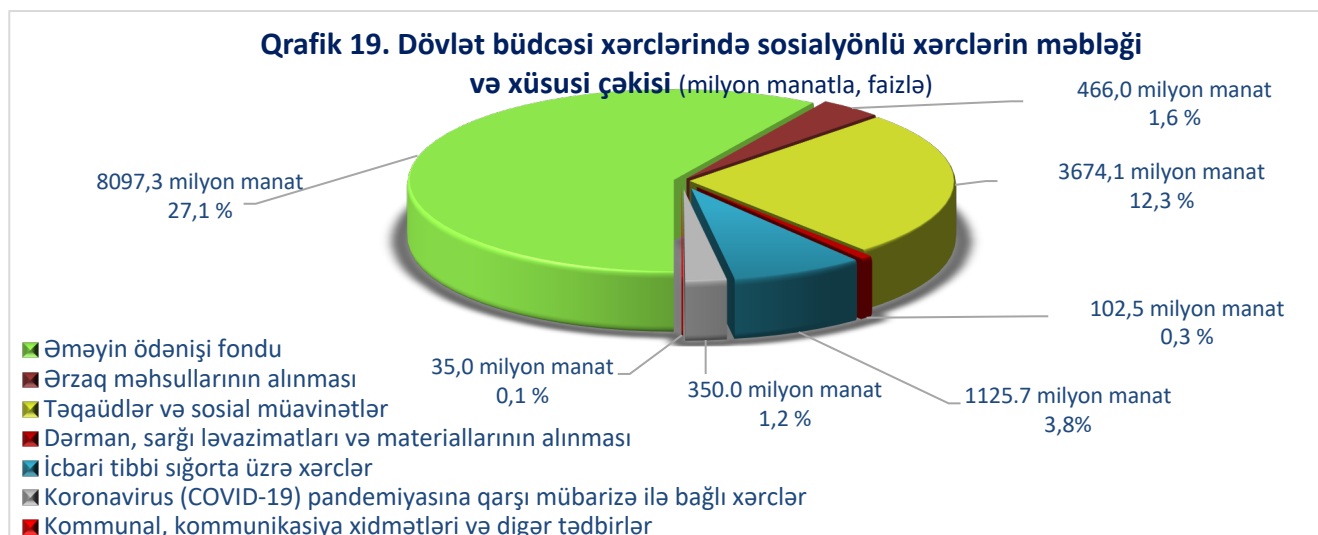
İqtisadi təsnifatın "Sair xərclər" maddəsi üzrə xərclər 2021-ci illə müqayisədə 320,2 milyon manat və ya 21,8 faiz azalma ilə proqnozlaşdırılmışdır.

3.2.1. Sosialyönlü xərclər

2022-ci il üçün dövlət büdcəsinin sosialyönlü xərcləri (büdcə xərclərinin əməyin ödənişi fondu, ərzaq məhsullarının alınması, təqaüd və sosial müavinətlər, dərman, sarğı ləvazimatları və materiallarının alınması, icbari tibbi sığorta və koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı mübarizə tədbirləri üzrə xərclər, kommunal, kommunikasiya xidmətləri və digər tədbirlər (20 il və daha çox xidmət etmiş işləyən və ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması və onlara pul kompensasiyanın verilməsi ilə bağlı nəzərdə

tutulmuş xərclər) 13850,7 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1649,3 milyon manat və ya 13,5 faiz çoxdur (qrafik 19).

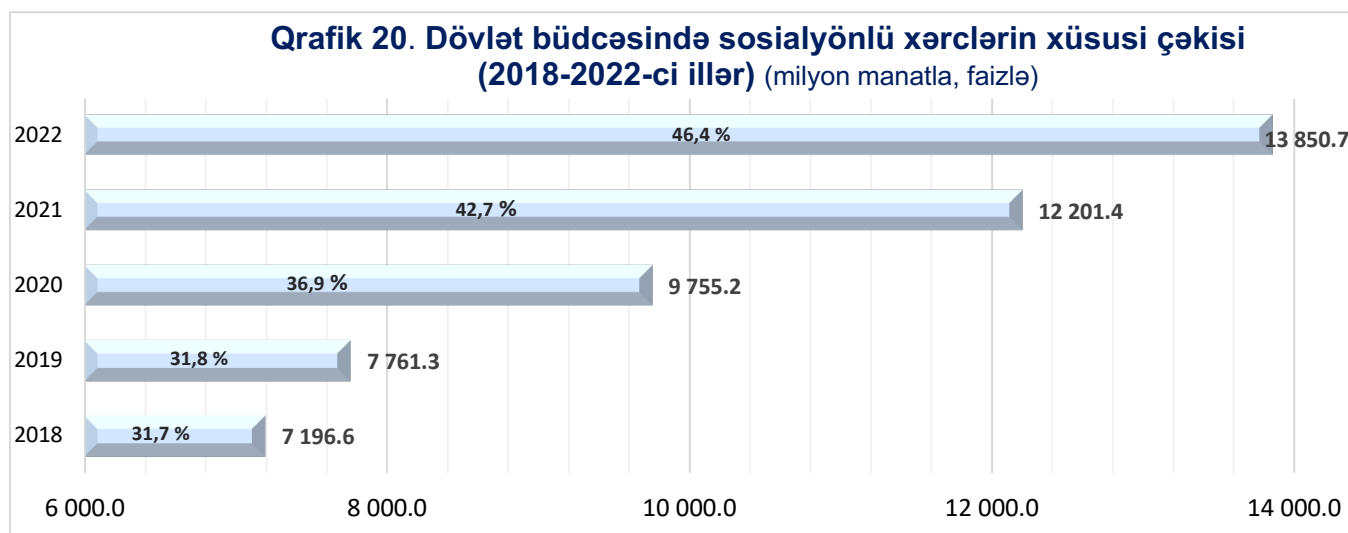

Beynəlxalq bazarlardakı proseslərin ölkədaxili qiymətlərə sirayət etməsinin ölkə əhalisinə, xüsusilə həssas əhali qruplarına mənfi fəsadlarını yumşaltmaq və əhalinin sosial müdafiəsini gücləndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Əhalinin sosial rifahının qorunması sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” imzaladığı 2021-ci il 16 oktyabr tarixli 2965 nömrəli Sərəncamına müvafiq olaraq növbəti ilin yanvarın 1-dən dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda və maliyyə yardımı alan bir sıra müəssisə və təşkilatlarda çalışanların əməkhaqlarının, həmçinin ölkədə əmək pensiyalarının, sosial müavinətlərin, təqaüdlərin və digər sosial ödənişlərin artırılması üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsində 1441,3 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Bununla yanaşı, ünvanlı sosial yardımın təyin edilməsi üçün ehtiyac meyarı həddinin 170 manatdan 200 manata çatdırılması təmin ediləcəkdir.

Sosialyönlü xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 46,4 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 3,6 faiz-bənd çoxdur.

Son 5 ildə (2018-2022-ci illər) bu xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 14,7 faiz-bənd, mütləq ifadədə isə 6654,1 milyon manat və ya 1,9 dəfə artmışdır (qrafik 20).

Əhalinin sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, əməyin ödənişi və sosial müdafiə sahəsində islahatların davam etdirilməsi üçün 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcəsində müvafiq məbləğlərdə vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

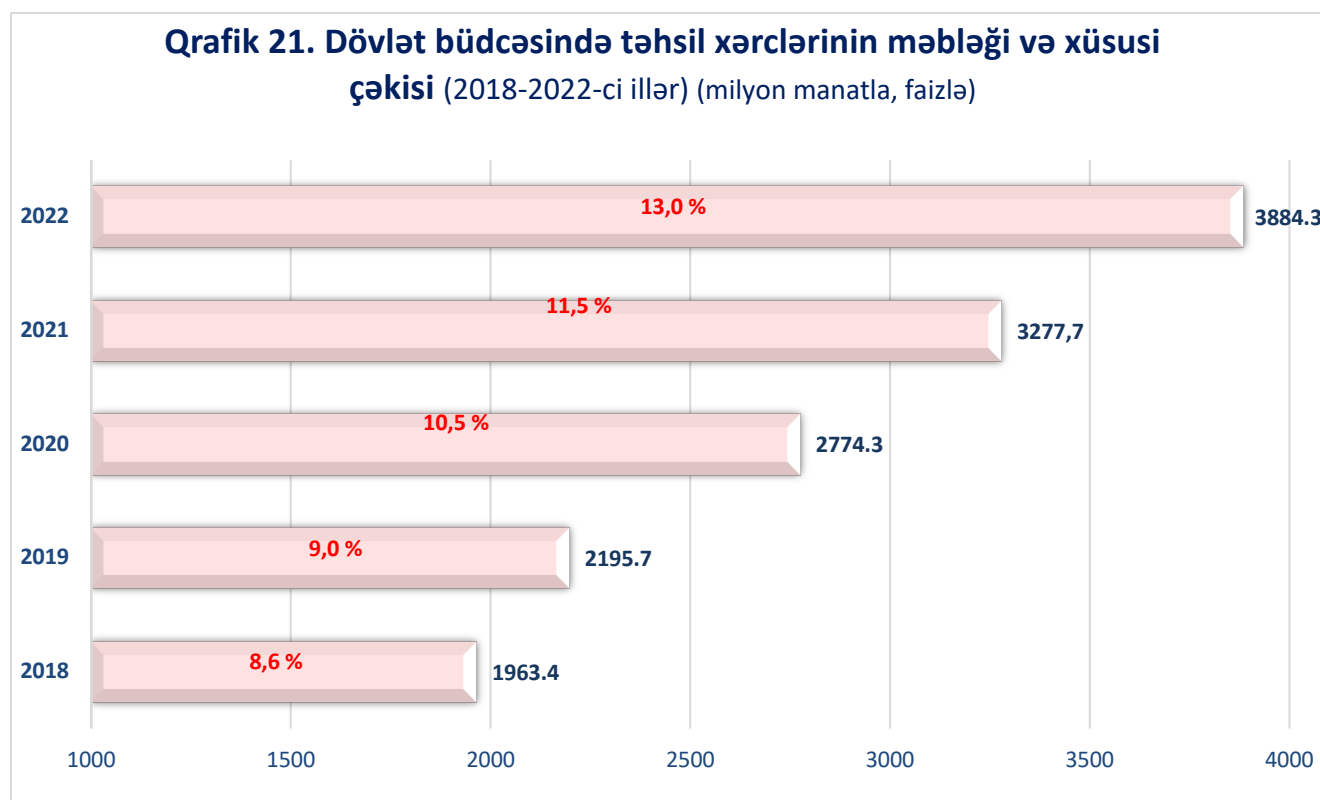
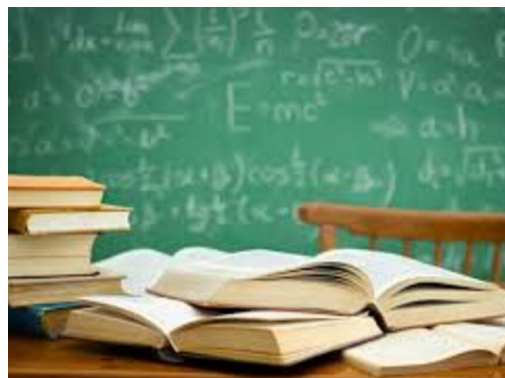
3.2.2. Təhsil xərcləri

Növbəti ilin dövlət büdcəsindən təhsil xərclərinə 3884,3 milyon manat vəsait ayrılacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 606,7 milyon manat və ya 18,5 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 1110,0 milyon manat və ya 40,0 faiz çoxdur.

Təhsil xərclərinin növbəti il üçün proqnozlaşdırılan ÜDM-də xüsusi çəkisi 4,5 faiz olacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 0,5 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 0,7 faiz-bənd çoxdur.

2022-ci ildə təhsil xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 13,0 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 1,5 faiz-bənd, 2020-ci ilin icra göstəricisinə nisbətən 2,5 faiz-bənd çoxdur.

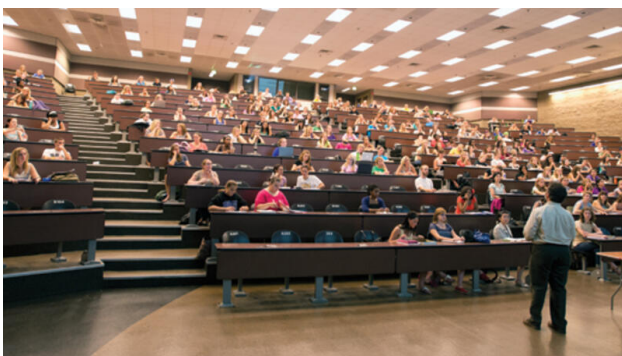
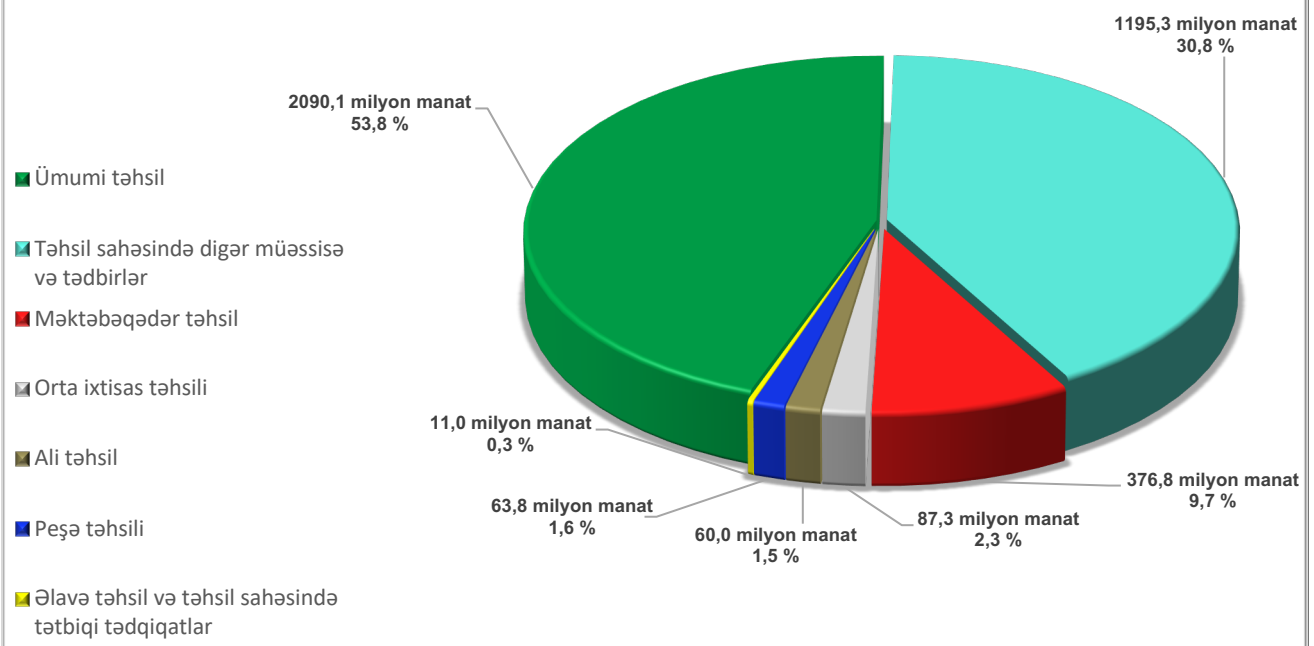
Son 5 ildə (2018-2022-ci illər) təhsil xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 4,4 faiz-bənd, mütləq ifadədə isə 1920,9 milyon manat və ya 2,0 dəfə artmışdır (qrafik 21).

Təhsil xərcləri üçün ayrılmış vəsaitin 2090,1 milyon manatı və ya 53,8 faizi ümumi təhsil xərclərinin, 1195,3 milyon manatı və ya 30,8 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 194,1 milyon manat və ya 19,4 faiz çox) təhsil sahəsində digər müəssisələrin və tədbirlərin (dövlət sifarişi ilə ali təhsilin maliyyələşdirilməsi ilə bağlı xərclər, bir sıra dövlət proqramlarının və məqsədli tədbirlərin maliyyə təminatı), 376,8 milyon manatı və ya 9,7 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 57,5 milyon manat və ya 18,0 faiz çox) məktəbəqədər təhsil xərclərinin, 87,3 milyon manatı və ya 2,3 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 16,3 milyon manat və ya 22,9 faiz çox) orta ixtisas təhsili xərclərinin, 60,0 milyon manatı və ya 1,5 faizi ali təhsilin, 63,8 milyon manatı və ya 1,6 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 12,7 milyon manat və ya 24,9 faiz çox) peşə təhsilinin, 11,0 milyon manatı və ya 0,3 faizi əlavə təhsilin və təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqatların maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir (qrafik 22).

Qrafik 22. Təhsil xərclərinin strukturu (milyon manatla, faizlə)

2022-ci ilin dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında İdarəçilik Akademiyasının, "ADA" Universitetinin, M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının, Bakı Dövlət Universitetinin, Azərbaycan Tibb Universitetinin, İ.M.Seçenov adına Moskva Dövlət Tibb Universitetinin Bakı filialının, Milli Aviasiya Akademiyasının maliyyə təminatı üçün cəm olaraq 56,6 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1,9 milyon manat və ya 3,5 faiz çoxdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində dövlət sifarişi ilə ali təhsilin maliyyələşdirilməsi və təhsil sahəsində digər tədbirlər üzrə xərclər üçün 397,3 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 77,1 milyon manat və ya 24,1 faiz çoxdur.

Əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin ali təhsilə əlçatanlığını daha da artırmaq və ali təhsilin əhatə dairəsini genişləndirmək məqsədilə tələbə kreditinin verilməsi üçün növbəti ilin dövlət büdcəsindən 22,0 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Növbəti il üçün ödənişli əsaslarla təhsil alan məcburi köçkün statuslu, valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş, Azərbaycanın suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda həlak olmuş, əlil olmuş şəxslərin uşaqları və ödənişli əsaslarla qəbul olmuş I və II dərəcə əlilliyi olan şəxslər, habelə sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqların, ikitərəfli saziş və müqavilələr əsasında dövlət hesabına təhsil alan əcnəbi tələbələrin sayı cəm olaraq cari ilə müqayisədə 2569 nəfər, təqaüd alan tələbələrin sayı isə 12008 nəfər artımla proqnozlaşdırılmışdır.

Ümumilikdə növbəti tədris ili üçün dövlət sifarişi ilə təhsil alan tələbələrin sayının 2020-2021-ci tədris ili ilə müqayisədə 15893 nəfər və ya 16,7 faiz artırılaraq 110834 nəfərə çatdırılması proqnozlaşdırılmışdır.

Bununla yanaşı, ölkədə ixtisaslı və peşəkar kadrların hazırlanmasına dövlət qayğısının daha da artırılması, təhsildə yüksək nəticələr əldə edən tələbələrin təqaüd almaları üçün əlavə imkanların yaradılması məqsədilə, ali təhsil müəssisələrində dövlət hesabına maliyyələşən təqaüd yerlərinin sayının 2019-cu ilin martın 1-dən 16 min vahid artırılması və təqaüd alan tələbələrin sayının tələbələrin ümumi sayına olan nisbətinin hazırkı 31 faizdən 2019/2020-ci tədris ilində 45 faizə, 2020/2021-ci tədris ilindən isə 50 faizdən az olmayan səviyyəyə çatdırılması kimi qarşıya qoyulmuş hədəflərin növbəti ildə də maliyyə təminatı nəzərdə tutulur.

Xüsusi təhsilə cəlb olunan 12380 nəfərin valideynlərinə və ya digər qanuni nümayəndələrinə uşaqlarını xüsusi təhsil müəssisələrinə, sağlamlıq və reabilitasiya mərkəzlərinə və tibb müəssisələrinə aparıb-gətirmək üçün ayda ödənilən müavinətin məbləği 22 manatdan 50 manata (2,3 dəfə çox), habelə pedaqoji profilli ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrini bitirmiş 20 min nəfərədək gənc mütəxəssislərin kənd rayonlarındakı ümumi təhsil müəssisələrinə işə cəlb olunmalarının

stimullaşdırılması məqsədilə onların kommunal xidmətləri və yaşayış yerinin kirayə haqqı üzrə verilən kompensasiyanın məbləği 60 manatdan 90 manata (50,0 faiz çox) çatdırılacaqdır.

2021/2022-ci tədris ilindən peşə təhsili müəssisələrinə dövlət hesabına tələbə qəbulu sayının 1880 nəfər artırılması və həmin müəssisələrdə təqaüdlərin tələbələrin müvəffəqiyyət göstəricilərindən asılı olaraq yeni qaydada ödənilməsi nəzərdə tutulur.

Növbəti ildə ölkənin ümumi təhsil müəssisələri üzrə 600-dən çox binanın cari, 150-dək binanın və yanğın təhlükəsizliyi tədbirləri çərçivəsində 90-dək məktəblərin su hovuzlarının əsaslı təmiri proqnozlaşdırılır.

Təhsil müəssisələrində informasiya kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi üzrə artan tələbatı və bu tələbatın pandemiya şəraitində daha da zəruriliyini nəzərə alaraq 2022-ci ildə ümumi təhsil müəssisələri üçün 40 mindən çox kompüterin alınması və yeni elektron sistemlərin yaradılması, həmçinin əlavə 50 məktəbdə mühafizə xidmətinin təşkili nəzərdə tutulur.

Yuxarıda sadalanan bütün tədbirlərin maliyyə təminatı 2022-ci il dövlət büdcəsinin layihəsində əksini tapmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin təhsil xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədənəkar xərcləri 25,5 milyon manat təşkil edəcəkdir.

Nəticəəsaslı büdcə mexanizminə keçid çərçivəsində ötən ildə həyata keçirilən tədbirlərin davamı olaraq təhsil sektorunun ortamüddətli dövr üçün strateji planı hazırlanmış və büdcə xərclərinin funksional təsnifatının "Təhsil" bölməsində nəzərdə tutulan vəsait bu planda əks olunan strateji hədəflərə nail olmaq məqsədilə 23 subproqram və 112 tədbiri özündə birləşdirən 17 proqramın maliyyələşdirilməsi üçün ayrılmışdır. Eyni zamanda, sözügedən sektorda nəzərdə tutulan proqramların illik icra vəziyyətini monitoring etməyə və nəticələrini ölçməyə, eləcə də sərf olunmuş xərclərin səmərəliliyini və nəticəliliyini qiymətləndirməyə imkan verən 227 monitoring göstəricisi müəyyən edilmişdir.

3.2.3. Elm xərcləri

Növbəti ildə elm xərclərinə 202,8 milyon manat (ÜDM-də xüsusi çəkisi 0,2 faiz) vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 19,5 milyon manat və ya 10,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 59,2 milyon manat və ya 41,2 faiz çoxdur.

Elm xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 0,7 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,1 faiz-bənd çoxdur.

Elm xərcləri üzrə proqnozlaşdırılan vəsaitin 133,9 milyon manatı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının və onun tabeliyində olan 46 elmi tədqiqat müəssisələrinin və təşkilatlarının maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 17,2 milyon manat və ya 14,7 faiz çoxdur.

Elm sahəsində "nou-xau"ların tətbiqinin, yeni nəsil elmin inkişafının, elm və texnikanın nailiyyətlərinin praktikada istifadə edilməsinin, fundamental, tətbiqi və axtarış-innovasiya xarakterli elmi tədqiqat proqramlarının və layihələrinin ünvanlı olaraq qrant şəklində maliyyələşdirməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fonduna növbəti ilin dövlət büdcəsində 4,2 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin saxlanılması və Mərkəz tərəfindən Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının hazırlanması və nəşr olunması üçün 2021-ci ilin səviyyəsində, yeni 2,9 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində elm xərcləri köməkçi bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədənəkar xərcləri 3,5 milyon manat təşkil edəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv İdarəsinin saxlanılması və dövlət proqramının maliyyə təminatı üçün 8,6 milyon manat, o cümlədən "Azərbaycan Respublikasında arxiv işinin inkişafına dair 2021-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyə təminatı üçün 3,1 milyon manat vəsait (Milli arxiv fondunun sənədlərinin mühafizəsi və istifadəsi işinin səmərəliliyinin artırılması, arxiv sənədlərinin 2020-2025-ci illərdə mərhələli şəkildə rəqəmsallaşdırılmasının təmin edilməsi, rəqəmsallaşdırılma alqoritminin hazırlanması, İKT tətbiq etməklə vahid elektron arxiv məlumat

bazasının formalaşdırılması və Elektron Hökumət İnformasiya Sisteminə integrasiyasının təmin edilməsi və digər tədbirlərin maliyyə təminatı) nəzərdə tutulmuşdur.

3.2.4. Səhiyyə xərcləri

2022-ci ilin dövlət büdcəsində səhiyyə xərcləri üçün 1788,6 milyon manat vəsait nəzərdə

tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 118,6 milyon manat və ya 7,1 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 101,0 milyon manat və ya 6,0 faiz çoxdur.

Səhiyyə xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 6,0 faiz, ÜDM-də xüsusi çəkisi isə 2,1 faiz (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,1 faiz-bənd çox) təşkil edəcəkdir.

Son 5 ildə (2018-2022-ci illər) səhiyyə xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 2,9 faiz-bənd, mütləq ifadədə isə 1078,7 milyon manat və ya 2,5 dəfə artmışdır.

Səhiyyə xərcləri üçün ayrılmış vəsaitin 1125,7 milyon manatı (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 80,9 milyon manat və ya 7,7 faiz çox) və ya 62,9 faizi icbari tibbi sığorta xərclərinə, 1,7 milyon manatı və ya 0,1 faizi poliklinika və ambulatoriyaların saxlanması xərclərinə, 171,1 milyon manatı və ya 9,6 faizi xəstəxanaların saxlanması xərclərinə, 2,6 milyon manatı və ya 0,2 faizi səhiyyə sahəsində tətbiqi tədqiqatlar xərclərinə, 350,0 milyon manatı (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 89,0 milyon manat və ya 34,1 faiz çox) və ya xərclərin 19,6 faizi ölkədə koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı mübarizə tədbirlərinin 2022-ci ildə də davam etdirilməsi, o cümlədən vaksinlərin, testlərin (reagentlərin), dərman, tibbi ləvazimatların, avadanlıqların və digər malların alınması və xidmətlərin göstərilməsi, həmçinin dövlət, eləcə də özəl və təsərrüfathesablı tibb müəssisələrində çalışaraq mübarizə tədbirlərində iştirak edən işçilərin əməkhaqqlarına aylıq vəzifə (tarif) maaşlarına müəyyən edilmiş (3–5 misli miqdarında) müddətli əlavələrin ödənilməsi və modul tipli xəstəxanaların saxlanılmasına, 161,3 milyon manatı və ya xərclərin 9,0 faizi isə səhiyyə sahəsində digər xidmətlərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

Səhiyyə sahəsində digər xidmətlərin maliyyələşdirilməsi xərcləri hesabına pandemiya şəraitində əhəlinin sağlamlığının qorunması, sanitar-epidemioloji vəziyyətə nəzarətin təmin edilməsi, infeksiyaya yoluxmuş və onlarla təmasda olan şəxslərin monitorinqinin aparılması məqsədilə 2022-ci ilin dövlət büdcəsində sanitar-epidemioloji tədbirlər üçün 40,8 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Psixi pozuntu vəziyyətində olan şəxslərə tibbi və sosial yardım göstərilməsi, narkoloji xəstəliklərin və onların doğurduğu mənfi tibbi və sosial nəticələrin, habelə bu xəstəliklərə düşər olmuş və onların ətrafında olan şəxslərə ziyanın vurulması hallarının qarşısının alınması məqsədilə psixiatriya yardımı, narkoloji xidmət və nəzarət sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində 2021-ci ilə nisbətən 5,5 faiz və ya 1,7 milyon manat çox vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Onkoloji xəstəliyə düşər olmuş şəxslərin sağlamlığının qorunması, dərman preparatlarına olan tələbatın ödənilməsi, müayinə, müalicə və reabilitasiyasının həyata keçirilməsi və bu sahənin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi məqsədilə 2022-ci il dövlət büdcəsində Milli Onkologiya Mərkəzi üçün 45,5 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkədə ixtisaslaşdırılmış oftalmoloji xidmətlə təmin edilmə, göz patologiyası ilə mübarizədə elmi-metodik cəhətdən əsaslandırılmış tədbirlərin işlənilməsi, tətbiqi və gücləndirilməsi, respublikada ixtisaslaşdırılmış oftalmoloji yardımın təşkili məqsədilə Akademik Zərifə Əliyeva adına Milli Oftalmologiya Mərkəzinə 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 8,1 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılır.

Növbəti ilin dövlət büdcəsindən Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin tabeliyində olan Bakı, Gəncə, Lənkəran, Sumqayıt,

Şəki və Şirvan şəhər Tibbi bədən tərbiyəsi dispanserlərinin saxlanılması üçün 1,0 milyon manat, "Azərbaycan Dəmir Yolları" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Həkim-Sanitar Xidmətinin xərclərinin bir hissəsinin maliyyə təminatı üçün 9,0 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılır.

2022-ci il üçün səhiyyə xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədənənar xərcləri 8,7 milyon manat təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1,7 milyon manat və ya 24,3 faiz çoxdur.

2022-ci ildə səhiyyə sahəsi üzrə dövlət proqramlarının ("Uşaqların icbari dispanserizasiyadan keçirilməsinə dair 2018-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyə təminatı üçün 4,7 milyon manat, "Dağınıq skleroz xəstəliyinin müalicəsi, profilaktikası və onunla mübarizə tədbirlərinə dair 2018-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nın maliyyə təminatı üçün 3,7 milyon manat) maliyyələşdirilməsi üçün cəm olaraq 8,4 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,4 milyon manat və ya 4,8 faiz çoxdur.

Növbəti ildə məqsədli tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 199,3 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 8,8 milyon manat və ya 4,6 faiz çoxdur.

Həmin vəsaitin xəstələrə göstərilən tibbi xidmətlərin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, xəstələrin dərman preparatları, özünəməzarət vasitələri və digər ləvazimatla təminatının yaxşılaşdırılmasına, xəstəliklərin profilaktikasına və müalicəsinə dair əhəlinin maarifləndirilməsi tədbirlərinin maliyyə təminatına yönəldilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

(milyon manatla)

Sıra №-si	Tədbirlərin adı	2022-ci il üçün proqnoz	2021-ci illə müqayisə	
			Fərq	Faiz
1.1.	Şəkərli diabet üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı	48,0	2,0	4,4
1.2.	Azərbaycan Respublikasında onkoloji xəstəliklər üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı	45,5	1,7	3,9
1.3.	Xroniki böyrək çatışmazlığı üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı	38,8	1,8	4,9
1.4.	Talassemiya ilə mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatı	22,6	1,0	4,6
1.5.	Hemofiliya xəstəliyi ilə mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatı	12,8	0,6	4,9
1.6.	Qanın bədxassəli xəstəlikləri ilə mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatı	6,9	0,3	4,6
1.7.	Yoluxucu xəstəliklərin immunoprofilaktikasına dair tədbirlərin maliyyə təminatı	6,8	0,3	4,6

Sıra №-si	Tədbirlərin adı	2022-ci il üçün proqnoz	2021-ci illə müqayisə	
			Fərq	Faiz
1.8.	Azərbaycan Respublikasında İnsan İmmun çatışmazlığı Virus/Qazanılmış İmmun çatışmazlığı Sindromu (İİV/QİÇS) ilə mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatı	6,0	0,3	5,3
1.9.	Ana və uşaqların sağlamlığının yaxşılaşdırılması tədbirlərinin maliyyə təminatı	3,2	0,2	6,7
1.10.	Koxlear implantasiya əməliyyatları tədbirlərinin maliyyə təminatı	2,3	0,3	15,0
1.11.	Vərəmlə mübarizə üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı	2,2	0,1	4,8
1.12.	Uşaqlarda anadangəlmə ürək qüsurlarının aradan qaldırılması tədbirlərinin maliyyə təminatı	2,1	0,1	5,0
1.13.	Qanın, qan komponentlərinin donorluğu və qan xidmətinin inkişafına dair tədbirlərin maliyyə təminatı	1,5	0,1	7,1
1.14.	Uşaqlarda Kistoz Fibroz genetik xəstəliyi ilə mübarizə tədbirlərinin maliyyə təminatı ilə bağlı xərclər	0,6		
Cəmi		199,3	8,8	4,6*

* Qeyd: ortaçəkili artım faizi

3.2.5. Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri

2022-ci ilin dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri üçün 3565,8 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 127,0 milyon manat və ya 3,4 faiz az, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 453,2 milyon manat və ya 14,6 faiz çoxdur.

Sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 11,9 faiz, ÜDM-də xüsusi çəkisi isə 4,1 faiz təşkil edəcəkdir.

Azalma heç də sosial müdafiə, sosial təminat xərclərinin və Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərclərinin azalması hesabına deyil, 2019-cu ildən etibarən məcburi dövlət sosial sığortası sahəsində inzibatçılığın və idarəetmə fəaliyyətinin artırılması, muzzdlu işlə əlaqədar gəlir vergisi, məcburi dövlət sosial sığorta, işsizlikdən sığorta və icbari tibbi sığorta haqları üzrə vahid bəyannamənin tətbiqi, qeyri-formal məşğulluğun azaldılması və əmək münasibətlərinin şəffaflaşdırılması istiqamətində nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsi nəticəsində dövlət sosial sığorta haqları üzrə cari ilə gözlənilən və növbəti ilə artımla proqnozlaşdırılan daxilolmalarla bağlıdır.

Belə ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün yönəldilən vəsait 1146,0 milyon manat və ya 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 485,6 milyon manat (29,8 faiz) az, Fondun xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi isə 10,1 faiz-bənd azalaraq 21,6 faiz təşkil edəcəkdir.

Eyni zamanda qeyd olunmalıdır ki, yuxarıda sadalanan tədbirlər hesabına əldə olunmuş müsbət nəticələr də nəzərə alınmaqla növbəti il üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərcləri cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 160,7 milyon manat və ya 3,1 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisinə nisbətən isə 595,7 milyon manat və ya 12,6 faiz çox, Fondun xərclərinin məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına örtülən hissəsi isə 646,3 milyon manat və ya 18,4 faiz artacaqdır.

Nəticədə məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə proqnozlaşdırılan vəsaitin (4160,8 milyon manat) Fondun xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 10,1 faiz-bənd artaraq 68,3 faizdən 78,4 faizə çatacaqdır.

Son 5 ildə (2018-2022-ci illər) sosial müdafiə və sosial təminat xərclərinin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 3,0 faiz-bənd, mütləq ifadədə isə 1418,7 milyon manat və ya 1,7 dəfə artmışdır.

Dövlətin apardığı uğurlu sosial-iqtisadi siyasət nəticəsində əhəlinin gəlir əldə etmək imkanlarının və rifahının yaxşılaşması, yoxsulluq səviyyəsinin azaldılması, aztəminatlı ailələrin, xüsusilə də sosial cəhətdən həssas qrupların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və digər sosial tədbirlərin maliyyə təminatı üçün Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə 2022-ci il dövlət büdcəsindən 1916,8 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 393,8 milyon manat və ya 25,9 faiz çoxdur.

Növbəti il dövlət büdcəsindən sosial müavinət və təqaüdlərin maliyyələşdirilməsi üçün 2528,1 milyon manat vəsait ayrılacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 407,5 milyon manat və ya 19,2 faiz çoxdur.

Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı xəsarət almış, lakin sığorta məbləğini almamış hərbi qulluqçulara və onların varislərinə sığorta məbləğinin ödənilməsi üzrə qəbul olunmuş öhdəliklərin mərhələli şəkildə qarşılınması üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin xərclərində 67,0

milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

İkinci Qarabağ müharibəsində möhtəşəm zəfərimizin qazanılmasına mühüm töhfələr vermiş Vətən müharibəsi qəhrəmanlarının sosial müdafiəsi üçün, sosial təminat sistemində yeni təqaüd növü kimi, Vətən müharibəsi qəhrəmanı üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aylıq təqaüdü (2000 manat) təsis olunmuşdur.

2021-ci ildən şəhid ailələri və 20 Yanvar şəhidlərinin ailələri, Əfqanıstanda sovet qoşunlarının tərkibində beynəlmiləl borcunu yerinə yetirərək həlak olmuş, itkin düşmüş və məhkəmə qaydasında ölmüş elan edilən hərbi qulluqçuların ailələri üçün müəyyən olunmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünün aylıq məbləği 66,7 faiz artırılaraq 300 manatdan 500 manata, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aylıq təqaüdünün məbləği 20,0 faiz artırılaraq 1500 manatdan 1800 manata çatdırılmışdır. Həmin təqaüdlərin ödənişi və artımlarla bağlı yaranan əlavə maliyyə yükü büdcədə nəzərə alınmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində sosial müdafiə və sosial təminat sahəsində "Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsinə dair 2020–2025-ci illər üçün Tədbirlər Planı"nın icrası olaraq işsiz şəxslərin məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə haqqı ödənilən ictimai işlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, təşkil mexanizminin təkmilləşdirilməsi və səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı xərclərin maliyyə təminatı, o cümlədən iri dövlət müəssisələrində yaradılmış 18 minə yaxın iş yerlərinin əməyin ödənişi xərclərinin dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına maliyyələşdirilməsi üçün 272,0 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların ilk dəfə əmək fəaliyyətinə başlamaları ilə bağlı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş normativlər üzrə paltar, ayaqqabı, yumşaq inventar və avadanlıqla təmin edilməsi, habelə ölkə üzrə orta aylıq əməkhaqqının beş mislindən az olmayan məbləğdə birdəfəlik müavinətin ödənilməsi üçün dövlət büdcəsinin xərclərində 2,3 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsinin təmin edilməsi məqsədilə növbəti ilin dövlət büdcəsində 367,4 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 2,9 milyon manat və ya 0,8 faiz çoxdur.

Məcburi köçkün statusu olan və onlara bərabər tutulan şəxslərə (500 min nəfərə yaxın) 60 manat olmaqla vahid aylıq müavinətin verilməsi üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 340,0 milyon manat, digər tədbirlər üçün 4,8 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Məcburi köçkünlər və onlara bərabər tutulan şəxslər tərəfindən istehlak edilən kommunal xidmətlərin haqqının dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına qarşılanması üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 19,6 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Məişət zorakılığına, insan alverinə, erkən nikaha məruz qalmış şəxslər, sağlamlıq imkanları məhdud olan uşaqlar və onların ailə üzvləri ilə sosial, psixoloji və psixo-pedaqoji işin təşkili və bu qəbildən olan digər tədbirlərin maliyyə təminatı, həmçinin Komitə aparatının saxlanılması xərcləri üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə cəm olaraq 2,3 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,8 milyon manat və ya 52,3 faiz çoxdur. Həmin vəsait hesabına komitənin tabeliyində olan və 11 rayonda fəaliyyət göstərən Uşaq və ailələrə dəstək mərkəzləri tərəfindən qadınlara və uşaqlara yönəldilmiş psixoloji dəstəyin verilməsi, hüquqi məlumatlandırma və zəruri hallarda məsləhətlərin, sosial-psixoloji reabilitasiyanın təşkil edilməsi, fərdi, qrup və ailə terapiyasının həyata keçirilməsi, loqoped xidmətlərinin göstərilməsi, məişət zorakılığı hallarının qarşısının alınması, ailələrin psixo-sosial vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, valideyn və uşaq bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, fərdi və qrup inkişafetdirici məşğələlərin, uşaqların asudə vaxtlarının təşkili və digər istiqamətlər üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı öz həllini tapmış və həmin xidmətlərdən 6800 nəfərə yaxın aztəminatlı və həssas təbəqədən olan şəxslərin istifadəsi təmin olunur.

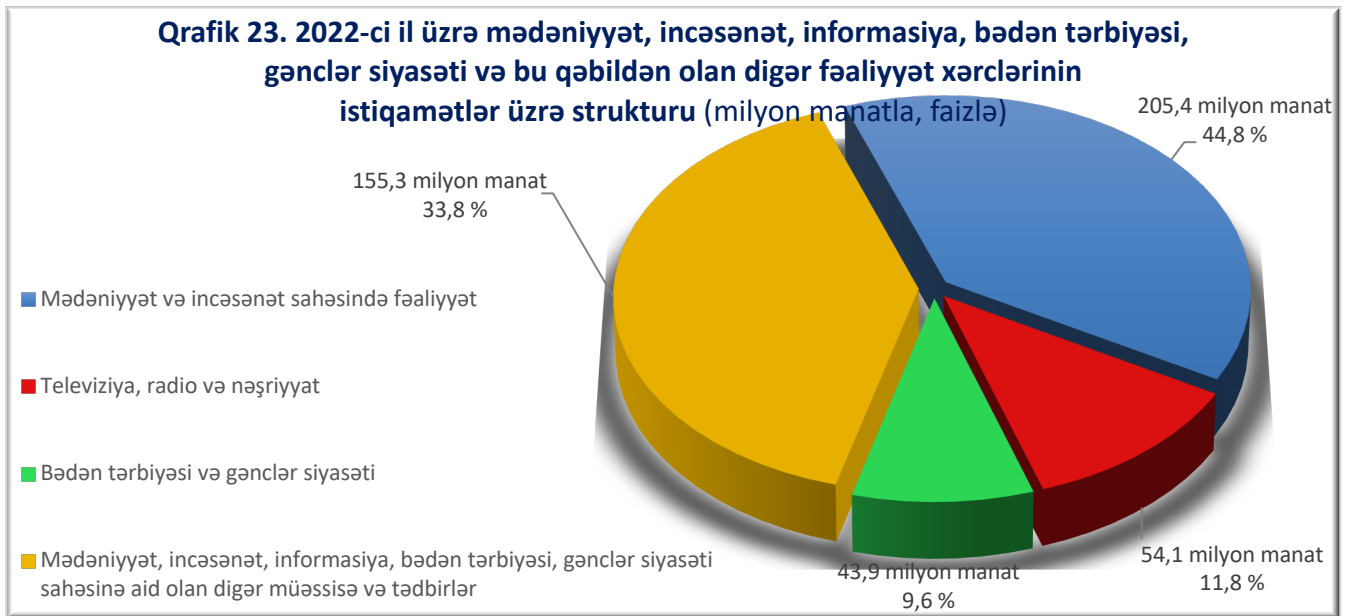
3.2.6. Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət xərcləri

2022-ci il üçün mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət sahələrinin maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulan xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 1,5 faiz olmaqla, mütləq ifadədə 458,7 milyon manat təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 40,5

milyon manat və ya 9,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 116,7 milyon manat və ya 34,1 faiz çoxdur.

Həmin vəsaitin 205,4 milyon manatı və ya 44,8 faizi mədəniyyət və incəsənət sahəsində fəaliyyət (kitabxanalar, muzeylər, qoruqlar, mədəniyyət sarayları, evləri, mərkəzləri, teatrlar, musiqi kollektivlərinin saxlanılmasının maliyyə təminatına) xərclərinə, 54,1 milyon manatı və ya 11,8 faizi televiziya, radio və nəşriyyat xərclərinə, 43,9 milyon manatı və ya 9,6 faizi bədən tərbiyəsi və gənclər siyasəti tədbirlərinin maliyyələşdirilməsinə, 155,3 milyon manatı və ya 33,8 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 36,0 milyon manat və ya 30,2 faiz çox) bu sahələrdə digər müəssisə və tədbirlərlə bağlı xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir (qrafik 23).

2022-ci il dövlət büdcəsindən mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti sahələrinə aid olan digər müəssisə və tədbirlərə ayrılmış xərclərin tərkib hissəsi olmaqla, Azərbaycan kinosunun inkişafı ilə bağlı xərclərə 6,5 milyon manat, Azərbaycan mədəniyyəti, tarixi, sosial-iqtisadi inkişafı, elmi-texniki və turizm potensialı barədə təbliğat işini genişləndirmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən mədəniyyət mərkəzlərinin saxlanılması ilə bağlı xərclər üçün 6,8 milyon manat məbləğində vəsait yönəldiləcəkdir.

Xarici ölkələrdə yaşayan azərbaycanlıların təşkilatlanması, ölkənin tarixi və mədəni irsinin təbliği ilə bağlı tədbirlərin, Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, digər xalqların diasporları və lobbı quruculuğu ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 6,3 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Kütləvi informasiya vasitələrinin, o cümlədən "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin, İctimai Televiziya və Radio Yayımaları Şirkətinin, "Mir" Dövlətlərarası Teleradio Şirkəti Azərbaycan Milli Nümayəndəliyinin

fəaliyyətinin təmin olunması məqsədilə 2022-ci il dövlət büdcəsində üst-üstə 51,9 milyon manat maliyyə yardımı (subsidiya) nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində VI çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının təmsil olduğu siyasi partiyaların fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün 5,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1,0 milyon manat və ya 25,0 faiz çoxdur.

Dövlət büdcəsində olimpiya idman kompleksləri və idman qurğularının xərclərinin bir hissəsinin qarşılanması üçün 9,2 milyon manat, beynəlxalq və respublika səviyyəli idman tədbirlərinin və yarışların keçirilməsi və onlara hazırlıqla bağlı xərclər üçün 9,4 milyon manat vəsait məbləğində proqnozlaşdırılmışdır.

Növbəti ilin dövlət büdcəsində mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən fəaliyyət sahəsi üzrə ölkə ərazisində yerləşən tarixi, mədəni irsə aid elementlərin, abidələrin elmi, tarixi və mədəni cəhətdən öyrənilməsinin, təbliğinin, məqsədyönlü istifadəsinin, qorunub saxlanmasının və inkişafının təmin edilməsi, nəşriyyat və kinematoqrafiya sahəsinin inkişaf etdirilməsi məqsədilə tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 16,4 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikasının Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlərin, layihələrin və Komitənin tabeliyində olan Azərbaycan Diasporuna Dəstək Fondunun maliyyələşdirilməsi üçün 6,3 milyon manat, Azərbaycan kinosunun inkişafı ilə bağlı xərclər üçün 6,5 milyon manat, dünyanın nüfuzlu televiziya kanallarında Azərbaycan mədəniyyətinin təbliği üçün 2,0 milyon manat və Azərbaycan teatrının inkişafına maliyyə dəstəyi üçün 1,6 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Növbəti ilin dövlət büdcəsinin mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri 3,9 milyon manat təşkil edəcəkdir.

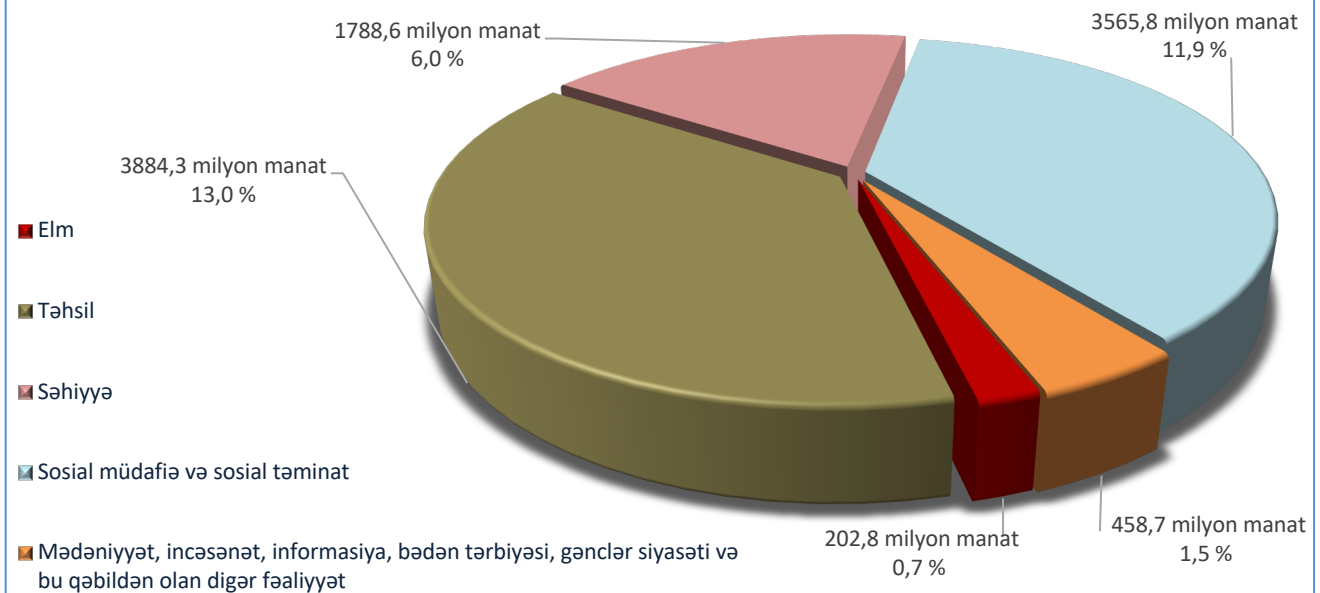
2022-ci il dövlət büdcəsində bütövlükdə **təhsil, elm, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərcləri** üçün toplam olaraq 9900,2 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 658,4 milyon manat və ya 7,1 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 1840,1 milyon manat və ya 22,8 faiz çoxdur.

Həmin sahələr üzrə nəzərdə tutulmuş xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 33,1 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,7 faiz-bənd çoxdur (qrafik 24).

Qrafik 24. 2022-ci il dövlət büdcəsində elm, təhsil, səhiyyə, sosial müdafiə və sosial təminat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərclərinin məbləği və xüsusi çəkisi (milyon manatla, faizlə)

3.2.7. Müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərcləri

Müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə orqanlarının və prokurorluğun saxlanması xərcləri üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 22,9 faizi həcmində və ya 6852,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 173,4 milyon manat və ya 2,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 1270,7 milyon manat və ya 22,8 faiz çoxdur.

Xüsusi alışlar üzrə xərclər (1600,0 milyon manat) istisna olmaqla, müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə orqanlarının və prokurorluğun saxlanması xərcləri üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 5252,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 673,4 milyon manat və ya 14,7 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisinə nisbətən isə 1270,7 milyon manat və ya 31,9 faiz çoxdur.

Müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə orqanlarının və prokurorluğun saxlanması xərcləri üzrə nəzərdə tutulmuş vəsaitin 2889,9 milyon manatı və ya 55,0 faizi (xüsusi alışlar üzrə 1600,0 milyon manat xərc nəzərə alınmadan 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 404,1 milyon manat və ya 16,3 faiz çox) müdafiə və milli təhlükəsizliyin maliyyələşdirilməsinə,

2362,1 milyon manatı və ya 45,0 faizi (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisinə nisbətən 269,3 milyon manat və ya 12,9 faiz çox) məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq orqanlarının saxlanması xərclərinə yönəldiləcəkdir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə, sərhəd zonasında və yüksək dağlıq yerlərdə xidmət edən hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və onlar üçün vəzifə maaşlarına xüsusi əlavələrin tətbiqi, müdafiə və hüquq mühafizə orqanlarında şəxsi heyətin sayının artırılması, həmin orqanların maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə müdafiə, hüquq mühafizə orqanlarının müvafiq xidmətlərinin təşkili ilə bağlı tələb olunan vəsait, həmçinin 2021-ci ildə bəzi neft məhsullarının, təbii qazın və suyun tariflərinin artımı hesabına yaranan əlavə xərclər 2022-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərə alınmışdır.

Kirayəyə götürülmüş yaşayış sahəsinə görə yaşayış yeri olmayan hərbi qulluqçulara (ehtiyatda və istifadədə olan hərbi qulluqçular da nəzərə alınmaqla) ödənilən pul kompensasiyası üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 98,5 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 13,2 milyon manat və ya 15,5 faiz çoxdur.

Aztəminatlı əhaliyə dövlət hesabına həyata keçirilən hüquqi yardım üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində 4,4 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin müdafiə və milli təhlükəsizlik, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq xərcləri bölmələrindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri 293,8 milyon manat təşkil edəcəkdir.

3.2.8. Əsaslı xərclər

2022-ci il dövlət büdcəsində əsaslı xərclərin maliyyələşdirilməsi üçün 8024,8 milyon manat və ya xərclərin 26,9 faizi həcmində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qayıdışın təmin edilməsi üçün şəhər və kəndlərin yenidən qurulması və bərpası, həmin ərazilərdə müasir infrastrukturların yaradılması (elektrik enerjisi, təbii qaz, su, rabitə, yol, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, mənzil-kommunal və digər zəruri infrastrukturların və mədəni-tarixi abidələrin bərpası və yenidən qurulması, yaşayış evlərinin tikintisi və s.) məqsədilə 2022-ci ilin dövlət büdcəsindən 2200,0 milyon manat və ya cari il səviyyəsində vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi və silahlı qüvvələrin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərindən qarşıda duran vəzifələrə və bağlanmış müqavilələrə uyğun olaraq xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 1600,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci il dövlət büdcəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya) xərcləri üçün 2789,8 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Həmin vəsaitin 2196,8 milyon manatı sosial və infrastruktur təyinatlı layihələrin (sosial-mədəni və məişət, inzibati, istehsalat təyinatlı layihələrin, bina və qurğuların, yolların, meliorasiya və su təsərrüfatı obyektlərinin, içməli su təminatı və kanalizasiya sistemlərinin tikintisinə, yenidən qurulmasına, əsaslı təmirinə, qeyri-maliyyə aktivlərinin, o cümlədən əsas vəsaitlərin, tikililərin, yaşayış və qeyri-yasayış

binalarının və s. alınmasına), 593,0 milyon manatı beynəlxalq kreditor qurumlarının təqdim etdiyi kreditlər hesabına həyata keçirilən sosial və infrastruktur təyinatlı layihələrin maliyyələşdirilməsinə yönəldiləcəkdir.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin əsaslı xərclərdən tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir və müxtəlif əsaslı alışıların həyata keçirilməsi üçün 1435,0 milyon manat məbləğində vəsait ayrılacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 249,7 milyon manat və ya 21,1 faiz çoxdur.

Həmin vəsait (müdafiə, hüquq mühafizə orqanları və büdcə təşkilatlarının büdcədən kənar vəsaitlər də nəzərə almaqla) digər büdcə və büdcədən maliyyə yardımı alan təşkilatlar tərəfindən həyata keçiriləcək tikinti, bərpa, yenidənqurma, əsaslı təmir işlərinə, həmçinin müxtəlif əsaslı alışıların həyata keçirilməsinə sərf ediləcəkdir.

3.2.9. Kənd təsərrüfatı, mənzil və kommunal təsərrüfatı və ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri

Kənd təsərrüfatı, mənzil və kommunal təsərrüfatı və ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin xərclərindən 1544,6 milyon manat məbləğində vəsait ayrılacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 63,2 milyon manat və ya 4,3 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 196,1 milyon manat və ya 14,5 faiz çoxdur. Həmin xərclərin dövlət büdcəsinin xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 5,2 faiz təşkil edəcəkdir.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində **kənd təsərrüfatı bölməsi** üzrə 997,3 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 54,3 milyon manat və ya 5,8 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 135,1 milyon manat və ya 15,7 faiz çoxdur.

Həmin vəsait hesabına kənd təsərrüfatı tədbirləri üçün 477,5 milyon manat, baytarlıq tədbirləri üçün 47,5 milyon manat məbləğində (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 17,5 milyon manat və ya 58,5 faiz çox) meliorasiya, irriqasiya və suvarma sistemlərinin maliyyə təminatı üçün 459,7 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 53,9 milyon manat və ya 13,3 faiz çox), kənd təsərrüfatı üzrə digər müəssisə və

tədbirlər üçün 12,6 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1,6 milyon manat və ya 14,8 faiz çox) məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Aqrar sahədə aparılan islahat tədbirlərinə uyğun olaraq işğaldan azad olunmuş ərazilər üzrə yeni torpaqların əkin dövriyyəsinə cəlb edilməsi ilə bağlı tələb olunan əlavə xərclər də nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikasında ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün 456,0 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılır ki, bu da 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə 45,4 milyon manat və ya 11,0 faiz çoxdur.

Həmin vəsait hesabına fermerlərə kənd təsərrüfatı istehsal vasitələrinin alınmasına sərf olunan xərclərin bir hissəsini kompensasiya etmək məqsədilə bitki becərilən sahənin hər hektarına görə verilən əkin, tədarükçülərə təhvil verilən bitkiçilik məhsulunun hər tonuna görə əkin subsidiyasına əlavə olaraq verilən məhsul, sertifikatlı 1-ci və 2-ci reproduksiya toxum və tinglərin satışına görə verilən toxum, yerli heyvanların cins tərkibinin yaxşılaşdırılması, yüksək məhsuldar genetik potensialı olan heyvanların baş sayının artırılması məqsədilə süni mayalanma yolu ilə alınan hər bir sağlam buzova görə verilən heyvan, hər arı ailəsinə (pətəyə) görə verilən arı, ölkədə istehsal edilib tədarükçülərə təhvil verilən yaş baramanın hər kiloqramına görə verilən barama subsidiyalarının, habelə lizinqə verilən və lizinq yolu ilə satılan texnikalara, suvarma sistemləri dəstinə və damazlıq heyvanlara dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına güzəştlərin tətbiqi, kənd təsərrüfatı sahəsində digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi proqnozlaşdırılır.

Müştərək aqrar sığorta fəaliyyəti üzrə sığorta haqqının dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına ödənilməli olan hissəsinin təmin edilməsi məqsədilə kənd təsərrüfatı bitkiləri və bitkiçilik məhsullarının sığortası üzrə 3,2 milyon manat, kənd təsərrüfatı məqsədilə yetişdirilən və saxlanılan heyvanların sığortası üzrə 2,2 milyon manat məbləğində olmaqla toplam olaraq 5,4 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkədə heyvan sağlamlığının təmin edilməsi və heyvandarlıqda məhsuldarlığın artırılması, vaksinlərin və baytarlıq ləvazimatlarının alınması sahəsində baytarlıq istiqamətində dövlət dəstəyi olaraq 2022-ci ilin dövlət büdcəsində **baytarlıq tədbirlərinə** 47,5 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Fiziki və hüquqi şəxslərə məxsus olan xüsusi təhlükəli xəstə heyvanların çıxış edilməsi ilə əlaqədar onlara dəymiş maddi ziyanın ödənilməsi üçün 4,5 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkə ərazisində mövcud olan su ehtiyatlarından səmərəli istifadənin təmin edilməsi, su təsərrüfatının idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, su itkilərinin azaldılması, fermerlərin suvarma suyu ilə təchizatının yaxşılaşdırılması, torpaqların

meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı yeni torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə daxil edilməsi, suvarma sahələrinin genişləndirilməsi, suvarma subartezian quyularının saxlanılması və digər **meliorasiya tədbirlərinin maliyyə təminatı** üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsində Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 459,7 milyon manat məbləğində vəsait

(2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 53,9 milyon manat və ya 13,3 faiz çox) yönəldiləcəkdir.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin kənd təsərrüfatı xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri 12,6 milyon manat təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1,6 milyon manat və ya 14,8 faiz çoxdur.

Nəticəəsaslı büdcə mexanizminə keçid çərçivəsində ötən ildə həyata keçirilən tədbirlərin davamı olaraq kənd təsərrüfatı sektorunun ortamüddətli dövr üçün strateji planı hazırlanmış və büdcə xərclərinin funksional təsnifatının "Kənd təsərrüfatı" bölməsində nəzərdə tutulan vəsait bu planda əks olunan strateji hədəflərə nail olmaq məqsədilə 15 subproqram və 37 tədbiri özündə birləşdirən 5 proqramın maliyyələşdirilməsi üçün ayrılmışdır. Eyni zamanda, həmin sektorda nəzərdə tutulan proqramların illik icra vəziyyətini monitoring etməyə və nəticələrini ölçməyə, eləcə də sərf olunmuş xərclərin səmərəliliyini və nəticəliliyini qiymətləndirməyə imkan verən 242 monitoring göstəricisi müəyyən edilmişdir.

2022-ci il dövlət büdcəsində **mənzil və kommunal xərcləri** üzrə 261,4 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 15,7 milyon manat və ya 6,4 faiz çoxdur. Həmin xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 0,9 faiz təşkil edəcəkdir.

Mənzil və kommunal xərcləri üzrə ayrılmış vəsaitdən 112,9 milyon manatı və ya 43,2 faizi kommunal təsərrüfatına, 37,9 milyon manatı və ya 14,5 faizi mənzil təsərrüfatına, 14,5 milyon manatı və ya 5,6 faizi su təsərrüfatına, 5,9 milyon manatı və ya 2,3 faizi lift təsərrüfatına, 90,2 milyon manatı və ya 34,4 faizi isə mənzil və kommunal təsərrüfatı ilə bağlı digər xərclərə yönəldiləcəkdir.

Mənzil və kommunal təsərrüfatı xərc bölməsindən rayon və şəhər mərkəzlərində və qəsəbələrdə dövlətin balansında olan yaşayış binalarının əsaslı təmiri, ərazilərdə yaşıllıqların salınması, onlara xidmət və landşaft quruluşu, küçələrin işıqlandırılması 108,3 milyon manat və digər mənzil kommunal xərclərinin maliyyə təminatı üçün 35,6 milyon manat, 20 il və daha çox xidmət etmiş işləyən və ehtiyatda olan hərbi qulluqçuların mənzillə təmin olunması və onlara pul kompensasiyasının verilməsi ilə bağlı xərclər üçün 35,0 milyon manat, məcburi köçkünlər üçün salınmış qəsəbələrdə dövlət mənzil fondunun istismarı və saxlanılması xərcləri üçün 3,4 milyon manat məbləğində vəsait ayrılacaqdır.

Satış tarifiinin məhsulun maya dəyərindən aşağı olması nəticəsində göstərilən xidmətlərə görə yaranmış zərərin örtülməsi üçün "Azəristiliktəchizat" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə 41,1 milyon manat subsidiya nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 15,1 milyon manat və 58,1 faiz çoxdur.

Su təsərrüfatı ilə bağlı xərclərdə su anbarlarının və hidroqovşaqların texniki təhlükəsizliyinin qiymətləndirilməsi və bu qəbildən olan digər tədbirlərin maliyyə təminatına 10,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci il dövlət büdcəsində **ətraf mühitin və təbiətin mühafizəsi, bioloji zənginliyin qorunması, torpaq və yerquruluşu, hidrometeorologiya, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq və ovçuluq, ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə tətbiqi tədqiqatlar və digər xidmətlər üzrə xərclər** üçün 285,8 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 10,3 milyon manat və 3,7 faiz çoxdur. Həmin xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 1,0 faiz təşkil edəcəkdir.

Növbəti ilin dövlət büdcəsindən ətraf mühitin mühafizəsi xərcləri üçün ayrılan vəsaitin 249,0 milyon manatı ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi tədbirlərinə, (ondan 185,7 milyon manat məbləğində vəsait rayon və şəhər mərkəzlərində və qəsəbələrdə sanitariya və abadlaşdırılma xidmətləri haqqının ödənilməsi

ilə bağlı xərcləri təşkil edir) 15,5 milyon manatı meşə təsərrüfatı tədbirlərinə, 11,0 milyon manatı hidrometeorologiya tədbirlərinə, 7,7 milyon manatı bioloji zənginliyin qorunması tədbirlərinə, 1,4 milyon manatı balıqçılıq və ovçuluq tədbirlərinə, 1,2 milyon manatı ətraf mühitin mühafizəsi sahəsinə aid edilən digər xidmətlərin maliyyə təminatına yönəldiləcəkdir.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində “Təmiz Şəhər” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə subsidiya formasında 33,0 milyon manat və ya cari ilin eyni səviyyəsində vəsait ayrılacaqdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində məcburi köçkünlər üçün salınmış qəsəbələrdə küçə, park və xiyabanlarda abadlaşdırılma, yaşıllaşdırma işlərinin görülməsi üçün 9,2 milyon manat vəsait məbləğində nəzərdə tutulmuşdur.

Nəticəəsaslı büdcə mexanizminə keçid çərçivəsində ötən ildə həyata keçirilən tədbirlərin davamı olaraq ətraf mühitin mühafizəsi sektorunun ortamüddətli dövr üçün strateji planı hazırlanmış və büdcə xərclərinin funksional təsnifatının “Ətraf mühitin mühafizəsi” bölməsində nəzərdə tutulan vəsait bu planda əks olunan strateji hədəflərə nail olmaq məqsədilə 13 subproqramı və 40 tədbiri özündə birləşdirən 4 proqramın maliyyələşdirilməsi üçün ayrılmışdır. Eyni zamanda, həmin sektorda nəzərdə tutulan proqramların illik icra vəziyyətini monitoring etməyə və nəticələrini ölçməyə, eləcə də sərf olunmuş xərclərin səmərəliliyini və nəticəliliyini qiymətləndirməyə imkan verən 140 monitoring göstəricisi müəyyən edilmişdir.

3.2.10. İqtisadi fəaliyyət və əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər

2022-ci il dövlət büdcəsində **iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərclərə** (dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu və işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası ilə bağlı xərclər istisna olmaqla) 942,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Həmin xərclərin dövlət büdcəsi xərclərinin tərkibində xüsusi çəkisi 3,2 faiz təşkil edəcəkdir.

Nəqliyyat və rabitə xərcləri üçün 2022-ci il dövlət büdcəsindən 217,6 milyon manat subsidiya proqnozlaşdırılmışdır.

Həmin vəsaitdən Bakı Metropolitenində sərnişindaşıma xidməti haqqının onun maya dəyərindən aşağı olması və Koronavirus (COVID-19) pandemiyasına qarşı mübarizə tədbirləri ilə bağlı metronun fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması nəticəsində yaranan zərərin örtülməsi üçün 51,9 milyon manat, Naxçıvan Muxtar Respublikasına edilən aviareyslərə, Böyük Vətən müharibəsi əillərinin və iştirakçıların, habelə onlara bərabər tutulan şəxslərin Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinə

nəqliyyatda gedişlə bağlı tətbiq edilən güzəştlər hesabına yaranan zərərin örtülməsi üçün “Azərbaycan Hava Yolları” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinə 10,0 milyon manat, kredit borcunun qarşılınması üçün nizamnamə kapitalının artırılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyinə (Azərkosmos) 23,0 milyon manat, toplam olaraq 84,9 milyon manat subsidiya (maliyyə yardımı) nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət orqanları üçün lisenziyalı kompüter proqramlarının alınması, “Hökumət buludu”nun (G-cloud) yaradılması və bu sistemə qoşulmuş qurumlar üzrə müvafiq xidmət xərclərinin örtülməsi və digər zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsindən 9,0 milyon manat məbləğində vəsait ayrılacaqdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikası əhalisinin mənzilə olan tələbatının ödənilməsi və vətəndaşların güzəştli şərtlərlə mənzil əldə etməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının İpoteka və Kredit Zəmanət Fonduna 100,0 milyon manat, cari illə müqayisədə 20,0 milyon manat və ya 20,0 faiz çox, o cümlədən güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün 95,0 milyon manat, sahibkarlar tərəfindən manatla alınan kreditlərə hesablanmış faizlərə görə subsidiya verilməsi üçün 5,0 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlı kreditlərinin həlli ilə bağlı kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsi üçün 9,5 milyon manat, sahibkarlıq subyektlərinin kreditlərinə dövlət dəstəyinin verilməsi ilə bağlı xərclər üçün 9,3 milyon manat, toplam olaraq 18,8 milyon manat subsidiya nəzərdə tutulmuşdur.

Növbəti ilin dövlət büdcəsində yeni nəsil şəxsiyyət vəsiqələrinin, biometrik pasportların hazırlanması üçün 48,3 milyon manat, Azərbaycanın xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən ticarət nümayəndəliklərinin saxlanılması xərcləri üçün 5,8 milyon manat, Ələt azad iqtisadi zonada bütün lisenziyaların, icazələrin, vizaların və təsdiqlərin verilməsinə məsul olan Biznes Xidmətləri Mərkəzinin (“One-Stop Shop” Business Centre) fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər üçün 4,7 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsindən dövlətin adından yaradılan publik hüquqi şəxslərə 63,9 milyon manat, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin təşkili və mülkiyyət hüquqlarının qorunması ilə bağlı xərclər üçün 28,5 milyon manat, qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi, stimullaşdırılması və bu qəbildən olan digər tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 11,3 milyon manat məbləğində və digər iqtisadi dəstək üzrə tədbirlərin maliyyə təminatı üçün 140,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkədə turizm infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və beynəlxalq standartlara cavab verən turizm xidmətlərinin formalaşdırılması, mövcud turizm potensialından istifadə imkanlarının genişləndirilməsi, regionlarda turizm fəaliyyətinin stimullaşdırılması üçün iki xərc bölməsi üzrə (mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi və digər kateqoriyalara aid edilməyən sahədə fəaliyyət bölməsində 2,5 milyon manat, iqtisadi fəaliyyət bölməsində 56,1 milyon manat, ondan “Şahdağ Turizm Mərkəzi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin xərclərinin bir hissəsinin örtülməsi üçün 12,0 milyon manat) toplam olaraq 58,6 milyon manat məbləğində vəsait 2022-ci ilin dövlət büdcəsində nəzərə alınmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin iqtisadi fəaliyyətlə bağlı xərcləri bölməsindən maliyyələşən təşkilatların büdcədən kənar xərcləri 1,6 milyon manat təşkil edəcəkdir.

2022-ci il dövlət büdcəsinin **əsas bölmələrə aid edilməyən xərclərində** 1590,3 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Əvvəlcədən dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmayan bir sıra zəruri xərclərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə 2022-ci il dövlət büdcəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondu üçün 518,0 milyon manat, dövlət büdcəsinin ehtiyat fondu üçün 110,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

Ölkə ərazisində ümumi istifadədə olan respublika və yerli əhəmiyyətli avtomobil yollarının və onlarla əlaqədar mühəndis qurğularının, təhkim zolaqlarının istifadəsi, saxlanması və istismarı məqsədilə “Avtomobil Yolları” Məqsədli Büdcə Fonduna 300,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 10,0 milyon manat və ya 3,4 faiz çoxdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində Meşələrin qorunub saxlanması və təkrar istehsalı fonduna 3,7 milyon manat, Ətraf mühitin mühafizəsi üzrə dövlət fonduna 3,5 milyon manat, Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin idarə edilməsi və mühafizəsi üçün yaradılan müvafiq idarələrin xüsusi fondlarına 1,4 milyon manat, Mineral-xammal Bazasının Bərpası üzrə Dövlət Fonduna 1,2 milyon manat, Su bioresurslarının artırılması, bərpası və mühafizəsi fonduna 0,1 milyon manat, cəm olaraq 9,9 milyon manat məbləğində vəsaitin məqsədli büdcə fondlarına ayrılması nəzərdə tutulmuşdur.

Ünvanlı dövlət sosial yardımı alan aztəminatlı ailələrin əmlakının, dövlətə məxsus əmlakın və dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlara məxsus nəqliyyat vasitələrinin icbari sığortası xərcləri üçün növbəti ilin dövlət büdcəsində 20,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində dövlət ehtiyatlarının (ərzaq, dərman, tibbi ləvazimatlar, avadanlıq və yanacaq ehtiyatı) yaradılması üçün 39,8 milyon manat, fəvqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı xərclər üçün 20,0 milyon manat, toplam olaraq 59,8 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Təhlükəsizlik, sosial-iqtisadi və digər tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 398,5 milyon manat vəsait nəzərdə tutulmuşdur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 237,5 milyon manat və ya 2,5 dəfə çoxdur.

Xüsusi müdafiə olunan sənədlərin (aksiz markalarının) çap edilməsi üçün 14,0 milyon manat, ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbiçilərə mənzil kirayəsi ilə bağlı xərclər üçün 11,8 milyon manat, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə dövlət orqanlarının gözlənilən müvafiq strukturlarının yaradılması ilə bağlı maliyyə təminatı üçün 10,0 milyon manat, yaşayış məntəqələri ilə bağlı zəruri tədbirlərin maliyyələşdirilməsi üçün 10,0 milyon manat, valyuta konvertasiyası üzrə xərclər üçün 4,0 milyon manat, insan hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi qarşısında Azərbaycan Respublikasının maraqlarının müdafiəsi və həmin Məhkəmənin qərarlarının icrası ilə bağlı 2022-ci ilin dövlət büdcəsində 2,5 milyon manat və sair xərclər üçün 84,0 milyon manat toplam olaraq 136,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulmuşdur.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər bölməsində büdcə təşkilatlarının büdcədənəkar xərcləri üçün 67,1 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

Növbəti ildə yerli (yerli özünüidarəetmə orqanları - bələdiyyə) büdcələrə cəmi 10,9 milyon manat (2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,2 milyon manat və ya 1,9 faiz çox), o cümlədən onların gəlir və xərclərini tənzimləmək məqsədilə 5,3 milyon manat dotasiya və məqsədli xərclər üçün 1,3 milyon manat subvensiya və su təchizatı qurğularının istismarı və onlara xidmətlə bağlı xərclər üçün 4,3 milyon manat subsidiya nəzərdə tutulmuşdur.

Dövlət adından yaradılan 46 publik hüquqi şəxsə (elm köməkçi bölməsində 6 publik hüquqi şəxs üzrə 10,3 milyon manat, məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq bölməsində 1 publik hüquqi şəxs üzrə 30,0 milyon manat, təhsil bölməsində 2 publik hüquqi şəxs üzrə 4,0 milyon manat, səhiyyə bölməsində 1 publik hüquqi şəxs üzrə 6,5 milyon manat, sosial müdafiə və sosial təminat bölməsində 2 publik hüquqi şəxs üzrə 103,2 milyon manat, mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət bölməsində 10 publik hüquqi şəxs üzrə 52,0 milyon manat, mənzil və kommunal təsərrüfatı bölməsində 2 publik hüquqi şəxs üzrə 16,6 milyon manat, iqtisadi fəaliyyət bölməsində 22 publik hüquqi şəxs üzrə 113,3 milyon manat) dövlət sifarişi ilə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına təyinatlı tədbirlərin həyata keçirilməsinə toplam olaraq 335,9 milyon manat məbləğində vəsait yönəldiləcəkdir.

2022-ci ilin dövlət büdcəsində "2018-2025-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında rəsmi statistikanın inkişafına dair Dövlət Proqramı"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinə 1,4 milyon manat vəsait proqnozlaşdırılmışdır.

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə, yerli büdcələrə və hüquqi şəxslərə qaytarmaq şərtilə ssudaların verilməsi üçün vəsait nəzərdə tutulmamışdır.

3.2.11. Dövlət borcu, dövlət borcuna xidmət edilməsi ilə bağlı xərclər və dövlət borclanmalarının yuxarı hədləri (limitləri)

Ölkədə həyata keçirilən iqtisadi islahatların dəstəklənməsi və ayrı-ayrı prioritet layihələrin maliyyələşdirilməsi məqsədilə beynəlxalq maliyyə-bank qurumları və digər kredit təşkilatları ilə imzalanmış müqavilələr əsasında 6 (altı) ay ərzində istifadə olunmuş kreditlər və həyata keçirilmiş əsas (ana) borc ödənişləri nəzərə alınmaqla, 2021-ci il 1 iyul tarixinə birbaşa xarici dövlət borcu 7839,0 milyon ABŞ dolları ekvivalentində və ya 2021-ci il üzrə 80173,0 milyon manat məbləğində Ümumi Daxili Məhsulun (ÜDM) 16,6 faizini, dövlət müəssisələri tərəfindən cəlb edilmiş xarici

borclara verilmiş dövlət zəmanətləri üzrə şərti öhdəliklər isə 764,4 milyon ABŞ dolları ekvivalentində və ya ÜDM-in 1,6 faizini təşkil etməklə, xarici dövlət borcu 8603,4 milyon ABŞ dolları ekvivalentində və ya ÜDM-in 18,2 faizini təşkil etmişdir. 2021-ci il 1 iyul tarixi vəziyyətinə görə 2021-ci ilin əvvəli ilə müqayisədə xarici dövlət borcunun mütləq ifadədə 218,1 milyon ABŞ dolları və ya 2,5 faiz endirilməsinə nail olunmuş, xarici dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 2021-ci il 1 yanvar ilə müqayisədə 20,7 faizdən 2,5 faiz-bəndi azalaraq 18,2 faizə çatmışdır.

Xarici dövlət borc portfelinin 59,8 faizini sabit, 40,2 faizini isə dəyişkən faiz dərəcəsi ilə olan borclar təşkil etmişdir. İmzalanmış müqavilələrə uyğun olaraq xarici dövlət borcunun 45,1 faizi 10 ilə qədər olan müddətdə, 49,2 faizi 10 ildən 20 ilə qədər olan müddətdə, 5,7 faizi isə 20 ildən yuxarı olan müddətdə kreditlərə qaytarılmalıdır. Xarici dövlət borcunun 82,9 faizi ABŞ dollarında, 8,6 faizi avroda, 4,1 faizi XBH-da (Beynəlxalq Valyuta Fondunun Xüsusi Borcalma Hüquqları), 3,3 faizi yapon yenində, 1,1 faizi isə digər valyutalarda cəlb olunmuşdur.

2021-ci il 1 iyul tarixinə birbaşa daxili dövlət borcu 2495,2 milyon manat, dövlət zəmanəti ilə cəlb edilmiş daxili kreditlər üzrə şərti öhdəliklər 231,1 milyon manat olmaqla, daxili dövlət borcunun ümumi məbləği 2726,3 milyon manat və ya ÜDM-in 3,4 faizini təşkil etmişdir.

2021-ci il 1 iyul tarixi vəziyyətinə Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləği 17352,0 milyon manat ekvivalentində və ya ÜDM-in 21,6 faizini təşkil etmişdir. Məcmu dövlət borcunun 14625,7 milyon manatı (8603,4 milyon ABŞ dolları) və ya 84,3 faizi xarici dövlət borcunun, 2726,3 milyon manatı və ya 15,7 faizi daxili dövlət borcunun payına düşür.

2022-ci il dövlət büdcəsində dövlət borclarına xidmətlə bağlı xərclər (əsas borc və faizlər üzrə xərclər) üçün 1792,0 milyon manat məbləğində vəsait nəzərdə tutulur. Həmin xərclərin 1560,0 milyon manatını xarici dövlət borcuna xidmət xərcləri, 232,0 milyon manatını isə daxili dövlət borcuna xidmət xərcləri təşkil edir. Xarici dövlət borcuna xidmət xərcləri hesabına 1152,4 milyon

manat məbləğində əsas, 407,6 milyon manat məbləğində faiz ödənişləri, daxili dövlət borcu üzrə isə 6,9 milyon manat məbləğində əsas, 225,1 milyon manat məbləğində faiz ödənişləri təmin ediləcəkdir.

2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 2022-ci ildə borca xidmət xərclərinin 406,8 milyon manat məbləğində az olacağı, o cümlədən xarici dövlət borcu üzrə 471,7 milyon manat azalacağı, daxili dövlət borcu üzrə isə 64,9 milyon manat artacağı gözlənilir. Daxili dövlət borcuna xidmət xərclərinin artmasının səbəbi dövlət borcunun idarə edilməsi üzrə strategiyaya uyğun olaraq dövlət qiymətli kağızlar bazarının inkişafının dəstəklənməsi məqsədilə cari il ərzində 820,0 milyon manat həcmində dövlət qiymətli kağızların daxili bazarda yerləşdirilməsidir.

Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il üzrə **daxili dövlət borclarının yuxarı həddinin (limitin)** 1100,0 milyon manat, **xarici dövlət borclarının yuxarı həddinin (limitin)** 600,0 milyon manat və il ərzində veriləcək **dövlət zəmanətlərinin məbləğinin yuxarı həddinin (limitin)** 800,0 milyon manat məbləğində olması təklif edilir.

3.2.12. Beynəlxalq münasibətlər, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqları və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclər

2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsində beynəlxalq münasibətlər üzrə xərclər üçün 361,9 milyon manat məbləğində vəsait proqnozlaşdırılmışdır. Bu xərclərin 207,2 milyon manatı beynəlxalq, ölkə səviyyəli və digər beynəlxalq fəaliyyətlə bağlı xərclərə, 125,0 milyon manatı Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərinin və konsulluqlarının saxlanması xərclərinə, 17,5 milyon manatı beynəlxalq və regional təşkilatlarla əməkdaşlıq (üzvlük haqqı) xərclərinə (BMT-nin Katibliyi, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və onun qurumları, Müstəqil Dövlətlər Birliyinə (MDB), Avropa Şurası və onun qurumları, Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutu və digər təşkilatlar), 12,2 milyon manatı beynəlxalq və regional maliyyə institutları ilə əməkdaşlıq üzrə xərclərə yönəldiləcəkdir.

3.2.13. Dövlət büdcəsinin yerli gəlir və xərcləri

2022-ci il dövlət büdcəsi gəlirlərinin tərkib hissəsi olan yerli gəlirləri 941,5 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin dövlət büdcəsində təsdiq olunmuş göstərici ilə müqayisədə 136,1 milyon manat və ya 16,9 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 120,1 milyon manat və ya 14,6 faiz çoxdur.

2022-ci ildə dövlət büdcəsinin yerli xərcləri 979,0 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 119,3 milyon manat və ya 13,9 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 275,5 milyon manat və ya 39,2 faiz çoxdur.

Yerli xərclərin 380,8 milyon manatı və ya 38,9 faizi təhsil xərclərinə (məktəbəqədər uşaq müəssisələrinin maliyyələşdirilməsi xərcləri), 202,0 milyon manatı və ya 20,6 faizi ətraf mühitin mühafizəsi xərclərinə (sanitar təmizlik və abadlaşdırılma xidmətləri haqqının ödənilməsi ilə bağlı xərclər), 162,3 milyon manatı və ya 16,6 faizi icra hakimiyyəti orqanlarının saxlanması xərclərinə, 143,9 milyon manatı və ya 14,7 faizi mənzil və kommunal təsərrüfatı xərclərinə, 43,7 milyon manatı və ya 4,5 faizi nəqliyyat və rabitə xərclərinə (yolların əsaslı təmiri xərcləri), 15,6 milyon manatı və ya 1,6 faizi mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət xərclərinə və 30,7 milyon manatı və ya 3,1 faizi digər xərclərə yönəldiləcəkdir.

İqtisadi təsnifata uyğun olaraq, 2022-ci il dövlət büdcəsinin yerli xərclərində əməyin ödənişi xərcləri 37,7 faiz olmaqla 368,7 milyon manat, iş və xidmətlərin alınması xərcləri 34,9 faiz olmaqla 342,1 milyon manat, malların satın alınması ilə bağlı xərclər 12,9 faiz olmaqla 126,5 milyon manat, qeyri-maliyyə aktivlərinə aid olan xərclər 10,0 faiz olmaqla 98,2 milyon manat, subsidiyalar 4,2 faiz olmaqla 40,9 milyon manat və sosial ödənişlər xərcləri 0,3 faiz olmaqla 2,6 milyon manat təşkil edəcəkdir.

Respublikanın 9 rayonu (Ağdaş, Ağstafa, Füzuli, Gədəbəy, Samux, Şuşa, Tərtər, Ucar və Zaqatala rayonları) əlavə olunmaqla 2022-ci ildə 66 şəhər və rayonlardan 51-i xərclərini dövlət büdcəsindən maliyyə yardımı almadan (dotasiya) öz gəlirləri hesabına təmin edəcəklər.

Qalan 15 rayona yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən 37,5 milyon manat maliyyə yardımının (dotasiyanın) ayrılması nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 16,7 milyon manat və ya 30,9 faiz az, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 9,1 milyon manat və ya 32,3 faiz çoxdur.

Yerli xərcləri tənzimləmək üçün dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən ayrılan maliyyə yardımının (dotasiyanın) yerli xərclərin tərkibində xüsusi çəkisi 3,8 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da cari ilə müqayisədə 2,5 faiz-bənd, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 0,2 faiz-bənd azdır.

4. Dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi və onun maliyyələşdirilməsi

2022-ci ildə dövlət büdcəsi kəsirinin yuxarı həddi 3063,0 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulur. Dövlət büdcəsi kəsirinin ÜDM-ə nisbəti 3,5 faiz təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 0,3 faiz-bənd azdır.

Kəsirin maliyyələşdirilməsi özəlləşdirmədən daxilolmalar (114,0 milyon manat), daxili və xarici borclanma (1693,0 milyon manat), 2022-ci ilin 1 yanvar tarixinə dövlət büdcəsinin vahid xəzinə hesabının qalığı (1256,0 milyon manat) hesabına həyata keçiriləcəkdir.

5. İcmal büdcə

5.1. İcmal büdcənin gəlir və xərcləri

Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il üçün **icmal büdcəsinin gəlirləri 27677,4 milyon manat** məbləğində nəzərdə tutulur ki, bu da 2021-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 3849,3 milyon manat və ya 16,2 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3212,2 milyon manat və ya 13,1 faiz çoxdur.

İcmal büdcənin xərcləri 32906,4 milyon manat olacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 1743,0 milyon manat və ya 5,6 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 3746,3 milyon manat və ya 12,8 faiz çoxdur.

2022-ci il üçün **Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun büdcəsinin gəlirləri 10589,7 milyon manat nəzərdə tutulur** ki, bu da 2021-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 2588,5 milyon manat və ya 32,4 faiz çox, gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 1235,3 milyon manat və ya 10,5 faiz azdır.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2022-ci il üçün büdcəsinin xərcləri 12755,7 milyon manat təşkil edəcəkdir ki, bu da 2021-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 535,2 milyon manat və ya 4,4 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 351,6 milyon manat və

ya 2,8 faiz çoxdur.

Bu xərclərin 12710,0 milyon manatını Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfert, 27,8 milyon manatını “2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliliyinin artırılması üzrə Dövlət Proqramı”nın və 17,9 milyon manatını “Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının xarici ali təhsil müəssisələrində təhsil üzrə Dövlət Proqramı”nın maliyyə təminatı ilə bağlı xərclər təşkil edəcəkdir.

Dövlət Sosial Müdafiəsi Fondunun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 5306,8 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır ki, bu da 2021-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 160,7 milyon manat və ya 3,1 faiz, gözlənilən icra göstəricisi ilə müqayisədə 573,8 milyon manat və ya 12,1 faiz, 2020-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 558,5 milyon manat və ya 11,8 faiz çoxdur.

Fondun xərclərinin potensial hissəsini əmək pensiyalarının, müavinətlərin ödənişi, sanatoriya-kurort müalicəsi, əhaliyə sosial sahədə xidmətlərin göstərilməsi xərcləri, həmçinin Fondun aparatının və digər struktur bölmələrinin saxlanması ilə bağlı xərclər təşkil edəcəkdir.

İşsizlikdən Sığorta Fondunun gəlir və xərcləri bərabər olaraq 180,4 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 22,6 milyon manat və ya 14,3 faiz çoxdur.

İcmal büdcənin tərkib hissəsi olan **Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər olmaqla 569,6 milyon manat proqnozlaşdırılır** ki, bu da 2021-ci ilin proqnozu ilə müqayisədə 63,1 milyon manat və ya 12,5 faiz çoxdur.

5.2. İcmal büdcənin kəsiri

2022-ci ilin icmal büdcəsinin kəsiri 4357,9 milyon manat təşkil etməklə 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 2977,4 milyon manat və ya 40,6 faiz azdır. Kəsir proqnozlaşdırılan ÜDM-in 5,1 faizinə bərabər olacaqdır ki, bu da 2021-ci ilin təsdiq olunmuş göstəricisi ilə müqayisədə 3,8 faiz-bənd azdır.

6. Fiskal risklər

2022-ci il ərzində müəyyən edilən büdcə siyasətinin hədəflərindən kənarlaşmalara, dövlətin fiskal yükünün artmasına, gəlirlərinin azalmasına, digər maliyyə problemlərinin yaranmasına səbəb ola biləcək fiskal risklərin qiymətləndirilməsi və qarşısının alınması fiskal dayanıqlılığın və makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Son dövrlərdə dünya ölkələrinin əksəriyyətində dərin iqtisadi tənəzzülə yol açan koronavirus (COVID-19) pandemiyasının hələ də davam etməsi fonunda Respublikamızda aparılan səmərəli vaksinasiya prosesi, bu sahədə düzgün və effektiv dövlət siyasəti və digər iqtisadiyyatı stimullaşdırma tədbirləri nəticəsində ölkəmizdə iqtisadi canlanma müşahidə edilməsinə baxmayaraq, **pandemiyanın yeni daha yüksək yoluxdurma sürətinə malik olan ştammlarının yayılması, virusun mutasiyası ilə bağlı risklərin qalması** 2022-ci ildə də dövlət büdcəsi üçün əsas çağırışlardan biri olaraq qalır. Pandemiyanın növbəti dalğalarının baş verməsi fonunda 2022-ci ildə də tətbiq edilən məhdudlaşdırıcı tədbirlər əhəlinin sosial təminatının yaxşılaşdırılması və sahibkarlara dəstəyin təmin edilməsi, eləcə də səhiyyə və digər sahələrdə zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə vəsaitlərə ehtiyac yarada bilər ki, bu da öz növbəsində büdcənin xərc strukturuna yenidən baxılması, o cümlədən qaçırılmaz xərc ehtiyaclarının mövcud ehtiyatlar və ya əlavə borclanma hesabına təmin olunması zərurətini ortaya çıxara bilər. Digər tərəfdən pandemiya ilə mübarizə çərçivəsində sosial təcrid və karantin tədbirlərinin davam etdirilməsi, sərhədlərin qapalı saxlanması, beynəlxalq uçuşların bərpa olunmaması ictimai iaşə, turizm və nəqliyyat kimi sektorlara mənfi təsir etməklə bu sektorlardan əldə olunan qeyri-neft gəlirlərinin daha da azalması riskini yaradır.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda mövcud olan güclü makroiqtisadi əsaslar ölkəni gözlənilməz makroiqtisadi təhdidlərə qarşı həm əhəmiyyətli dərəcədə qoruyur həm də bu sahədə baş verə biləcək risklərin əvvəlcədən müəyyən edilməsi, onların kəmiyyətinin ölçülməsi və aradan qaldırılması barədə lazımi tədbirlər görülməsinə zəmin yaradır.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının icmal və dövlət büdcəsinin parametrləri bir sıra fərziyyələrə (neftin qiyməti, hasilat həcmi və s.) və Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin təqdim etdiyi ortamüddətli dövr üçün sosial-iqtisadi inkişaf proqnozlarına əsaslanaraq hesablanır. Qlobal iqtisadi çağırışların təsiri fonunda bu proqnozlar dəyişərsə icmal və dövlət büdcəsinin proqnozlaşdırılan gəlir və xərclərinin strukturu da dəyişə bilər.

Belə ki, 2021-ci ilin ilk 8 ayında Azərbaycan Respublikasında neft və qaz sektoru üzrə yaradılan əlavə dəyərin ÜDM-də xüsusi çəkisinin 36,4 faiz, dövlət büdcəsi gəlirlərində payının 49,8 faiz və ölkənin ixracında payının 87,6 faiz olduğunu nəzərə alaraq **neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və hasilatın azalması ilə**

bağlı risklərin makroiqtisadi və fiskal göstəricilərə təsiri qaçınılmazdır. Ölkəmizdə neftin hasilatına təsir edə bilən faktorlar kimi, neft quyuları üzrə ortamüddətli dövrdə nəzərdə tutulmayan əsaslı təmir işləri, qazma və hasilətmə üzrə fasilələr (texniki qəza və s. səbəbdən), habelə OPEC+ çərçivəsində ölkəmiz tərəfindən hasilatın məhdudlaşdırılması üzrə götürülə biləcək öhdəliklərlə bağlı risklər daxildir. Qeyd olunan amillər neft hasilatının həcmi 2-4 faiz azalmasına səbəb ola bilər.

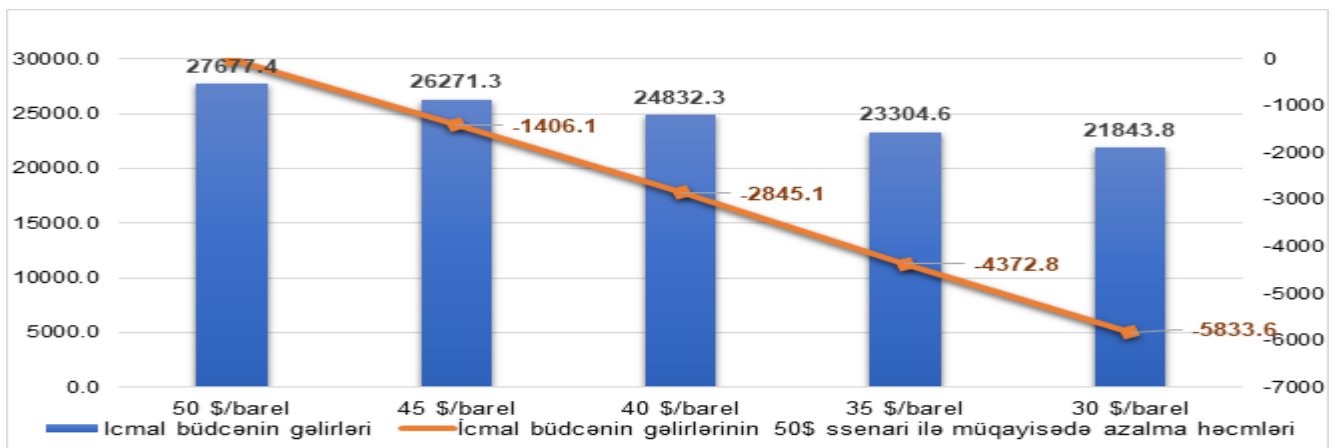

Dövlət büdcəsinin neft gəlirlərinin mühüm komponenti olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfertin həcmnin xarici valyutada deyil, manat ifadəsində müəyyən olunması global əmtəə bazarlarında yaranmış neft qiymətləri üzrə volatilliyin dövlət büdcəsinə birbaşa təsirinin azalmasına xidmət edir. Beləliklə, dövlət büdcəsinə transfertin həcmi neftin qiymətindən və valyuta məzənnəsindən asılı deyildir. Bununla belə, neft qiymətlərinin aşağı düşməsi Dövlət Neft Fondunun gəlirlərini azaltmaqla aktivlərinin daha sürətlə tükənməsinə gətirib çıxara bilər.

Qeyd olunmalıdır ki, ortamüddətli dövr üzrə büdcə parametrlərinin hesablanması zamanı neftin bir barelinin ortaillik qiymətinin beynəlxalq maliyyə institutlarının və agentliklərinin proqnozlarından aşağı götürülməsi neftin qiyməti ilə bağlı risklərin qarşılmasına xidmət edir.

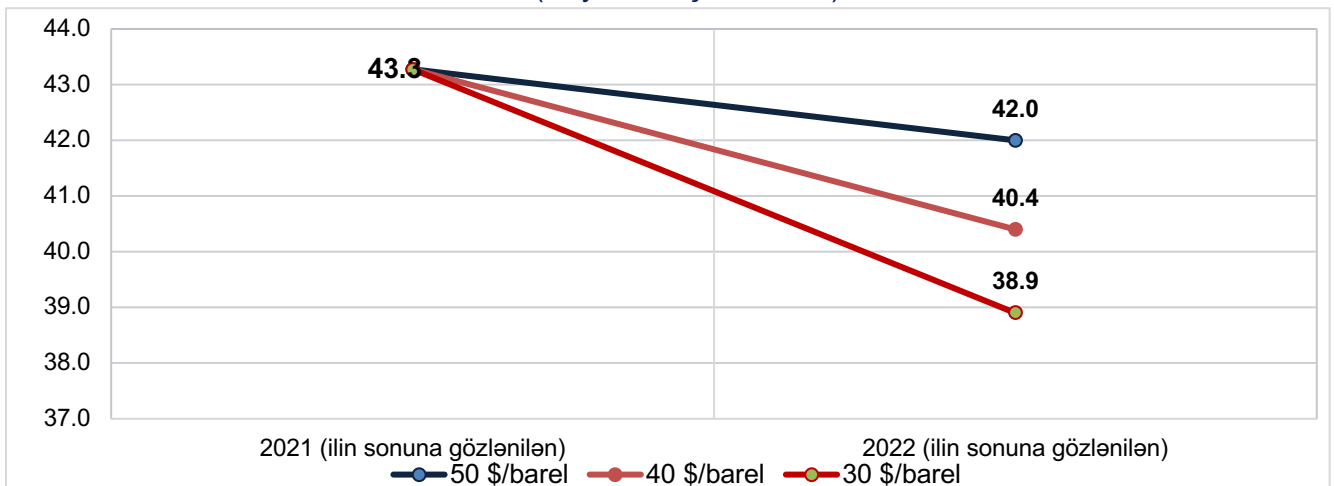
Hesablamalara əsasən, neftin qiymətinin 5 ABŞ dolları aşağı düşməsi icmal büdcə gəlirlərinin proqnozla müqayisədə illik təqribən 1,4 milyard manat azalmasına gətirib çıxarır. Neftin bir barelinin satış qiyməti 30 ABŞ dollarınadək düşərsə icmal büdcənin proqnozlaşdırılan gəlirlərinin 5,8 milyard manat az olmasına səbəb ola bilər (qrafik 25).

Qrafik 25. İcmal büdcə gəlirlərinin neft qiyməti şokuna həssaslığı, (milyon manatla)

Neft qiymətlərinin 1 (bir) ildən yuxarı müddət ərzində 50 ABŞ dolları ssenarisindən 15 dollar və daha çox enməsi və 1 (bir) il ərzində həmin səviyyədə qalması nəzərdə tutulandan əlavə borclanmanın və ya Dövlət Neft Fondundan transfertin, yaxud da qeyd olunan hər iki tədbirin kombinasiyasının həyata keçirilməsini şərtləndirir. Bu halda, xərclərin azaldılması ilk növbədə büdcə qanunvericiliyinə uyğun olaraq müdafiə olunmayan xərclərin investisiya xərclərinin aşağı salınması hesabına təmin edilməli olacaqdır. Göründüyü kimi, neftin qiymətinin aşağı səviyyədə olması riskinin qarşılınması (mitiqasiyası) məqsədilə büdcənin gəlir və xərcləri hesablanarkən neft qiymətlərində mühafizəkar yanaşmanı zəruri edir. Hesablamalar göstərir ki, 2022-ci ildə neftin bir barelinin qiyməti 55 ABŞ dolları səviyyəsində olduğu halda Dövlət Neft Fondunun gəlir və xərcləri arasında tarazlığın təmin olunması mümkündür (qrafik 26).

Qrafik 26. Dövlət Neft Fondunun aktivlərinin neft qiyməti şokuna həssaslığı
(milyard ABŞ dolları ilə)

Dövlət müəssisələrinin borc öhdəliklərini, ələlxüsus da dövlət zəmanəti ilə əhatə olunan borclar üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi dövlət büdcəsi üçün dövlət zəmanətli və kvazi-dövlət borcları ilə bağlı risk faktorı kimi qəbul edilir. Bu riskin mitiqasiyası iki istiqamətdə həyata keçiriləcəkdir: operativ və uzunmüddətli. Operativ tədbir olaraq məqsədli şəkildə yaradılmış Dövlət borcu və zəmanəti üzrə öhdəliklərin Təminat Fondunun vəsaitindən istifadə olunacaqdır. Bununla əlaqədar cari ildə Fondun vəsaitinin azalmasını nəzərə alaraq Yenilənmiş Borcları Strategiyasına uyğun olaraq həmin Fondun vəsaitinin artırılaraq məqbul səviyyəyə çatdırılması nəzərdə tutulur.

İri dövlət şirkətləri üzrə risklərin azaldılması və qarşısının alınması məqsədilə dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərdən səmərəli istifadə olunması, xərclərin optimallaşdırılması, səmərəliliyin artırılması istiqamətində işlərin davam etdirilməsi, vergilər üzrə hesablanmış ödənişlərin tam həyata keçirilməsi, rentabelliğin artırılması istiqamətində təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi, malların, işlərin və xidmətlərin satın alınması zamanı “Dövlət Satınalmaları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə əməl olunması, dövlət vəsaitlərindən səmərəli və qənaətlə istifadənin təmin edilməsi, debitor və kreditor borcların azaldılması istiqamətində təsirli tədbirlərin görülməsinin təmini istiqamətində işlər davam etdirilməli, mütərəqqi korporativ idarəetmə üsulları tətbiq olunmalıdır.

Bununla yanaşı, iri dövlət şirkətlərinin borcları üzrə dövlət maliyyəsi üçün risklərin azaldılması məqsədilə həmin şirkətlərdə borcların orta və uzun müddətlərdə idarə edilməsi, o cümlədən dayanıqlı borc səviyyəsinin müəyyən olunması üçün strategiyaların hazırlanaraq qəbul edilməsi bu şirkətlərin korporativ idarə olunmasının yeni yaradılmış Azərbaycan İnvestisiya Holdingi vasitəsilə təkmilləşdirilməsi istiqamətində atılacaq addımlardan biri kimi nəzərdə tutulur.

Eyni zamanda, qabaqcıl dünya təcrübəsini öyrənməklə fiskal risklərin səmərəli idarə olunması üçün Ortamüddətli Xərclər Çərçivəsinin və nəticəəsaslı büdcənin tətbiqi, həyata keçirilən qeyri-kommersiya fəaliyyətlərinin qiymətləndirilməsi, fiskal risklərin davamlı monitorinqinin aparılması və ciddi fiskal intizamın təmin edilməsi növbəti ildə də dövlət müəssisələri, o cümlədən iri dövlət şirkətləri üçün əsas vəzifələr kimi müəyyən edilməlidir.

Dövlət büdcəsindən ayrılan subsidiyaların və vergi güzəştlərinin genişləndirilməsi büdcə yükünün ildən-ilə artmasına səbəb olur. Lakin ayrılan subsidiyaların təsirindən gözlənilən

səmərə, həmin sahələrin intensiv və yaxud da ekstensiv inkişafı, gəlirlərin nəzərəcarpacaq artımı hələ ki müşahidə edilmir. Odur ki, ayrılan subsidiyaların səmərəliliyi qiymətləndirilməli, nəticələr təhlil olunmalı, vəsaitlərin ayrılması və monitoring mexanizmlərinə yenidən baxılmalı, həmçinin bu sahədə ciddi maliyyə intizamı təmin edilməlidir.

Haşiyyə 1 - Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 28 iyun tarixli 260 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "İdxal-ixrac əməliyyatlarına nəzarət sisteminin təkmilləşdirilməsinə dair Tədbirlər Planı"nın və Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 8 fevral tarixli 38 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi metodologiyası və həmin güzəşt və azadolmaların reyestrinin aparılması Qaydası"nın icrası qaydasında Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyində "Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəştlərə dair "Mərkəzləşdirilmiş Elektron Reyestr Sistemi" yaradılmışdır.

Vergi və gömrük sahəsində verilmiş güzəşt və azadolmaların dövlət büdcəsinin gəlirlərinə təsirinin qiymətləndirilməsi və büdcə itkilərinin hesablanması üçün zəruri məlumatların ötürülməsinin təşkili məqsədilə həmin Sistemin Dövlət Vergi Xidmətinin Avtomatlaşdırılmış Vergi İnformasiya Sistemi və Dövlət Gömrük Komitəsinin Gömrük Xidmətinin Vahid Avtomatlaşdırılmış İdarəetmə Sistemi ilə integrasiyası həyata keçirilmiş və həmin qurumlar tərəfindən 2020-ci il üzrə vergi ödəyicilərinin bəyannamələri əsasında güzəşt verilən vergitutma bazasına və idxal-ixrac əməliyyatlarına dair göstəricilərin göndərilməsi təmin edilmişdir. Həmin göstəricilər əsasında 2020-ci il üzrə vergi və gömrük rüsumları üzrə dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği **5 020,8 milyon manat** təşkil etmişdir.

Dövlət Vergi Xidməti üzrə qiymətləndirmədə iştirak edən vergi ödəyicilərinin sayı 86 852 ədəd, dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği isə 3 milyard 620,5 milyon manat təşkil etmişdir.

- **Əlavə dəyər vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 3831 ədəd, ƏDV-dən azad olunan əməliyyatların həcmi 3 milyard 97,9 milyon manat, ƏDV-yə sıfır (0) dərəcə ilə cəlb olunan əməliyyatların həcmi 10 milyard 122,1 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği 1 milyard 784,7 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğin 1 milyard 737,1 milyon manatı qeyri-neft sektoru, 47,6 milyon manatı isə neft sektoru üzrə olmuşdur.

- **Müddətli işlə əlaqədar vergiyə cəlb olunmayan gəlirlər üzrə** - 15,0 milyard manat əməkhaqqı fondu üzrə güzəşt və azadolmanın məbləği 1 milyard 269,2 milyon manat təşkil etmişdir. Belə ki, neft sektoru üzrə 1,4 milyard manat əməkhaqqı fondu üzrə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği 38,6 milyon manat, dövlət sektoru üzrə 8,2 milyard manat əməkhaqqı fondu üzrə hesablanmış güzəşt və azadolmanın məbləği 488,9 milyon manat, qeyri-neft sektorunun özəl bölməsi üzrə 5,4 milyon manat əməkhaqqı fondu üzrə dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmanın məbləği 741,7 milyon manat təşkil etmişdir.

- **Sadələşdirilmiş vergi üzrə** - hesablanmış büdcə itkisinin məbləği ümumilikdə 120,5 milyon manat təşkil etmişdir. Bunun 23,3 milyon manatı koronavirus (COVID-19) pandemiyasının yayılması nəticəsində iqtisadi şəraitin əhəmiyyətli şəkildə dəyişməsi ilə əlaqədar vergi dərəcəsinin 50,0 faiz azaldılması, 87,8 milyon manatı yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin, 5,0 milyon manatı sənaye, tikinti, nəqliyyat, rabitə, ticarət-məişət xidməti və digər xüsusi təyinatlı torpaqların, yaşayış fondlarının, həyətyanı sahələrin torpaqlarının və vətəndaşların bağ sahələrinin, 3,1 milyon manatı kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaq sahələrinin təqdim edilməsi üzrə, 1,3 milyon manatı isə digər sahələr üzrə təşkil etmişdir.

- **Ödəmə mənbəyindən vergi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 661 ədəd, azadolma və güzəşt verilən gəlirlərin məbləği 919,9 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış məbləğ 71,9 milyon manat təşkil etmişdir.

- **Hüquqi şəxslərin mənfəət vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 6541 ədəd, azadolma və güzəşt verilən gəlirlərin məbləği 5759,0 milyon manat, mənfəət üzrə güzəştin məbləği 213,9 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmanın məbləği 141,6 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğin 135,0 milyon manatı qeyri-neft sektoru, 6,0 milyon manatı isə neft sektoru üzrə olmuşdur.

- **Hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslərin gəlir vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 56483 ədəd, azadolma və güzəşt verilən gəlirlərin məbləği 56,6 milyon manat, vergiyə cəlb edilən gəlir üzrə güzəştin məbləği 610,7 milyon manat təşkil etmiş və nəticədə dövlət büdcəsinə hesablanmış 124,5 milyon manat məbləğ qeyri-neft sektoru üzrə olmuşdur.

- **Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 4394 ədəd, vergi güzəştə tətbiq olunan əmlakın dövr üzrə orta dəyəri 10599,6 milyon manat, əmlak vergisi üzrə güzəştin məbləği 1,1 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış məbləğ 107,1 milyon manat təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsinə hesablanmış məbləğin 87,4 milyon manatı qeyri-neft sektoru, 12,6 milyon manatı isə neft sektoru üzrə olmuşdur.

- **Torpaq vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən vergi ödəyicilərinin sayı 95 ədəd və hesablanmış büdcə itkisinin məbləği 963,0 min manat təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsinə hesablanmış məbləğin 901,0 min manatı qeyri-neft sektoru, 62,0 min manatı isə neft sektoru üzrə olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Gömrük Komitəsi üzrə qiymətləndirmədə iştirak edən idxal hallarının sayı 115 605 ədəd, dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği isə 1 400,3 milyon manat təşkil etmişdir.

- **Əlavə dəyər vergisi üzrə** - azadolma və güzəşt verilən halların sayı 29655 ədəd, ƏDV-dən azad olunan əməliyyatların həcmi 4653,7 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış ƏDV məbləği 837,7 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğin 268,7 milyon manatı dövlət sektoru, 568,7 milyon manatı isə xüsusi və digər mülkiyyət növləri üzrə, həmçinin 53,9 milyon manatı neft sektoru, 783,7 milyon manatı isə qeyri-neft sektoru üzrə olmuşdur.

Bundan başqa, azadolma bölmələri üzrə dövlət büdcəsinə hesablanmış vergi məbləği 244,6 milyon manatı neft konsorsiumu, 175,2 milyon manatı mülki aviasiya, 170,8 milyon manatı kənd təsərrüfatı təyinatlı digər mallar, 38,7 milyon manatı kənd təsərrüfatı təyinatlı maşın və avadanlıqlar və onların hissələri, 34,2 milyon manatı investisiya təşviqi sənədi, 31,3 milyon manatı siyahısı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq edilən xammal və materiallar, 26,1 milyon manatı sənaye parkı, 8,9 milyon manatı humanitar yardım və texniki yardım, 1,8 milyon manatı qrant, 1,9 milyon manatı Mərkəzi Bank və Dövlət Neft Fondu, 1,4 milyon manatı texnologiya parkı, 0,3 milyon manatı lizinq və 102,8 milyon manatı isə digər hallar üzrə olmuşdur.

- **İdxal gömrük rüsumu üzrə** - azadolma və güzəşt verilən halların sayı 85 008 ədəd, gömrük rüsumuna cəlb olunmayan əməliyyatların həcmi 10 milyard 764,0 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış gömrük rüsumlarının məbləği 559,7 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğin 43,0 milyon manatı dövlət sektoru, 516,7 milyon manatı isə xüsusi və digər mülkiyyət növləri üzrə, həmçinin 21,4 milyon manatı neft sektoru, 538,3 milyon manatı isə qeyri-neft sektoru üzrə olmuşdur.

Azadolma bölmələrində dövlət büdcəsinə güzəşt və azadolmalar üzrə hesablanmış gömrük rüsumlarının 365,1 milyon manatı azad ticarət sazişi, 93,3 milyon manatı neft konsorsiumu, 45,1 milyon manatı siyahısı Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilən mallar, 11,7 milyon manatı sıfır dərəcə ilə gömrük rüsumlarına cəlb olunan, 8,8 milyon manatı investisiya təşviqi sənədi, 7,6 milyon manatı sənaye parkı, 2,5 milyon manatı humanitar yardım və texniki yardım, 0,4 milyon manatı texnologiya parkı, 0,3 milyon manatı qrant, 0,01 milyon manatı lizinq və 24,9 milyon manatı isə digər hallar üzrə olmuşdur.

Aksiz vergisi üzrə - azadolma və güzəşt verilən halların sayı 362 ədəd, azad olunan əməliyyatların həcmi 101,1 milyon manat, dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların məbləği 3,0 milyon manat təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsinə hesablanmış güzəşt və azadolmaların 1,3 milyon manatı dövlət sektoru, 1,7 milyon manatı isə xüsusi və digər mülkiyyət növləri üzrə, həmçinin 1,3 milyon manatı neft sektoru, 1,7 milyon manatı isə qeyri-neft sektoru üzrə olmuşdur.

Haşiyə 2 - 2022-ci il dövlət büdcəsi layihəsində vergi qanunvericiliyində təklif olunan dəyişikliklərin əsas istiqamətləri:

Sosial xarakterli güzəştlər vasitəsilə əhəlinin maliyyə (vergi) yükünün azaldılması:

- Vətən müharibəsində şəhid olmuş şəxslərin ailə üzvlərinə və Azərbaycan Respublikasının azadlığı, suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda aparılan hərbi əməliyyatlar nəticəsində əlil olmuş hərbi qulluqçulara verilən maddi yardımın 10 000 manatadək olan hissəsinin gəlir vergisindən azad olunması;
- Vətən müharibəsində şəhid olmuş və ya yaralanmış şəxslərin banklara və digər kredit təşkilatlarına olan borclarının silinməsindən əldə olunan gəlirin gəlir vergisindən azad edilməsi;
- ölkə daxilində müalicə haqlarını, o cümlədən cərrahiyyə əməliyyatının haqqını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin 10 000 manatadək olan hissəsi, xaricdə müalicə haqlarını, o cümlədən cərrahiyyə əməliyyatının haqqını ödəmək üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin 40 000 manatadək olan hissəsinin gəlir vergisindən azad olunması;
- fiziki şəxsin maddi işdən əldə etdiyi gəlirlər üzrə vergi güzəştlərini əldə etməyə əsas verən statusu olduğu, lakin güzəşt hüququnu təsdiq edən müvafiq sənədlərini əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə mindikdən sonra təqdim etdiyi halda, vergi güzəştinin həmin fiziki şəxsin əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə mindiyi tarixdən hesablanması;
- fiziki şəxsin yalnız bir yaşayış sahəsi olduqda və həmin yaşayış sahəsi üzrə qeydiyyatını və mülkiyyətini təsdiq edən sənədinin olmadığına baxmayaraq, həmin yaşayış sahəsində azı 3 təqvim ili ərzində yaşamasını təsdiq edən sənədlər (kommunal təşkilatların arayışları) olduğu halda sadələşdirilmiş vergiyə cəlb edilməməsi;
- sökülmüş evlərin əvəzində fiziki şəxslərə yeni tikilmiş binadan mənzillər verildikən tikilmiş binanın ünvanı fərqli olduğu halda, fiziki şəxsin sökülmüş evdə azı 3 il müddətində (sökülmüş və sökülmüş binanın yerində tikilən yeni binada yaşayış yeri üzrə qeydiyyatda olduğu müddətlər cəmlənməklə) yaşayış yeri üzrə qeydiyyatı olduğu halda fiziki şəxsin sökülmüş yaşayış sahəsinin sahəsi həddində (artıq sahə verildiyi halda sökülmüş yaşayış sahəsinin 20 faizi həddində) sadələşdirilmiş vergiyə cəlb edilməməsi.

Sahibkarlıq subyektlərinin və bank maliyyə sektorunun vergi yükünün azaldılması və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsi:

- kənd təsərrüfatı məhsullarının (yerli və xarici mənşəli) topdan və pərakəndə satışı müvafiq olaraq elektron qaimə-faktura və nəzarət kassa-aparatının çeki ilə rəsmiləşdirildiyi halda, 2 il müddətində ƏDV-nin bütün zəncir boyu ticarət əlavəsindən hesablanması;
- beynəlxalq və tranzit yük daşınması ilə bağlı ekspeditor xidmətlərinin göstərilməsinin ƏDV-yə sıfır dərəcə ilə cəlb edilməsi;
- kənd təsərrüfatı texnikalarının mülkiyyət hüququnun keçməməsi şərti ilə müəyyən halqa və müəyyən müddətə lizinə (icarəyə) verilməsinin ƏDV-dən azad edilməsi;
- kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə bağlı aqrotexniki xidmətlərin göstərilməsinin ƏDV-dən azad edilməsi;
- banklar və kredit təşkilatları tərəfindən Vətən müharibəsində şəhid olmuş və ya yaralanmış şəxslərin ödənilməyən borcları üzrə hesablanmış faizlərin silinməsinin bankların və kredit təşkilatlarının vergitutulan gəlirlərinə aid edilməməsi;
- hüquqi və fiziki şəxslər tərəfindən daşınmaz əmlakların, habelə əmlak kompleksi şəklində müəssisələrin dövlət orqanlarına (qurumlarına) əvəzsiz olaraq verilməsinin gəlir (mənfəət) vergisinin məqsədləri üçün gəlir kimi nəzərə alınmaması və ƏDV məqsədləri üçün vergi tutulan əməliyyat sayılmaması;

- kitabların (elektron kitablar istisna olmaqla), dərslik komplektlərinin idxalının və satışının, həmin malların (məhsulların) istehsalı ilə bağlı rulon və ya vərəqə şəklində kağızın idxalının və satışının ƏDV-dən azad edilməsi;
- kitabların (elektron kitablar istisna olmaqla) və bütün dərslik komplektlərinin istehsalı ilə bağlı redaksiya, nəşriyyat və poliqrafiya fəaliyyətinin (reklam xidmətləri istisna olmaqla) ƏDV-dən azad edilməsi;
- geoloji ayırma sənədi əsasında faydalı qazıntı yataqlarının (neft və qaz yataqları istisna olmaqla) axtarışı, qiymətləndirilməsi və kəşfiyyatı işlərinə cəlb edilən torpaq sahələrinə görə torpaq vergisinin müvafiq təsdiqedic sənədlər (geoloji-kəşfiyyat işlərini həyata keçirən şəxsin podrat müqaviləsi, geoloji-kəşfiyyat planı, geoloji-kəşfiyyatla bağlı təqdim edilən hesabat) əsasında 75 faiz azaldılması;
- elektrik mühərriki ilə işləyən avtomobillərin idxalı ilə yanaşı, satışının da ƏDV-dən azad edilməsi;
- istehsal tarixi 3 ildən və mühərrikinin həcmi 2500 kubsantimetrdən çox olmayan hibrid avtomobillərin idxalı və satışının 2022-ci il yanvarın 1-dən 3 il müddətinə ƏDV-dən azad edilməsi;
- elektrik mühərriki ilə işləyən avtomobillər üçün ikinci və üçüncü səviyyə elektrik enerji doldurucularının idxalının 2022-ci il yanvarın 1-dən 3 il müddətinə ƏDV-dən azad edilməsi.

Vergi borclarının yığılmasının effektivliyinin artırılması məqsədilə vergi borclarının alınmasına möhlət verilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi:

- vergi ödəyicisi tərəfindən yalnız mövsümi xarakterli malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsinin, dövlət sifarişinin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar sifarişçinin borclu olması müvafiq arayışla təsdiq edildikdə və təhlükə potensialı obyektlərdə baş verən qəzalarla əlaqədar vergi öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə möhlət verilən hallara aid edilməsi;
- vergi borcunun məbləğindən və sahibkarlıq subyektinin kateqoriyasından asılı olaraq borcun ödənilməsinə möhlət verilməsi (mikro və kiçik sahibkarlıq subyekti olan vergi ödəyicisinin borcu 2000 manatdan 20000 manatadək, orta sahibkarlıq subyekti olan vergi ödəyicisinin borcu 20000 min manatdan 100000 manatadək və iri sahibkarlıq subyektinin borcu 100000 manatdan 300000 manatadək olduqda);
- vergi borcunun ödənilməsinə möhlətin 6 aydan çox olmayan müddətə (o cümlədən cari vergilər üzrə təqvim ili ərzində 6 aydan çox olmayan müddətə) verilməsi və ya vergi orqanı ilə vergi ödəyicisi arasında razılaşdırılmış qaydada mərhələli şəkildə aylıq ödənişlər formasında yerinə yetirilməsinə 1 ildən çox olmayan müddətə möhlət verilməsi.

Vergitutma bazasının genişləndirilməsi:

- bəzi aksizli malların aksiz dərəcələrinin artırılması (içməli spirt, araq, likyor və konyak);
- mühərrikin həcmi 3000 kubsantimetrdən çox və istehsal tarixi 3 ildən artıq olan minik avtomobillərinə görə aksiz dərəcələrinin artırılması, habelə idxal olunan minik avtomobillərinin istehsal tarixi 7 ildən artıq olduqda, hesablanmış aksiz məbləğinə benzin mühərrikli minik avtomobillərində 1,2, dizel mühərrikli minik avtomobillərində isə 1,5 yüksəldici əmsalın tətbiq edilməsi;
- fiziki şəxslərin mülkiyyətində olan bina, su və hava nəqliyyatı vasitələri istisna olmaqla, vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatda olan fərdi sahibkarların balanslarında olan əsas vəsaitlərin əmlak vergisinə cəlb edilməsi və dövlət büdcəsinə ödənilməsi;
- publik hüquqi şəxslərin ödənişli xidmətlər göstərməsindən əldə olunan gəlirlərinin və faiz gəlirlərinin mənfəət vergisinə cəlb olunması.

Vergi nəzarəti mexanizminin təkmilləşdirilməsi:

- idxal əməliyyatları həyata keçirən şəxslərin, habelə üçüncü şəxslər üçün mal idxal edən şəxslərin fəaliyyətinə vergi nəzarətinin gücləndirilməsi və idxal olunan malların sifarişçilərinin, habelə idxal olunan malların saxlanması yerləri barədə əvvəlcədən vergi orqanlarına məlumatın verilməsi və müvafiq məlumatların vergi orqanlarına verilməməsinə görə məsuliyyət tədbirinin nəzərdə tutulması;
- ƏDV-nin qaytarılması mexanizminin tibbi xidmətlərə də aid edilməsi, eyni zamanda ƏDV-nin qaytarılması mexanizminin avtomobillər, alkoqollu içkilər və tütün məmulatlarının alışına aid edilməməsi;
- - pərakəndə ticarət və (və ya) ictimai işə fəaliyyəti ilə yanaşı yerləşmə vasitələri hesab edilən mehmanxana (hotel) və mehmanxana tipli digər obyektlər, tibb müəssisələri və bərbərxanalar, gözəllik salonları və kosmetoloji mərkəzlər (sabit vergi ödəyiciləri istisna olmaqla) tərəfindən göstərilən xidmətlər üzrə pul hesablaşmalarının vergi orqanının elektron informasiya sistemində real vaxt rejimində qoşulmuş nəzarət-kassa aparatı vasitəsilə həyata keçirilməsi.

**Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il
dövlət büdcəsi haqqında**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri 26 816 000,0 min manat, xərcləri 29 879 000,0 min manat (o cümlədən, mərkəzləşdirilmiş gəlirləri 25 874 497,0 min manat, yerli gəlirləri 941 503,0 min manat, mərkəzləşdirilmiş xərcləri 28 900 041,0 min manat, yerli xərcləri 978 959,0 min manat) məbləğində təsdiq edilsin.

Maddə 2. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin gəlirləri mədaxil mənbələri üzrə aşağıdakı məbləğlərdə nəzərdə tutulsun:

	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (min manatla)
2.1.	Fiziki şəxslərin gəlir vergisi	1 485 000,0
2.2.	Hüquqi şəxslərin mənfəət (gəlir) vergisi	2 670 000,0
2.3.	Hüquqi şəxslərin torpaq vergisi	46 000,0
2.4.	Hüquqi şəxslərin əmlak vergisi	236 045,0
2.5.	Əlavə dəyər vergisi	5 278 700,0
2.5.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə əlavə dəyər vergisi	2 910 000,0
2.6.	Sadələşdirilmiş vergi	200 000,0
2.7.	Aksizlər	1 266 847,0
2.7.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə aksizlər	160 000,0
2.8.	Yol vergisi	116 500,0
2.8.1.	Azərbaycan Respublikasının ərazisinə idxal olunan yanacağa görə və xarici dövlətlərdə qeydiyyatda olan avtonəqliyyat vasitələri sahibləri tərəfindən ödənilən yol vergisi	40 000,0

2.9.	Mədən vergisi	142 023,0
2.10.	Gömrük rüsumları	1 150 000,0
2.11.	Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixrac xərcləri çıxılmaqla) ölkədaxili topdansatış qiyməti arasındakı fərqdən yığımlar	95 385,0
2.12.	Xarici dövlətlərə verilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar	1 800,0
2.13.	Səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən alınan dividendlər	106 500,0
2.14.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) daxilolmalar (transfərtin yuxarı həddi)	12 710 000,0
2.15.	Dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar	16 000,0
2.16.	Dövlət mülkiyyətində olan torpaqların icarəyə verilməsindən daxilolmalar	9 000,0
2.17.	Dövlət rüsumu	363 500,0
2.18.	Vergi orqanlarının xətti ilə toplanan sair daxilolmalar	21 000,0
2.19.	Büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar	760 000,0
2.20.	Sair daxilolmalar	141 700,0

Maddə 3. Müəyyən edilsin ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondları dövlət büdcəsinin aşağıdakı mədaxil mənbələri hesabına formalaşır:

(min manatla)

3.1.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondları	309 865,0
3.1.1.	yol vergisi	116 500,0
3.1.2.	mülkiyyətində və ya istifadəsində olan avtonəqliyyat vasitələri ilə sənişin və yük daşımalarını həyata keçirən şəxslər tərəfindən ödənilən sadələşdirilmiş vergi	6 000,0
3.1.3.	idxal olunan minik avtomobillərinə tətbiq edilən aksizlər	50 000,0

3.1.4.	idxal olunan avtonəqliyyat vasitələrinə tətbiq edilən gömrük rüsumu	89 500,0
3.1.5.	Azərbaycan Respublikasının ərazisində beynəlxalq avtomobil daşımalarını tənzimləyən icazənin verilməsi üçün tutulan dövlət rüsumu	15 500,0
3.1.6.	nəqliyyat vasitələrinin, o cümlədən motonəqliyyat vasitələrinin, qoşquların və yarımqoşquların texniki baxışdan keçirilməsi üçün tutulan dövlət rüsumu	22 500,0
3.1.7.	Sair daxilolmalar	9 865,0

Maddə 4. Azərbaycan Respublikasında istehsal edilən və qiymətləri tənzimlənən məhsulların ixracı zamanı məhsulların kontrakt (satış) qiyməti ilə (ixracla bağlı xərclər çıxılmaqla) ölkədaxili topdansa satış qiyməti arasındakı fərqdən (SVOP əməliyyatları istisna olmaqla) dövlət büdcəsinə 30 faiz həcmində yığım tutulur və bu yığımlar vergi ödəyicisinin vergilər, faizlər, maliyyə sanksiyaları və inzibati cərimələr üzrə digər borclarının ödənilməsinə aid edilmir.

Maddə 5. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş gəlirləri aşağıdakı mənbələr hesabına formalaşdırılır:

5.1. bu Qanunun 9-cu maddəsi ilə 2022-ci il üçün hər bir şəhər və rayon üzrə müəyyən edilmiş gəlirlərin müvafiq şəhər və rayonların yerli xərclərindən artıq olan hissəsi (müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondlarına aid edilənlərdən başqa);

5.2. gömrük rüsumları, Azərbaycan Respublikasının ərazisinə malların idxalına görə əlavə dəyər vergisi və aksiz (Naxçıvan Muxtar Respublikasının gömrük orqanları tərəfindən toplanılardan başqa), dövlət əmlakının icarəyə verilməsindən daxilolmalar, xarici dövlətlərə verilmiş kreditlər üzrə daxilolmalar, səhmlərində dövlətin payı olan müəssisələrdən alınan dividendlər, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqandan (qurumdan) daxilolmalar, sair daxilolmalar, dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərindən maliyyələşdirilən büdcə təşkilatlarının ödənişli xidmətlərindən daxilolmalar, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondlarının gəlirləri tam həcmdə.

Maddə 6. Bu Qanunun 9-cu maddəsi ilə 2022-ci il üçün hər bir şəhər və rayon üzrə müəyyən edilmiş gəlirlərin müvafiq şəhər və rayonların yerli xərclərindən artıq olmayan hissəsi onların yerli gəlirlərinin formalaşdırılmasına yönəldilir.

Maddə 7. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri funksional təsnifatın bölmə və köməkçi bölmələri səviyyəsində aşağıdakı məqsədlərə yönəldilir:

	Xərclərin istiqamətləri	Məbləğ (manatla)
7.1.	Ümumi dövlət xidmətləri	4 262 893 867,0
7.1.1.	qanunvericilik və icra hakimiyyəti, yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyəti	1 436 519 030,0
7.1.2.	beynəlxalq münasibətlər	361 900 000,0
7.1.3.	xarici yardımlar	11 000 000,0
7.1.4.	elm	202 790 759,0
7.1.5.	seçkilərin keçirilməsi və statistika tədbirləri	20 484 078,0
7.1.6.	büdcələrarası transfertlər	438 200 000,0
7.1.6.1.	yerli (bələdiyyələr) büdcələrə verilən dotasiya	5 300 000,0
7.1.6.2.	yerli (bələdiyyələr) büdcələrə verilən subvensiya	1 300 000,0
7.1.6.3.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinə verilən dotasiya	431 600 000,0
7.1.7.	dövlət borcu	1 792 000 000,0
7.2.	Müdafiə və milli təhlükəsizlik	4 489 892 429,0
7.2.1.	müdafiə qüvvələri	2 153 165 727,0
7.2.2.	milli təhlükəsizlik	285 501 146,0
7.2.3.	sərhəd xidməti	441 585 091,0
7.2.4.	müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	4 119 118,0
7.2.5.	müdafiə və milli təhlükəsizlik sahəsinə aid edilən digər fəaliyyətlər	1 605 521 347,0
7.2.5.1.	xüsusi müdafiə təyinatlı layihələr və tədbirlər üzrə xərclər	1 600 442 500,0
7.3.	Məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq	2 362 101 755,0
7.3.1.	məhkəmə hakimiyyəti	110 390 706,0
7.3.2.	hüquq mühafizə	1 767 323 977,0
7.3.3.	prokurorluq	102 704 436,0

7.3.4.	məhkəmə qərarlarının icrası	10 000 000,0
7.3.5.	hüquqi yardım	4 386 425,0
7.3.6.	məhkəmə hakimiyyəti, hüquq mühafizə və prokurorluq sahələrinə aid edilən digər fəaliyyətlər	367 296 211,0
7.4.	Təhsil	3 884 325 660,0
7.4.1.	məktəbəqədər təhsil	376 858 452,0
7.4.2.	ümumi təhsil	2 090 153 867,0
7.4.3.	peşə təhsili	63 815 386,0
7.4.4.	orta ixtisas təhsili	87 300 596,0
7.4.5.	ali təhsil	59 987 844,0
7.4.6.	əlavə təhsil	3 937 523,0
7.4.7.	təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	7 015 701,0
7.4.8.	təhsil sahəsində digər müəssisə və tədbirlər	1 195 256 291,0
7.5.	Səhiyyə	1 788 619 634,0
7.5.1.	poliklinikalar və ambulatoriyalar	1 664 544,0
7.5.2.	xəstəxanalar	171 143 669,0
7.5.3.	səhiyyə sahəsində tətbiqi tədqiqatlar	2 588 726,0
7.5.4.	səhiyyə sahəsində proqramlar və digər xidmətlər	1 613 222 695,0
7.5.4.1.	əhalinin dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına icbari tibbi sığortalanması xərcləri və səhiyyə sahəsində bir sıra dövlət proqramlarının və tədbirlərin maliyyə təminatı	1 125 674 629,0
7.6.	Sosial müdafiə və sosial təminat	3 565 794 062,0
7.6.1.	sosial müdafiə	310 043 606,0
7.6.2.	sosial təminat	5 243 653,0
7.6.3.	sosial müdafiə və sosial təminat sahələri üzrə tətbiqi tədqiqatlar	50 000,0
7.6.4.	sosial müdafiə və sosial təminat sahələri üzrə digər müəssisə və tədbirlər	3 250 456 803,0

7.6.4.1.	dövlət sosial müdafiə fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün ayrılan vəsait	1 145 967 169,0
7.7.	Mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti və bu qəbildən olan digər fəaliyyət	458 708 021,0
7.7.1.	mədəniyyət və incəsənət sahəsində fəaliyyət	205 387 395,0
7.7.2.	televiziya, radio və nəşriyyat	54 155 734,0
7.7.3.	bədən tərbiyəsi və gənclər siyasəti	43 890 288,0
7.7.4.	mədəniyyət, incəsənət, informasiya, bədən tərbiyəsi, gənclər siyasəti sahəsinə aid olan digər müəssisə və tədbirlər	155 274 604,0
7.8.	Mənzil və kommunal təsərrüfatı	261 446 634,0
7.8.1.	mənzil	43 762 755,0
7.8.2.	kommunal təsərrüfatı	112 939 643,0
7.8.3.	su təsərrüfatı	14 500 000,0
7.8.4.	mənzil və kommunal təsərrüfatı ilə bağlı digər xidmətlər	90 244 236,0
7.9.	Kənd təsərrüfatı	997 304 754,0
7.9.1.	kənd təsərrüfatı tədbirləri	477 483 667,0
7.9.2.	baytarlıq	47 535 447,0
7.9.3.	meliorasiya	459 713 640,0
7.9.4.	kənd təsərrüfatı üzrə digər müəssisə və tədbirlər	12 572 000,0
7.10.	Ətraf mühitin mühafizəsi	285 828 108,0
7.10.1.	bioloji zənginliyin qorunması	7 743 673,0
7.10.2.	hidrometeorologiya tədbirləri	10 966 058,0
7.10.3.	meşə təsərrüfatı	15 467 857,0
7.10.4.	balıqçılıq və ovçuluq	1 443 272,0
7.10.5.	ərazilərin təmizlənməsi, çirkab suların yığılması və təmizlənməsi	248 992 248,0

7.10.6.	ətraf mühitin mühafizəsi sahəsinə aid edilən digər xidmətlər	1 215 000,0
7.11.	İqtisadi fəaliyyət	5 931 795 120,0
7.11.1.	nəqliyyat və rabitə	217 559 840,0
7.11.2.	iqtisadi və kommersiya fəaliyyəti	56 068 289,0
7.11.3.	tikinti və şəhərsalma	4 991 670 500,0
7.11.3.1.	dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu (investisiya xərcləri)	2 789 800 000,0
7.11.3.2.	işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası	2 200 000 000,0
7.11.4.	geodeziya və faydalı qazıntılar	8 175 975,0
7.11.5.	yanacaq və enerji kompleksi	1 900 000,0
7.11.6.	iqtisadi fəaliyyət ilə bağlı digər xidmətlər	656 420 516,0
7.12.	Əsas bölmələrə aid edilməyən xərclər	1 590 289 956,0
7.12.1.	ehtiyat fondları	628 000 000,0
7.12.1.1.	Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondu	518 000 000,0
7.12.1.2.	dövlət büdcəsinin ehtiyat fondu	110 000 000,0
7.12.2.	məqsədli büdcə fondları	309 865 000,0
7.12.2.1.	müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fondları	309 865 000,0
7.12.3.	valyuta konvertasiyası	4 000 000,0
7.12.4.	əsas bölmələrə aid edilməyən tədbirlər üzrə digər fəaliyyət	648 424 956,0
7.12.4.1.	dövlət ehtiyatlarının yaradılması	39 800 000,0
7.12.4.2.	fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı xərclər	20 000 000,0
7.12.4.3.	Ehtiyata və ya istefaya buraxılmış hərbiçilərə mənzil kirayəsi ilə bağlı xərclər	11 792 650,0
7.12.4.4.	sosial-iqtisadi və digər tədbirlər üzrə xərclər	576 832 306,0

Maddə 8. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsinin xərcləri funksional və iqtisadi təsnifatın paraqrafları səviyyəsində bu Qanunun əlavəsində verilmiş məbləğlərdə təsdiq edilsin.

Maddə 9. Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonları üzrə gəlirlər 8 820 000 000,0 manat, o cümlədən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fonduna aid olan məbləğ 120 500 000,0 manat, yerli xərclər 978 959 000,0 manat, gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin məbləği 7 757 997 000,0 manat, yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi 37 456 000,0 manat məbləğində təsdiq edilsin.

(manatla)

№	Şəhər və rayonların adı	Gəlirlər		Yerli xərclər	Gəlirlərin yerli xərclərdən artıq olan və mərkəzləşdirilmiş gəlirlərə aid edilən hissəsinin aşağı həddi	Yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün mərkəzləşdirilmiş xərclərdən ayrılması nəzərdə tutulan vəsaitin yuxarı həddi
		Cəmi	o cümlədən			
			Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi məqsədli büdcə fonduna aid olan məbləğ			
	Şəhərlər:					
1.	Bakı	7 834 836 000	88 584 100	413 378 000	7 332 873 900	0
2.	Gəncə	70 923 000	1 457 700	39 502 000	29 963 300	0
3.	Lənkəran	25 767 000	1 983 900	15 119 000	8 664 100	0
4.	Mingəçevir	30 397 000	65 000	22 178 000	8 154 000	0
5.	Naftalan	6 185 000	2 000	3 687 000	2 496 000	0
6.	Sumqayıt	142 033 000	1 977 400	51 571 000	88 484 600	0
7.	Şəki	30 760 000	1 484 500	14 118 000	15 157 500	0
8.	Şirvan	26 986 000	1 385 300	6 578 000	19 022 700	0
9.	Yevlax	21 218 000	2 131 900	10 630 000	8 456 100	0
10.	Xankəndi					
	Rayonlar:					
11.	Abşeron	59 024 000	166 000	18 587 000	40 271 000	0
12.	Ağcabədi	18 606 000	1 338 600	10 526 000	6 741 400	0

13.	Ağdam	6 385 000	35 000	11 330 000	0	4 980 000
14.	Ağdaş	8 273 000	12 000	8 261 000	0	0
15.	Ağstafa	8 566 000	41 000	8 525 000	0	0
16.	Ağsu	10 674 000	815 100	5 600 000	4 258 900	0
17.	Astara	14 777 000	1 710 000	6 147 000	6 920 000	0
18.	Balakən	6 472 000	1 103 000	6 981 000	0	1 612 000
19.	Beyləqan	12 600 000	33 000	6 829 000	5 738 000	0
20.	Bərdə	17 023 000	61 000	9 605 000	7 357 000	0
21.	Biləsuvar	10 899 000	1 817 000	5 381 000	3 701 000	0
22.	Cəbrayıl	1 242 000	16 000	4 100 000	0	2 874 000
23.	Cəlilabad	9 632 000	35 000	8 727 000	870 000	0
24.	Daşkəsən	4 510 000	1 000	4 088 000	421 000	0
25.	Füzuli	11 450 000	17 000	11 433 000	0	0
26.	Gədəbəy	7 326 000	41 000	7 285 000	0	0
27.	Goranboy	7 613 000	20 000	9 749 000	0	2 156 000
28.	Göyçay	12 451 000	16 000	8 672 000	3 763 000	0
29.	Göygöl	15 702 000	9 000	6 893 000	8 800 000	0
30.	Hacıqabul	7 722 000	12 000	3 702 000	4 008 000	0
31.	Xaçmaz	38 079 000	4 313 900	9 699 000	24 066 100	0
32.	Xızı	3 739 000	5 000	3 310 000	424 000	0
33.	Xocalı	489 000	3 000	2 013 000	0	1 527 000
34.	Xocavənd	1 059 000	25 000	2 574 000	0	1 540 000
35.	İmişli	31 596 000	1 322 700	6 287 000	23 986 300	0
36.	İsmayıllı	11 359 000	10 000	6 309 000	5 040 000	0
37.	Kəlbəcər	1 686 000	4 000	5 210 000	0	3 528 000
38.	Kürdəmir	10 325 000	18 000	5 707 000	4 600 000	0
39.	Qax	4 670 000	15 000	10 131 000	0	5 476 000
40.	Qazax	15 398 000	15 000	8 409 000	6 974 000	0
41.	Qəbələ	19 720 000	22 000	8 104 000	11 594 000	0
42.	Qobustan	5 008 000	5 000	4 432 000	571 000	0
43.	Quba	24 773 000	64 000	8 125 000	16 584 000	0
44.	Qubadlı	4 423 000	4 000	3 665 000	754 000	0
45.	Qusar	13 139 000	28 000	6 058 000	7 053 000	0

46.	Laçın	3 107 000	75 000	5 448 000	0	2 416 000
47.	Lerik	3 156 000	5 000	5 585 000	0	2 434 000
48.	Masallı	11 758 000	35 000	8 546 000	3 177 000	0
49.	Neftçala	9 416 000	28 000	6 314 000	3 074 000	0
50.	Oğuz	3 232 000	30 000	5 686 000	0	2 484 000
51.	Saatlı	13 178 000	8 000	8 800 000	4 370 000	0
52.	Sabirabad	13 756 000	17 000	6 906 000	6 833 000	0
53.	Salyan	14 655 000	26 000	7 219 000	7 410 000	0
54.	Samux	6 008 000	16 000	5 992 000	0	0
55.	Siyəzən	5 961 000	17 000	3 956 000	1 988 000	0
56.	Şabran	8 101 000	21 000	4 271 000	3 809 000	0
57.	Şamaxı	16 213 000	14 000	8 800 000	7 399 000	0
58.	Şəmkir	22 281 000	50 000	15 141 000	7 090 000	0
59.	Şuşa	1 955 000	2 000	1 953 000	0	0
60.	Tərtər	9 389 000	17 000	9 372 000	0	0
61.	Tovuz	24 978 000	7 808 900	12 090 000	5 079 100	0
62.	Ucar	6 415 000	21 000	6 394 000	0	0
63.	Yardımlı	2 882 000	8 000	4 977 000	0	2 103 000
64.	Zaqatala	12 173 000	62 000	12 111 000	0	0
65.	Zəngilan	1 773 000	3 000	3 179 000	0	1 409 000
66.	Zərdab	4 098 000	11 000	7 004 000	0	2 917 000
	Cəmi:	8 820 000 000	120 500 000	978 959 000	7 757 997 000	37 456 000

Maddə 10. Bu Qanunun 9-cu maddəsi ilə müəyyən edilmiş yerli xərclərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə şəhər və rayonların gəlirləri, həmçinin yerli gəlir və xərcləri tənzimləmək üçün ayrılan vəsaitin yuxarı həddi yerli xərcləri təmin etmədikdə, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) həmin şəhər və rayonlara, onların xərclərinin 10 faizindən çox olmayan hissəsi qədər dövlət büdcəsindən vəsait ayırır.

Maddə 11. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci ildə dövlət daxili və xarici borclarına xidmətlərlə bağlı xərclərin yuxarı hədləri aşağıdakı kimi təsdiq edilsin:

(manatla)

11.1.	Daxili dövlət borcu üzrə,o cümlədən:	232 000 000,0
	faiz ödənişləri	225 096 000,0
11.2.	Xarici dövlət borcu üzrə,o cümlədən:	1 560 000 000,0
	faiz ödənişləri	407 573 811,0

Maddə 12. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il üzrə daxili dövlət borclanmasının yuxarı həddi (limiti) 1 100 000,0 min manat, xarici dövlət borclanmasının yuxarı həddi (limiti) 600 000,0 min manat təsdiq edilsin. İl ərzində veriləcək dövlət zəmanətlərinin məbləğinin yuxarı həddi (limiti) 800 000,0 min manat məbləğində təsdiq edilsin.

Maddə 13. Dövlət büdcəsinin icrası prosesində “Büdcə sistemi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 7-ci maddəsinə əsasən müdafiə olunan xərc maddələri ilk növbədə, digər xərc maddələri isə dövlət büdcəsinin gəlirləri və kəsinin maliyyələşdirilməsi mənbələri üzrə daxilolmaların vəziyyətindən asılı olaraq maliyyələşdirilir.

Maddə 14. Dövlət büdcəsi kəsinin yuxarı həddi 3 063 000,0 min manat məbləğində təsdiq edilsin. Onun maliyyələşdirilməsi özəlləşdirmədən, digər mənbələrdən daxilolmalar (daxili və xarici borclanma, 2022-ci il yanvarın 1-ə dövlət büdcəsinin vahid xəzinə hesabının qalığı) hesabına həyata keçirilsin.

Maddə 15. Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il icmal büdcəsinin xərclərinin yuxarı həddinin məbləği 32 906 390,0 min manat müəyyən edilsin.

Maddə 16. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) gəlirləri nəzərə alınmadan, Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il icmal büdcəsi kəsinin yuxarı həddinin məbləği 15 818 686,0 min manat məbləğində müəyyən edilsin.

Maddə 17. Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, “_____” _____ 2021-ci il

№ _____

Dövlət sosial müdafiə fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Büdcənin ümumi göstəriciləri

Dövlət sosial müdafiə fondunun 2022-ci il büdcəsinin gəlirləri 5 306 770 072,0 manat, xərcləri 5 306 770 072,0 manat məbləğində təsdiq edilir.

Maddə 2. Gəlirlər

Müəyyən edilsin ki, 2022-ci ildə dövlət sosial müdafiə fondunun gəlirləri aşağıdakı daxilolmalar hesabına formalaşır:

	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (manatla)
1.	Məcburi dövlət sosial sığorta haqları, cəmi o cümlədən:	4 148 202 903,0
1.1.	büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə	1 504 298 579,0
1.2.	büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyənlər üzrə	205 131 624,0
1.3.	qeyri-büdcə sektoru üzrə o cümlədən:	2 438 772 700,0
1.3.1.	sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər üzrə	60 000 000,0
2.	Sair gəlirlər, cəmi o cümlədən:	12 600 000,0
2.1.	sanatoriya-kurort yollayışlarının qismən dəyəri üzrə daxilolmalar	2 060 000,0
3.	Dövlət sosial müdafiə fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait	1 145 967 169,0

Maddə 3. Xərclər

Müəyyən edilsin ki, dövlət sosial müdafiə fondunun 2022-ci il büdcəsinin xərcləri aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilir:

	Xərclərin istiqamətləri	Məbləğ (manatla)
1.	Əhaliyə ödənişlər üzrə xərclər	5 133 000 000,0
1.1.	əmək pensiyalarının ödənilməsi xərcləri	4 951 000 000,0
1.2.	məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına müavinət xərcləri	182 000 000,0
1.2.1.	əmək qabiliyyətinin müvəqqəti itirilməsinə görə	52 000 000,0
1.2.2.	hamiləliyə və doğuma görə	50 000 000,0
1.2.3.	uşağın anadan olmasına görə	20 000 000,0
1.2.4.	3 yaşına çatanaqədək uşaqlara qulluqla əlaqədar	15 000 000,0
1.2.5.	dəfn üçün	45 000 000,0
2.	Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası xətti ilə sığortaolunanların sanatoriya-kurort müalicəsi və sağlamlaşdırma tədbirlərinin həyata keçirilməsi üzrə xərclər	21 500 000,0
3.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) əhaliyə sosial sahədə xidmətlərin təşkili üzrə fəaliyyətinin müştərək maliyyələşdirilməsi xərcləri, eləcə də pensiya və müavinətlər üzrə bank əməliyyatlarının aparılması və sair xidmət haqları xərcləri	48 700 000,0
4.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) aparatının və digər struktur bölmələrinin saxlanması xərcləri	102 905 072,0
5.	Beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi xərcləri	65 000,0
5.1.	Beynəlxalq Sosial Təminat Assosiasiyasına üzvlük haqqının ödənilməsi xərcləri	35 000,0
5.2.	Pensiya və Sosial Fondların Beynəlxalq Assosiasiyasına üzvlük haqqının ödənilməsi xərcləri	30 000,0
6.	Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası arasında 2004-cü il 23 sentyabr tarixində imzalanmış "İnkişaf üçün Kredit Sazişi"nə əsasən "Pensiya və sosial təminat" layihəsi üzrə kreditin qaytarılması xərcləri	600 000,0

Maddə 4. Qalıqlardan istifadə

Dövlət sosial müdafiə fondunun (o cümlədən müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) aparatının və digər struktur bölmələrinin) hesablarında ilin sonuna qalan vəsait növbəti ilin xərclərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir.

Maddə 5. Büdcə təşkilatları üzrə sosial sığorta haqları üzrə daxilolmaların tənzimlənməsi

Büdcə ili ərzində dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlara nəzərdə tutulmuş məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə vəsaitlər dövlət sosial müdafiə fonduna tam məbləğdə daxil olmadıqda, dövlət sosial müdafiə fondunun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitin məbləği nəzərdə tutulmuş və faktiki hesablanmış məcburi dövlət sosial sığorta haqları arasındakı fərq qədər artırılır, artıq daxil olduqda isə nəzərdə tutulmuş və faktiki hesablanmış məcburi dövlət sosial sığorta haqları arasındakı fərq qədər azaldılır.

Maddə 6. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, “___” _____ 2021-ci il

№ _____

İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 95-ci maddəsinin I hissəsinin 5-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Büdcənin ümumi göstəriciləri

İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsinin gəlirləri 180 375 536,0 manat, xərcləri 180 375 536,0 manat məbləğində təsdiq edilir.

Maddə 2. Gəlirlər

Müəyyən edilsin ki, 2022-ci ildə İşsizlikdən sığorta fondunun gəlirləri aşağıdakı daxilolmalar hesabına formalaşır:

	Gəlirlərin mənbələri	Məbləğ (manatla)
1.	İşsizlikdən sığorta üzrə sığorta haqları, cəmi o cümlədən:	136 418 476,0
1.1.	büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə	21 709 238,0
1.2.	büdcədən maliyyələşən təşkilatlarda işləyənlər üzrə	21 709 238,0
1.3.	qeyri-büdcə sektoru üzrə	93 000 000,0
2.	Sair gəlirlər	50 000,00
3.	2021-ci ilin sonuna işsizlikdən sığorta fondunun istifadə olunmamış vəsaiti	43 907 060,0

Maddə 3. Xərclər

Müəyyən edilsin ki, İşsizlikdən sığorta fondunun 2022-ci il büdcəsinin xərcləri aşağıdakı istiqamətlərdə həyata keçirilir:

	Xərclərin istiqamətləri	Məbləğ (manatla)
1.	İşsizliyə görə sığorta ödənişləri	8 500 000,0
2.	Peşə hazırlığı və əlavə təhsilin təşkili	9 000 000,0
3.	Peşə yönümünə dair məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi	2 000 000,0
4.	Əmək yarmarkalarının, əmək birjalarının təşkili	1 000 000,0
5.	Haqqı ödənilən ictimai işlərin təşkili	2 500 000,0
6.	Özünüməşğulluq tədbirlərinin təşkili	76 109 816,0
7.	Sosial iş yerlərində işçilərin əməkhaqqının bir hissəsinin maliyyələşdirilməsi	3 000 000,0
8.	Peşə standartlarının hazırlanması	1 000 000,0
9.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) aparatının və onun idarə, filial və nümayəndəliklərinin, habelə tabeliyindəki digər qurumların, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) saxlanılması xərcləri	43 765 720,0
10.	Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) əhaliyə sosial sahədə xidmətlərin təşkili üzrə fəaliyyətinin müştərək maliyyələşdirilməsi xərcləri	30 000 000,0
11.	Sosial müdafiəyə xüsusi ehtiyacı olan və işə düzəlməkdə çətinlik çəkən vətəndaşların məşğulluğunun təmin olunması üçün əlavə iş yerlərinin yaradılması	1 000 000,0
12.	Sosial müəssisələrin yaradılması və məqsədli proqramların həyata keçirilməsi	1 500 000,0
13.	Qanunla əmək hüququnun həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş digər aktiv tədbirlər	1 000 000,0

Maddə 4. Qalıqlardan istifadə

İşsizlikdən sığorta fondunun (o cümlədən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) aparatının və digər struktur bölmələrinin) hesablarında ilin sonuna qalan vəsait növbəti ilin xərclərinin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir.

Maddə 5. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, “_____” _____ 2021-ci il

№ _____

Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün yaşayış minimumu haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 16-cı bəndini rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi **qərara alır**:

Maddə 1. Əhalinin əsas sosial-demoqrafik qrupları üzrə yaşayış minimumunun məbləği

2022-ci il üçün yaşayış minimumu ölkə üzrə 210 manat, əmək qabiliyyətli əhali üçün 220 manat, pensiyaçılar üçün 176 manat, uşaqlar üçün 193 manat məbləğində müəyyən edilsin.

Maddə 2. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, “_____” _____ 2021-ci il

№ _____

Azərbaycan Respublikasında 2022-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 16-cı bəndini rəhbər tutaraq **qərara alır**:

Maddə 1. Ehtiyac meyarının həddi

Ünvanlı dövlət sosial yardımının təyin edilməsi məqsədilə 2022-ci il üçün ehtiyac meyarının həddi 200 manat məbləğində təsdiq edilsin.

Maddə 2. Qanunun qüvvəyə minməsi

Bu Qanun 2022-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, “ _____ ” _____ 2021-ci il

No _____